

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Методичний експрес:

**Актуальні напрями професійного розвитку
вчителя іноземної мови в дошкільній та початковій
освіті**

Навчально-методичний посібник
для учителів загальноосвітніх навчальних закладів
та студентів педагогічних спеціальностей

**Видавництво О. О. Євенок
Житомир – 2018**

*Рекомендовано до друку
Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка
від 25 червня 2018 року, протокол № 16*

Рецензенти:

- Калініна Л.В. – кандидат педагогічних наук, професор кафедри міжкультурної комунікації та прикладної лінгвістики Житомирського державного університету імені Івана Франка
- Осідак В.В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри методики викладання української та іноземної мов і літератур Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка
- Кубрак С.В. – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов Житомирського національного агроекологічного університету

Методичний експрес: Актуальні напрями професійного розвитку вчителя іноземної мови в дошкільній та початковій освіті : Навчально-методичний посібник / О. С. Гуманкова, С.В. Деньгаєва, О.А. Зимовець, Є. М. Карпенко, О.П.Мазко, О. С. Михайлова, І.В. Самойлюкевич та ін. / За заг. ред. І. В. Самойлюкевич – Житомир: Вид. О.О.Євенок, 2018. – 118 с.

Навчально-методичний посібник містить методичні рекомендації щодо організації професійного розвитку вчителя іноземної мови в інформаційному суспільстві за двома актуальними напрямами: інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій у практику навчання іноземних мов у дошкільній та початковій освіті та впровадження інноваційних технологій у процес раннього навчання іноземних мов. Посібник також включає результати творчого пошуку вчителів іноземних мов початкової ланки, спрямованого на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння з іноземної мови у реальних життєвих ситуаціях.

У посібнику зроблено акцент на інтерактивно-діяльнісному, інтегрованому, технологічному та диференційованому підходах до навчання англійської мови. Посібник призначений для вчителів англійської мови в дошкільній та початковій освіті та студентів мовних спеціальностей педагогічних вишів.

ЗМІСТ

Передмова	4
РОЗДІЛ І. ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИКУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ДОШКІЛЬНІЙ ТА ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ	7
1.1. Мультимедія як сучасний засіб унаочнення навчально-виховного процесу з англійської мови в початковій школі (Бігич О. Б.).....	7
1.2. Використання інтерактивних ІКТ у навчанні молодших школярів іноземної мови (Мазко О.П., Деньгаєва С. В.)	19
1.3. Використання програми "Hot Potatoes" для створення різних типів вправ на уроці з іноземної мови у початковій школі (Зимовець О.А., Карпенко Є. М.)	27
1.4. Цифрове розповідання як метод навчання іноземної мови на початковому ступені (Мокіна А. Г.).....	34
1.5. Інноваційні технології розвитку пізнавальної активності молодших школярів на уроці іноземної мови (Карпенко Є.М.).....	41
РОЗДІЛ ІІ. УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС РАНЬОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	46
2.1. Використання положень теорії множинних здібностей у процесі формування англомовної монологічної мовленнєвої компетентності учнів початкової школи (Гуманкова О.С.).....	46
2.2. Методика формування інтерактивної компетентності сучасного учителя іноземної мови (Радишевська М.М.).....	63
2.3. Інтегроване навчання англійської мови в початковій школі (Самойлюкевич І.В., Тишкевич Ю.М.).....	71
2.4. Інноваційні форми та методи позакласної роботи з англійської мови в початковій школі (Михайлова О.С.).....	79
РОЗДІЛ ІІІ. ТВОРЧИЙ ПОШУК УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКИ	84
3.1. Проектна методика на заняттях англійської мови з дітьми дошкільного віку (Чолпанова О.М.).....	84
3.2. Особливості використання методу проектів на уроках англійської мови в початковій школі (Белова Т.Л.).....	90
3.3. Навчально-ігрова діяльність на початковому етапі оволодіння іноземною мовою (Волянська І.І.).....	105
3.4. Театралізована діяльність як організаційна форма навчання англійської мови дітей дошкільного віку (Величко Н.М.).....	111
3.5. Комунікативно-ігрова діяльність у навчанні молодших школярів англійської мови (Козінська Л.М.).....	114

ПЕРЕДМОВА

З метою ознайомлення вчителів іноземних мов початкової ланки з сучасними технологіями професійного розвитку пропонуємо навчально-методичний посібник «Методичний експрес: Актуальні напрями професійного розвитку вчителя іноземної мови в дошкільній та початковій освіті». Цей посібник створений викладачами кафедри англійської мови з методиками викладання в дошкільній та початковій освіті Навчально-наукового інституту педагогіки Житомирського державного університету імені І. Я. Франка (І. В. Самойлюкевич, О. С. Гуманкова, О. С. Михайлова, Є. М. Карпенко, О. П. Мазко, С. В. Деньгасва, О. А. Зимовець та ін.) спільно з учителями англійської мови базових навчальних закладів м. Житомира. Він призначається для вчителів іноземних мов та студентів мовних спеціальностей педагогічних університетів. Навчально-методичний посібник продовжує серію навчально-методичних матеріалів «Методичний експрес» для забезпечення навчального процесу з дисципліни «Методика навчання англійської мови».

Посібник включає методичні рекомендації щодо організації професійного розвитку вчителя іноземної мови в інформаційному суспільстві за двома актуальними напрямками: інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій у практику навчання іноземних мов у дошкільній та початковій освіті та впровадження інноваційних технологій у процес раннього навчання іноземних мов. Посібник також містить результати творчого пошуку вчителів іноземних мов початкової ланки, спрямованого на формування у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку здатності застосовувати знання й уміння з іноземної мови у реальних життєвих ситуаціях.

У посібнику зроблено акцент на інтерактивно-діяльнісному, інтегрованому, технологічному та диференційованому підходах до навчання англійської мови. Посібник призначений для вчителів англійської мови в дошкільній та початковій освіті та студентів педагогічних спеціальностей вишів.

Посібник розроблено за результатами досвіду викладання англійської мови та методики навчання іноземних мов у Київському національному лінгвістичному університеті, Житомирському державному університеті імені Івана Франка та базових навчальних закладах м. Житомира у процесі реалізації Програми безперервного професійного розвитку для викладачів та вчителів іноземних мов. У навчально-методичному змісті посібника враховані сучасні принципи підготовки та професійного розвитку вчителів англійської мови, сформульовані в рамках спільного проекту Міністерства освіти і науки України та Британської Ради в Україні «Шкільний вчитель нового покоління».

Посібник складається з трьох розділів, укладених згідно з актуальними напрямками професійного розвитку вчителів іноземних мов початкової ланки. Кожний розділ складається з 4-5 підрозділів, присвячених окремим професійно-дослідницьким та науково-практичним темам. Автори посібника також пропонують список використаної літератури з кожної теми.

У розділі I розглядаються різні аспекти інтеграції інформаційно-комунікаційних технологій у практику навчання іноземних мов у дошкільній та початковій освіті. перспективи професійної підготовки шкільного вчителя нового покоління. *О. Б. Бігич (Київський національний лінгвістичний університет)* досліджує мультимедіа як сучасний засіб унаочнення навчально-виховного процесу з англійської мови в початковій школі та наводить приклади застосування мультимедійної підтримки сюжетної побудови уроку англійської мови, мультимедійної презентації тематичного ранку, мультимедійної наочності на уроці англійської мови для формування лінгвосоціокультурної компетентності, освітнього сайту як мультимедійного засобу навчання техніки читання англійською мовою. *О. П. Мазко та С. В. Деньгаєва (Житомирський державний університет імені Івана Франка)* пропонують нові шляхи використання інтерактивних ІКТ у навчанні молодших школярів іноземної мови, виокремлюючи імітаційно-компілятивні, навчально-ситуативні та самостійно-креативні групи медіатехнологій, що представлені візуальними, аудіо- та аудіо-візуальними засобами залежно від каналу, яким надходить інформація. *О. А. Зимовець і Є. М. Карпенко (Житомирський державний університет імені Івана Франка)* вивчають особливості застосування програми “Hot Potatoes” для створення різних типів вправ на уроці з іноземної мови в початковій школі, що дозволить вчителю підвищити мотивацію учнів до вивчення іноземної мови та індивідуалізувати навчальну роботу в класі. *А. Г. Мокіна (Київський національний лінгвістичний університет)* опрацьовує цифрове оповідання як мультимедійний засіб розповідання, який поєднує малюнки, текст, голос, музику, відео й анімацію, а також як ефективний метод навчання іноземної мови на початковому ступені. *Є. М. Карпенко (Житомирський державний університет імені Івана Франка)* аналізує інноваційні технології розвитку пізнавальної активності молодших школярів на уроці іноземної мови з використанням ІКТ й елементів критичного мислення.

Розділ II присвячений проблемам впровадження інноваційних технологій у процес раннього навчання іноземних мов. *О. С. Гуманкова (Житомирський державний університет імені Івана Франка)* зосереджується на питанні використання положень теорії множинних здібностей у процесі формування англомовної монологічної мовленнєвої компетентності учнів початкової школи, а саме на розробці відповідного алгоритму, визначенням етапів і технологій опрацювання навчального матеріалу для учнів з різними домінуючими здібностями. *М. М. Радішевською (Житомирський державний університет імені Івана Франка)* запропоновано спеціально розроблену методику формування інтерактивної компетентності сучасного вчителя іноземної мови, яка охоплює інтерактивні ролі вчителя іноземної мови, стилі інтерактивного викладання та інтерактивні режими, що відповідають вимогам особистісно-орієнтованого підходу до навчання. *І. В. Самойлюкевич і Ю. М. Тишкевич (Житомирський державний університет імені Івана Франка)* привертають увагу вчителів до трьох рівнів інтегрованого навчання

англійської мови в дошкільній і початковій освіті, тобто між предметної, між аспектною та внутрішньо аспектною інтеграції, та ілюструють їх прикладами вправ, спрямованих на формування лексичної компетентності молодших школярів. *О. С. Михайлова (Житомирський державний університет імені Івана Франка)* розглядає інноваційні форми та методи позакласної роботи з англійської мови в початковій школі, окреслюючи цілі, завдання, принципи та фактори, що забезпечують її ефективність.

У **розділі III** представлено окремі практичні напрацювання вчителів іноземної мови початкової ланки базових навчальних закладів як результат участі в Програмі безперервного професійного розвитку, що діє на кафедрі англійської мови з методиками викладання в дошкільній та початковій освіті ЖДУ ім. Івана Франка з 2013 року. *О. М. Чоланова* презентує власний досвід застосування проєктної методики на заняттях англійської мови з дітьми дошкільного віку. *Т. Л. Белова* визначає особливості використання методу проєктів на уроках англійської мови в початковій школі. *І. І. Волянська* наводить приклади організації навчально-ігрової діяльності на початковому етапі оволодіння іноземною мовою. *Н. М. Величко* описує власний досвід використання театралізованої діяльності як організаційної форми навчання англійської мови дітей дошкільного віку. *Л. М. Козинська* пропонує приклади комунікативно-ігрової діяльності у навчанні молодших школярів англійської мови.

Матеріали, що подані в навчально-методичному посібнику, були апробовані з 127 учасниками двох літніх шкіл професійного розвитку, проведених викладачами кафедри англійської мови з методиками викладання в дошкільній та початковій освіті Житомирського державного університету імені Івана Франка спільно з учителями Житомирської гуманітарної гімназії № 1 та Житомирського міського ліцею при ЖДТУ для вчителів англійської мови Житомирської області та студентів мовних педагогічних спеціальностей ЖДУ імені Івана Франка протягом 2016-2017 років. Відгуки та побажання вчителів і студентів відіграли значну роль у внесенні відповідних змін щодо змісту кожного розділу, що зробило навчально-методичний комплекс таким, що відповідає потребам сьогодення. Матеріали, подані у посібнику, можуть використовуватися викладачами для розробки додаткових навчально-методичних матеріалів у межах освітніх програм і стандартів вищої та середньої освіти.

Автори будуть щиро вдячні за відгуки, зауваження і побажання щодо покращення змісту навчально-методичного посібника та його структури, що допоможе подальшій роботі авторів над серією матеріалів «Методичний експрес».

Проф. І. В. Самойлюкевич,
завідувач кафедри англійської мови
з методиками викладання в дошкільній та початковій освіті
Житомирського державного університету імені Івана Франка
innasamoylyukevych@gmail.com

РОЗДІЛ І.

ІНТЕГРАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИКУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ДОШКІЛЬНІЙ ТА ПОЧАТКОВІЙ ОСВІТІ

1.1. МУЛЬТИМЕДІА ЯК СУЧАСНИЙ ЗАСІБ УНАОЧНЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

(О. Б. Бігич)

Вимоги до уроку іноземної мови, як основної форми організації навчально-виховного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі, вирізняють його поміж уроків інших навчальних предметів. Це, передусім, його мовленнєва спрямованість і комплексність, одночасне використання іноземної мови як мети й засобу навчання, висока активність розумово-мовленнєвої діяльності школярів, різноманітність форм їхнього учіння та його мотиваційне забезпечення.

Ці вимоги посилюються при навчанні іноземної мови молодших школярів з огляду на їхні вікові й індивідуально-психологічні особливості. Дотримання цих вимог значною мірою сприяє використанню мультимедіа, які уможливають одночасне використання декількох інформаційних середовищ: тексту, звуку, графіки, фото, відео, анімації тощо.

Переваги використання мультимедіа на уроці іноземної мови в початковій школі, зокрема можливість інтерактивної презентації за їх допомогою навчального матеріалу, реалізуються, коли його сприймання спричинює розумову активність молодших школярів у сполученні з іншими видами їхньої пізнавальної діяльності. Поряд з інтерактивністю іншими характеристиками мультимедіа є наочність, різноманітність і розумна повторюваність, а принципом їх застосування на уроці іноземної мови – доцільність [9].

Використовувані на уроці іноземної мови мультимедіа активізують різні канали сприймання молодшими школярами навчальної інформації, сприяючи її запам'ятовуванню та засвоєнню. Вправи й завдання «в мультимедійному форматі» стають цікавішими (за рахунок урізноманітнення змісту та форми пропонуваного навчального матеріалу), що вмотивує учнів до їх виконання.

Отже, мультимедіа на уроці іноземної мови допомагають учителю максимально активізувати навчально-пізнавальну діяльність молодших школярів та успішно формувати іншомовну комунікативну компетентність.

Мультимедійна підтримка сюжетної побудови уроку англійської мови. В електронному навчальному посібнику «Методика навчання англійської мови в початковій школі» (автор і розробник – О.Б.Бігич)¹ в укладених фрагментах і планах-конспектах уроку англійської мови та сценаріях позакласних заходів доцільно залучено різні види мультимедіа. Проілюструю їх використання на прикладі уроку з теми «At the Zoo», всі етапи якого об'єднують

---

¹ Це третє «видання» мультимедійного навчального посібника, який протягом 2006-2014 років апробовувався в авторському курсі за вибором.

ВІРТУАЛЬНА ПОДОРОЖ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ЛОНДОНСЬКОГО ЗООПАРКУ, ДЕ МЕШКАЄ ЇХНІЙ АНГЛОМОВНИЙ ДРУГ ENGLISH LION².

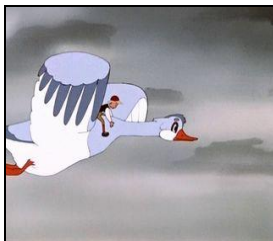
ОПРАЦОВУЮЧИ ЦЕЙ ПЛАН-КОНСПЕКТ УРОКУ, СТУДЕНТИ – МАЙБУТНІ ВЧИТЕЛІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ, ЯК ЦІЛЬОВІ КОРИСТУВАЧІ МУЛЬТИМЕДІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПОСІБНИКА, ПЕРЕДУСІМ НАБУВАЮТЬ ДЕКЛАРАТИВНИХ І ПРОЦЕДУРНИХ ЗНАНЬ ПРО СЮЖЕТНУ ПОБУДОВУ УРОКУ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ; ДЕКЛАРАТИВНИХ ЗНАНЬ ПРО ІНТЕРАКТИВНУ ДОШКУ ЯК СУЧАСНИЙ ЗАСІБ НАВЧАННЯ ТА ПРОЦЕДУРНИХ ЗНАНЬ ПРО НОВИЙ ФОРМАТ ВЕДЕННЯ УРОКУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З ПРЕЗЕНТАЦІЄЮ ЙОГО ЕТАПІВ НА МУЛЬТИМЕДІЙНУ ДОШКУ; ДЕКЛАРАТИВНИХ ЗНАНЬ ПРО РІЗНОВИДИ МУЛЬТИМЕДІА, ЯКІ УМОЖЛИВЛЯЮТЬ УСПІШНІСТЬ ПЕРЕБІГУ СЮЖЕТУ УРОКУ, ТА ПРОЦЕДУРНИХ ЗНАНЬ ПРО ЇХ ІМПЛЕМЕНТАЦІЮ ДО ЙОГО ПЛАНУ-КОНСПЕКТУ.

Урок відкриває зображення всесвітньо відомого мешканця берлінського зоопарку – ведмежати Кнута. Активація його інтерактивної фотографії уможливило перегляд учнями відеофрагменту про сьогоdnішнього Кнута – великого білого ведмедя (рис. 1).

Рис. 1. Фрагмент титульної сторінки уроку з теми «At the Zoo»

Щоб дістатися Лондона, учні з задоволенням імітують політ, переглядаючи уривок мультфільму «Зачарований хлопчик» (рис. 2).

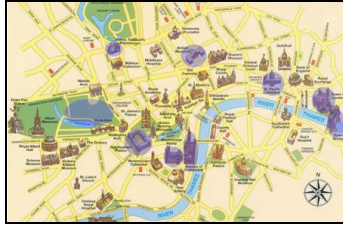
Рис. 2. Фрагмент сторінки «Початок уроку»

Етап фонетичної зарядки починається з зображення карти Лондона (рис. 3), куди учні «прилетіли» з Нільсом – персонажем казки шведської письменниці Сельми Лагерлеф.

---

² Персонаж і прийом запозичено з джерела [10].

Рис. 3. Фрагмент сторінки «Фонетична зарядка»

Студенти набувають декларативних знань про дитячі художні твори зарубіжних письменників, а також процедурних знань про можливі варіанти фізкультпаузи на уроці іноземної мови в початковій школі.

У пошуках свого англомовного друга учні звертаються до лондонського полісмена (рис. 4) із запитанням – Where is English Lion?

Рис. 4. Фрагмент сторінки «Фонетична зарядка»

Активация інтерактивної кнопки (під фото полісмена) уможливорює прослуховування його розповіді про левів, які мешкають у Лондоні, з одночасною демонстрацією його визначних місць. Слухаючи розповідь полісмена, учні практикуються в аудіюванні монологічного мовлення з цільовою настановою порадити левів, про яких він згадує. Останній сьомий лев мешкає в Zoological Gardens – лондонському зоопарку, розташованому в Ріджентс-Парку. Саме його й шукають молодші школярі.

До зоопарку учні «добираються» всесвітньо відомим двоповерховим червоним автобусом – символом Лондону (рис. 5).

Рис. 5. Фрагмент сторінки «Фонетична зарядка»

Лондонський зоопарк зустрічає молодших школярів голосами його мешканців – ілюзію перебування в зоопарку створюють фонові записи їхніх голосів (активація гіперпосилання Фонові записи голосів мешканців зоопарку), та зображення одного з його куточків.

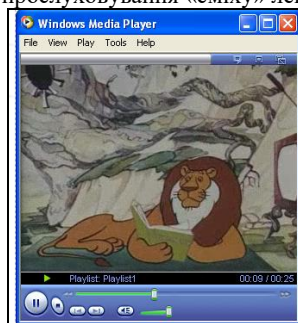
Дорогою школярі зустрічають Zookeeper (рис. 6) – доглядача за тваринами в зоопарку, який за назвою їжі пропонує їм здогадатися, хто її їсть – Who eats fruit? (honey, grass, meat, fish, leaves, vegetables, milk, etc). Виграє команда, яка дасть більше правильних відповідей.

Рис. 6. Фрагмент сторінки «Мовлення за зарядка»

Натомість вищезгаданої гри на розсуд учителя школярі можуть послухати діалог директора зоопарку з доглядачем, практикуючись в аудіюванні діалогічного мовлення з цільовою настановою укласти перелік обов'язків доглядача.

Свого англомовного друга English Lion учні застали за читанням – активація інтерактивного зображення лева уможливило перегляд фрагменту мультфільму «Подарунок для найслабшого», в якому лев читає книгу (рис. 8). English Lion читає текст «Baby» і голосно сміється (гіперпосилання English Lion is laughing уможливило прослуховування «сміху» лева).

Читання тексту «Baby»

Читати текст із повним розумінням змісту в опорі на ілюстрацію
on House. Our friend English Lion lives here.

Look! English Lion is laughing. Let's ask him: "Why are you laughing, English Lion?"
Pls.: Why are you laughing, English Lion?
English Lion (T.): I am reading the text "Baby".

Рис. 8. Фрагмент сторінки «Читання тексту Ваву»

Текст для читання «Baby» проілюстровано зображеннями його персонажів (рис. 9), зокрема анімованим аватаром чоловіка за кермом. Учні пропонується назвати персонажів тексту. В такий спосіб молодші школярі вчаться прогнозувати за ілюстрацією зміст тексту для читання.

Рис. 9. Фрагмент сторінки «Читання тексту Ваву»

Попри те, що ілюстрації до тексту презентуються на мультимедійну дошку, текст «Baby» учні читають у друкованому форматі. Текст є гумористичним, і вчителю досить сміху учнів, щоб пересвідчитись, що вони зрозуміли його зміст.

Читаючи, English Lion так голосно «сміявся», що всі тварини в зоопарку від переляку сховалися (рис. 10). Додому учні отримують завдання порахувати схованих тварин та за бажанням розфарбувати чорно-білий бланк.

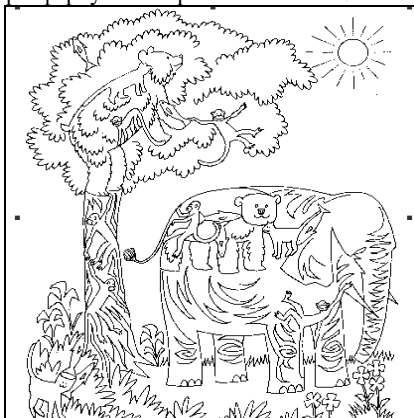

Рис. 10. Фрагмент сторінки «Гра The Hidden Animals»

Щоб заспокоїти тварин, для прослуховування пропонується відома учням з мультфільму «Madagascar» пісня S. Linda «The Lion Sleeps Tonight» (активація відповідної інтерактивної кнопки) (рис. 11) з можливістю одночасної презентації слів пісні (активація гіперпосилання Слова пісні The Lion Sleeps Tonight).

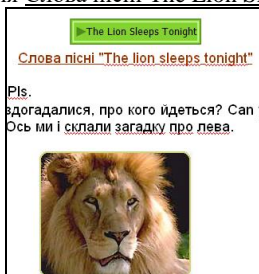

Рис. 11. Фрагмент сторінки «Усний опис учнями тварини / птаха»

Анімований аватар лева (рис. 11) слугує ілюстративною опорою для

укладання загадок про нього (It's a king of animals. It has a mane around its neck.), шість запитань (рис. 12) – вербальною опорою для опису лева англійською мовою. Структурно-мовленнєва схема (рис. 12) слугуватиме вербальною опорою для домашнього завдання – підготувати усний опис улюбленої тварини / птаха.

1. Is a lion a wild or a domestic animal?		
2. What's its color?		
3. What head and neck has a lion?		
4. How many and what legs has a lion?		
5. What tail has a lion?		
6. What does a lion eat?		
Wild animal / bird	Domestic animal / bird	
	House pet	Farm animal / bird
Colour		
Head (big / little);		
Neck (long / short)		
Legs (2 / 4, long / short)		
Tail (long / short)		
Bread, grass, meat, leaves, fruit, vegetables, fish, honey		

Рис. 12. Фрагмент сторінки «Усний опис учнями тварини / птаха»

Залишившись дуже задоволеним своїм описом, English Lion (залежно від стану школярів – підвищена / понижена / звичайна активність) пропонує чи перегляд відеофрагменту про рятування кита в Австралії (рис. 13), в якому звуковим супроводом є

Рис. 13. Фрагмент сторінки «Пауза для відпочинку»

лише шум океану, чи рухливу гру «Make Believe You're...», під час якої учні імітують типові рухи певної тварини /птаха, чи розгадування інтерактивного кросворду «Which bird has a big mouth?», ключ до якого з'являється у вигляді фотографії пелікана (рис. 14).

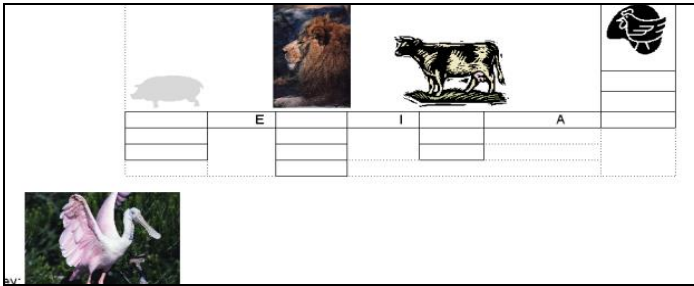

Рис. 14. Сторінка «Розгадування кросворда»

Після паузи для відпочинку, попрощавшись з English Lion, учні «повертаються» на урок англійської мови, який завершує перегляд відеофрагменту «For a living planet» (рис. 15).

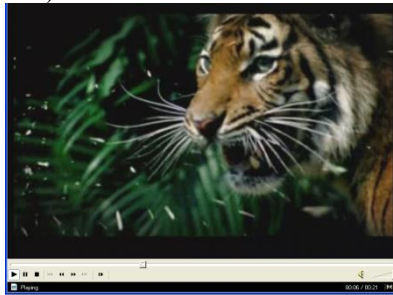

Рис. 15. СТОРІНКА «FOR A LIVING PLANET»

ТАКИМ ЧИНОМ, УЧІННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ, НАЦІЛЕНЕ НА ОВОЛОДІННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЯМИ В АУДІОВАННІ, ЧИТАННІ, ГОВОРІННІ, СУПРОВОДЖУЮТЬ ІНШІ ВИДИ ЇХНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: СЛУХАННЯ ПІСНІ, РАХУВАННЯ, ПЕРЕГЛЯД ВІДЕОФРАГМЕНТІВ, РУХЛИВА ГРА, РОЗГАДУВАННЯ КРОСВОРДУ, РОЗФАРБОВУВАННЯ БЛАНКУ. УСПІШНІСТЬ ПЕРЕБІГУ СЮЖЕТУ (ВІРТУАЛЬНА ПОДОРОЖ УЧНІВ ДО ЛОНДОНСЬКОГО ЗООПАРКУ, ДЕ МЕШКАЄ ЇХНІЙ АНГЛОМОВНИЙ ДРУГ ENGLISH LION, ЯКА ОБ'ЄДНУЄ ЕТАПИ ЦЬОГО УРОКУ) ТА ВИКОНАННЯ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ РІЗНИХ ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ МУЛЬТИМЕДІА, УМОЖЛИВЛЮЮЧИ ОДНОЧАСНЕ ВИКОРИСТАННЯ ДЕКІЛЬКОХ ІНФОРМАЦІЙНИХ СЕРЕДОВИЩ: ТЕКСТУ, ЗВУКУ, ГРАФІКИ, ФОТО, ВІДЕО, АНІМАЦІЇ ТОЩО.

МУЛЬТИМЕДІЙНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ ТЕМАТИЧНОГО РАНКУ «ЛІТЕРАТУРНА АНГЛОМОВНА КАЗКА: ДЖ. Р. КІПЛІНГ». У ФОРМАТІ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ПРЕЗЕНТАЦІЇ В POWERPOINT Я РОЗРОБИЛА СЦЕНАРІЙ ТЕМАТИЧНОГО РАНКУ ДЛЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ «ЛІТЕРАТУРНА АНГЛОМОВНА КАЗКА: ДЖ. Р. КІПЛІНГ», ПРИСВЯЧЕНИЙ 110-Й РІЧНИЦІ З ДНЯ ВИХОДУ В СВІТ ЙОГО КНИЖКИ «JUST SO STORIES FOR LITTLE CHILDREN». ДРУКОВАНИЙ ВАРИАНТ СЦЕНАРІЮ ПРЕДСТАВЛЕНО В ПОСІБНИКУ [4]; ЕЛЕКТРОННИЙ ВАРИАНТ РОЗМІЩЕНО НА АВТОРСЬКОМУ САЙТІ [HTTP://BIGICH.KNLU.KIEV.UA/RANOK.HTM](http://bigich.knlu.kiev.ua/RANOK.htm) ДЛЯ ДОПОМОГИ СТУДЕНТАМ-ПРАКТИКАНТАМ В ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЗАКЛАСНИХ ЗАХОДІВ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.

МАЮЧИ НА МЕТІ ОЗНАЙОМЛЕННЯ УЧНІВ З КАЗКАМИ ДЖ. Р. КІПЛІНГА, СЦЕНАРІЙ УМІЩУЄ ТРИ ЧАСТИНИ: 1) ОПОВІДАННЯ З «КНИГ ДЖУНГЛІВ», 2) КАЗКИ «ЯК І ЧОМУ?» ТА 3) МУЛЬТФІЛЬМИ ЗА ТВОРАМИ ДЖ. Р. КІПЛІНГА. РОЗПОВІДЬ УЧИТЕЛЯ ІЛЮСТРОВАНО

мультимедійними слайдами, зокрема за наявності Інтернету гіперпосилання на слайдах 7,8,11,13,15 уможливають прослуховування ON-LINE фонозаписів та перегляд ON-LINE мультфільмів.

З огляду на такі об'єктивні чинники як рівень володіння молодшими школярами англійською мовою, час і місце проведення ранку тощо, вчитель на власний розсуд приймає рішення щодо проведення всього позакласного заходу чи його окремих частин. Так, мультфільми раджу переглядати на групі подовженого дня після розповіді вчителя про автора та його казку, за якою знято мультфільм. У такий спосіб, учитель знайомить молодших школярів зі зразками світової дитячої літератури та спонукає учнів до читання цих творів, пробуджуючи в них бажання прочитати літературні казки англійськомовних авторів та виховуючи читацький інтерес.

Мультимедійна наочність на уроці англійської мови для формування лінгвосоціокультурної компетентності. Представлені урок англійської мови і тематичний ранок мають значний освітній потенціал, зокрема щодо формування у молодших школярів лінгвосоціокультурної компетентності, зміст якої складають знання про культуру, історію, реалії, традиції тощо країн виучуваної іноземної мови.

На прикладі авторського електронного навчального посібника «Методика навчання англійської мови в початковій школі» проілюструю використання інших видів мультимедіа для формування у молодших школярів лінгвосоціокультурної компетентності на уроці англійської мови, що й передбачає його освітня мета. Так, при активізації мовленнєвих дій з новою граматичною структурою (PRESENT SIMPLE) молодші школярі набувають знань про назви столиць і міст англійськомовних країн (рис. 16).

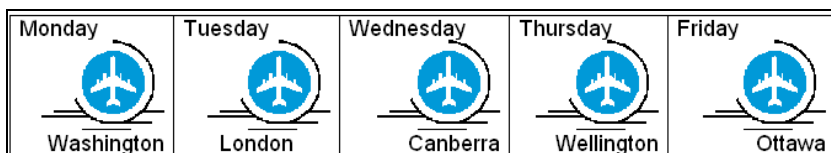
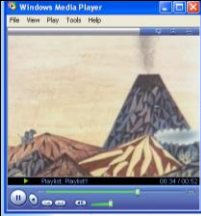

Рис. 16. ФРАГМЕНТ СТОРІНКИ «ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ»

Значний потенціал для формування лінгвосоціокультурної компетентності закладено в такому етапі уроку як фонетична зарядка. Так, при ознайомленні зі звуком [w] для створення у молодших школярів цільової настанови на оволодіння ним я залучила вірш Дж. Р. Кіплінга «Six Serving Men» та його переклад С. Я. Маршаком. Пісня на його слова звучить у мультфільмі «Слонення» Юрія Гамбурга за однойменною казкою Дж. Р. Кіплінга. На електронну дошку проєктується фрагмент мультфільму, де Слонення співає пісню (рис. 17). В якості індивідуального домашнього завдання вчитель радить учням прочитати казку та переглянути мультфільм.

Прийм 1 – Демонстрація звуку [w] у мовленні

Т.: Слоненяті дуже подобається вірш про ці слова. Послухайте його перший куплет.

адам перекладаємо куплет.
переклав цей куплет С.Я.Маршак:

Six Serving Men

I keep six honest serving men.
They taught me all I knew.
Their names are What and Why and When
And How and Where and Who.

Есть у меня шестерка слуг

Есть у меня шестерка слуг
Проворных, удалих.
И все, что вижу я вокруг,-
Все знаю я от них.

Они по знаку моему
Являются в нужде.
Зовут их: Как и Почему,
Кто, Что, Когда и Где.

Рис. 17. Фрагмент сторінки «Формування фонетичної компетентності»

До змісту вправ для навчання вимови звуку [w] залучено персонажі англійського вірша **WEE WILLIE WINKIE** та казки АЛАНА МІЛНА **WINNIE-THE-POOH** (Рис. 18), а також вірші «WINTER», «THE WINDS», «LITTLE PIGS», пісню «TWINKLE, TWINKLE, LITTLE STAR» і скороговки.

<p>On Wednesday Wee Willie Winkle and Winnie-the-Pooh will go to...</p> 	<p>Wellington Washington Ottawa Warsaw</p>
---	--

Рис. 18. ФРАГМЕНТ СТОРІНКИ «ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ»

Для ознайомлення з інтонацією спеціальних запитань молодші школярі здійснюють віртуальну екскурсію до найдавнішого й одного з найбільших парків у США **YELLOWSTONE NATIONAL PARK**. До вправи з демонстрації нової інтонаційної моделі (згідно з принципом комунікативності) залучено персонаж твору Жюль Верна «Діти капітана Гранта» – географа Жака Паганеля (Рис. 19), який задає наведені нижче запитання.

Yellowstone Park

- Who are you?
- What's the name of this park?
- Why is the park called Yellowstone Park?
- Where is the Yellowstone National Park situated?
- When was the Yellowstone National Park founded?
- What are the sights of the Yellowstone National Park?
- What's the highest mountain of the Rocky Mountains?
- How many geysers and Mammoth Hot Springs are in the Yellowstone National Park?
- What animals live in the Yellowstone National Park?
- What trees grow in the Yellowstone National Park?

Рис. 19. ФРАГМЕНТ СТОРІНКИ «ФОРМУВАННЯ ФОНЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ»

Матеріалом для вправ для навчання інтонування слугують вірші «Why Do You Cry, Willy?», «Little Girl», «What Will You Give Me?», «Who Has Seen the Wind?», які учні можуть як прослухати, так і прочитати.

Згідно з принципом комунікативності до змісту вправ для навчання інтонування спеціальних запитань і комплексу вправ для навчання монологічного мовлення (тема «Family») я залучила родину Бенксів з казкової повісті англійської письменниці Памели Треверс «Мері Поппінс». Склад родини Бенксів, описуваний їхньою нянею Мері Поппінс, відрізняється від складу родини в оригіналі повісті. Заохочення вчителя «Знайдіть цю відмінність» спонукає молодших школярів до читання цього твору.

Наведені приклади ілюструють залучення до плану-конспекту уроку англійської мови персонажів літературних казок англомовних авторів. Однак не менший освітній потенціал мають літературні казки інших зарубіжних письменників, зокрема «Пригоди Чіпполліно» Джані Родарі, «Дивовижна подорож Нільса Хольгersona з дикими гусками по Швеції» Сельми Лагерлеф, «Гостя із майбутнього» Кіра Буличова тощо.

Подібні методичні прийоми передбачають знання студентами – майбутніми вчителями іноземної мови початкової школи – зразків дитячої світової літератури для доцільного й адекватного використання їхніх персонажів у сюжеті (темі) уроку.

Фрагмент уроку англійської мови з навчання молодших школярів написання листа розпочинається з запитання вчителя до учнів: Чи знаєте ви, як був написаний перший лист? Саме так називається казка Дж. Р. Кіплінга з його книги «Як і чому: казки». На електронну дошку проєктуються представлені у Wikipedia ілюстрації до цієї казки (рис. 20). В якості індивідуального домашнього завдання вчитель радить прочитати казку та переглянути однойменний мультфільм А. Кіріка.

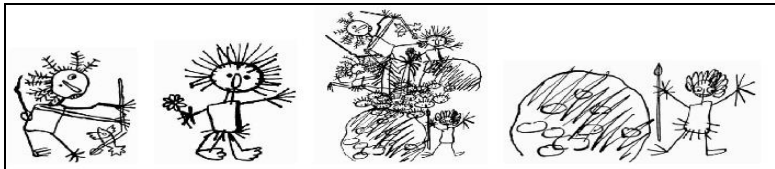

Рис. 20. ФРАГМЕНТ СТОРІНКИ «ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПИСЬМІ»

Також учні мають можливість ознайомитись з представленими у WIKIPEDIA різновидами поштових скриньок (рис. 21) та набути знань про повні і похідні від них англійські імена дітей.

Рис. 21. ФРАГМЕНТ СТОРІНКИ «ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ В ПИСЬМІ»

Таким чином, працюючи з першими двома модулями мультимедійного навчального посібника «Формування мовних компетентностей» і «Формування мовленнєвих компетентностей», студенти набувають методичних знань про різновиди використаної на уроці англійської мови мультимедійної наочності – звукової і слухової, ілюстративної і графічної тощо для формування у молодших школярів лінгвосоціокультурної компетентності: формування уявлень про реальність англомовних країн, надання знань про їхні міста і визначні місця, про твори для дітей англійських і зарубіжних письменників та їхні персонажі, про дитячі вірші й скороговки.

Освітній сайт як мультимедійний засіб навчання техніки читання англійською мовою. Одним із методичних умінь учителя іноземної мови є вміння залучати до процесу навчання електронні засоби навчання, зокрема освітні сайти. Освітній сайт – це цілісна, концептуально обґрунтована і структурно вибудована система, яка об'єднує в собі взаємопов'язані між собою веб-сторінки, зміст яких підпорядкований загальній ідеї і виражений у конкретних цілях і завданнях кожної з них [8]. Прикладом освітнього сайту слугує «Starfall» – вільний соціальний сервіс для навчання дошкільників і молодших школярів техніки читання англійською мовою на основі фонетичного методу. Девізом цього освітнього сайту є «Where children have fun learning to read!»

У контексті сучасного трактування методикою навчання іноземних мов проблеми формування навичок техніки читання, я проаналізувала змістове наповнення чотирьох рівнів цього освітнього сайту (ABCs, Learn to Read, It's Fun to Read, I'm Reading) та пропоновані мультимедійні вправи і завдання (детальніше див. [5]).

Позитивними рисами цього освітнього сайту є:

- цільова спрямованість усіх пропонованих вправ і завдань – навчання техніки читання на основі фонетичного методу;
- дотримання послідовності одиниць навчання техніки читання: буква – буквосполучення – слово – словосполучення – речення – мінітекст – текст;
- мультимедійність вправ і завдань, передусім озвучування як обов'язкового зразка для самоперевірки учнями правильності читання;
- озвучування вправ і завдань дитячими голосами, що, безумовно, є вагомим мотиваційним фактором для молодшого школяра щодо оволодіння англійською мовою;
- організація вправ і завдань в ігровій формі, що уможливлює поєднання учіння з грою як провідних видів діяльності молодшого школяра;
- цільова спрямованість змісту текстів для читання на формування у молодших школярів складників лінгвосоціокультурної компетентності, наприклад, їх ознайомлення з казками народів світу, віршами, скороговками, загадками, набуття уявлення про такі мовні явища як «інтернаціональні слова», «їдіома» тощо;
- зображення дітей з різним кольором шкіри, розрізом очей, іменем тощо, наприклад, текст для читання «At the Beach» проілюстровано зображенням родини афроамериканців, що сприяє формуванню у молодших школярів неупередженості щодо представників інших національностей;
- ілюстративна наочність (поряд з фотографіями реальних людей, тварин, рослин, явищ природи тощо) у вигляді малюнків, мультфільмів, коміксів,

ЩО ВРАХОВУЄ ВІКОВІ ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙМАННЯ МОЛОДШИМ ШКОЛЯРЕМ ДІЙНОСТІ, ЯКА ЙОГО ОТОЧУЄ;

- ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗМІСТУ ТЕКСТІВ ДЛЯ ЧИТАННЯ, ЩО СПРИЯЄ ФОРМУВАННЮ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ, НАПРИКЛАД, НАБУТТЯ ЗНАНЬ ПРО ВСЕСВІТНЬО ВІДОМИХ ХУДОЖНИКІВ І КОМПОЗИТОРІВ ТА ЇХНЮ ТВОРЧІСТЬ;

- ПІЗНАВАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗМІСТУ ТЕКСТІВ ДЛЯ ЧИТАННЯ, ЩО УМОЖЛИВЛЮЄ НАБУТТЯ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ ЗНАНЬ ПРО СВІТ, ЯКИЙ ЇХ ОТОЧУЄ, ЗОКРЕМА ПРО ФЛОРУ Й ФАУНУ, НАПРИКЛАД, ВИРОЩУВАННЯ РОСЛИН, ЯВИЩА ПРИРОДИ, НАПРИКЛАД, ВЕСЕЛКУ, ТОЩО;

- ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЗМІСТУ ТЕКСТІВ ДЛЯ ЧИТАННЯ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄ ВИХОВАННЯ ПОЗИТИВНИХ РИС ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА, НАПРИКЛАД, ТОВАРИСЬКОСТІ, ВЗАЄМОДОПОМОГИ (ТЕКСТ ПРО МИШУ, ЯКА ДОПОМОГЛА ЛЕВОВІ), НЕБАЙДУЖОСТІ ТОЩО, А ТАКОЖ ЧИТАЦЬКОГО ІНТЕРЕСУ;

- СПРИЯННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ВПРАВ РОЗВИТКУ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІЗНАВАЛЬНИХ ПРОЦЕСІВ: ПЕРЕДУСІМ ШВИДКОСТІ МОВЛЕННЄВОЇ РЕАКЦІЇ, ТОЧНОСТІ ЗОРОВОГО ТА СЛУХОВОГО СПРИЙМАННЯ, ОБСЯГУ ЗОРОВОЇ ТА СЛУХОВОЇ ПАМ'ЯТІ ТОЩО.

До недоліків (досить умовних за цільової спрямованості сайту та його змістового наповнення) віднесу передусім орієнтованість сайту на дітей, які мають практичний досвід англійського усного мовлення, зокрема англомовного аудіювання. Низка вправ і завдань передбачає наявність у користувачів достатнього рівня сформованості компетентності в англомовному аудіюванні, чого бракує в учнів вітчизняної початкової школи. Тому виконання таких вправ і завдань цього освітнього сайту передбачає присутність дорослого (вчителя, старших брата / сестри, батьків, дідуся / бабусі), який може перекласти настанову до вправи чи завдання.

Складними для читання молодшими школярами є деякі слова через їх відсутність у мовленнєвому досвіді учня англійською мовою, а також відсутність деяких правил читання. Наприклад, при навчанні читання літери «В» у словосполученні *BOUNCING BALL* не пояснюються правила читання буквосполучень «OU» та «ING».

Навчання техніки читання лише з опертям на фонетичний метод, попри те, що сучасна методика навчання цього аспекту читання виокремлює низку інших методів, наприклад, метод цілого слова, чи з опертям на ключове слово, чи за правилами читання, а також орієнтує вчителя англійської мови на вибір методу навчання техніки читання залежно від самого слова – з опертям на який метод ученя ефективніше оволодіває технікою його читання.

Таким чином, наведені приклади різних видів мультимедіа, імplementовані до учіння молодших школярів на уроці англійської мови та в позаурочний час, сприяють ефективному формуванню іншомовної комунікативної компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бігич О. Б. Мультимедіа на уроці англійської мови як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів / О. Б. Бігич // Електронне джерело.

—

Режим

доступу

[HTTP://WWW.RUSNAUKA.COM/25_DN_2008/PHILOLOGIA/28627.DOC.HTM](http://www.rusnauka.com/25_DN_2008/PHILOLOGIA/28627.DOC.HTM)

2. Бігич О. Б. Навчання майбутніх учителів англійської мови формування в молодших школярів соціокультурної компетенції / О. Б. Бігич // Електронне джерело. – РЕЖИМ ДОСТУПУ

[HTTP://WWW.RUSNAUKA.COM/22_NIOBG_2007/PHILOLOGIA/24819.DOC.HTM](http://www.rusnauka.com/22_NIOBG_2007/PHILOLOGIA/24819.DOC.HTM)

3. Бігич О. Б. Освітній потенціал уроку англійської мови: формування у молодших школярів читацького інтересу / О. Б. Бігич // Електронне джерело. – РЕЖИМ ДОСТУПУ

[HTTP://WWW.RUSNAUKA.COM/6_NiTSB_2009/PHILOLOGIA/41380.DOC.HTM](http://www.rusnauka.com/6_NiTSB_2009/PHILOLOGIA/41380.DOC.HTM)

4. Бігич О. Б. Позакласна робота з іноземної мови в початковій та основній школі: сценарії позакласних заходів / О. Б. Бігич, Н. В. Майер // Бібліотека журналу «Іноземні мови». – 2013. – № 2. – С. 5-27.

5. Бігич О. Б. Сайт як засіб навчання молодшого школяра техніки читання англійською мовою / О. Б. Бігич // Іноземні мови. – 2014. – № 3.

6. Бігич О. Б. Сюжетна побудова уроку англійської мови в початковій школі з мультимедійною підтримкою / О. Б. Бігич // Електронне джерело. – РЕЖИМ ДОСТУПУ [HTTP://WWW.RUSNAUKA.COM/25_DN_2008/PSIHOLOGIA/28922.DOC.HTM](http://www.rusnauka.com/25_DN_2008/PSIHOLOGIA/28922.DOC.HTM)

7. Бігич О. Б. Тематичний ранок для молодших школярів «Літературна англійська казка: Дж. Р. Кіплінг» / О. Б. Бігич // Електронне джерело. – РЕЖИМ ДОСТУПУ http://www.rusnauka.com/27_SSN_2012/Pedagogica/3_117146.doc.htm

8. Габова М. А. Мастер-класс «Образовательный сайт: технология создания и использования» / М. А. Габова // Електронний ресурс з режимом доступу <http://wiki.kgpi.ru/mediawiki/index.php/>

9. Корчажкіна О. М. Проект программы модульного курса профессиональной подготовки учителей английского языка «Применение мультимедийных технологий в учебном процессе» / О. М. Корчажкіна // Електронне джерело. – РЕЖИМ ДОСТУПУ : http://festival.1september.ru/2005_2006/index.php?numb_artic=312570

10. Тарасюк Н. А. Иностранный язык для дошкольников: Уроки общения (на примере английского языка) / Н. А. Тарасюк. – Изд. 2-е. – М. : Флинта : Наука, 2000. – 112 с.

1.2. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ІКТ У НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

(О. П. МАЗКО, С. В. ДЕНЬГАСЬВА)

ПРОБЛЕМА СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ – ЦЕ ПОШУК ПІДСТАВ, ЯКІ ДОЗВОЛИЛИ Б ВІДРІЗНЯТИ СТАНДАРТНІ ТЕХНОЛОГІЇ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ З МЕТОЮ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ ГЛИБОКОГО ЗАСВОЄННЯ ЗМІСТУ КОНКРЕТНИХ НАВЧАЛЬНИХ ПРЕДМЕТІВ, ВІД ТЕХНОЛОГІЙ БІЛЬШ ТВОРЧОГО ХАРАКТЕРУ, ЩО РОЗВИВАЮТЬ САМОСТІЙНІСТЬ МИСЛЕННЯ СУБ'ЄКТІВ НАВЧАННЯ, ЗОКРЕМА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ. ОСТАННІМ ЧАСОМ НАГАЛЬНОЮ СТАЄ ПОТРЕБА В ТЕХНОЛОГІЯХ, ЗДАТНИХ ЗАБЕЗПЕЧИТИ ОВОЛОДІННЯ СУБ'ЄКТОМ СПОСОБАМИ САМОГО РЕФЛЕКСИВНОГО МИСЛЕННЯ, НАДПРЕДМЕТНИМИ КОГНІТИВНИМИ УМІННЯМИ, ЯКІ В ПОДАЛЬШОМУ ВВІЙДУТЬ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ АПАРАТ ОСОБИСТОСТІ ТА ЗАСТОСОВУВАТИМУТЬСЯ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНИХ ПОШУКІВ. ВАЖЛИВОЮ ЯКІСТЮ ЦИХ ТЕХНОЛОГІЙ Є ЇХ РЕФЛЕКСИВНІСТЬ, ОСКІЛЬКИ ВОНИ ГРУНТУЮТЬСЯ НА ОСОБИСТИСНИХ

МЕХАНІЗМАХ МИСЛЕННЯ: УСВІДОМЛЕННІ, САМООЦІНЦІ, САМОКРИТИЦІ ТОЩО. ЕФЕКТИВНИМИ У ЦЬОМУ КОНТЕКСТІ ВИЯВЛЯЮТЬСЯ МЕДІАТЕХНОЛОГІЇ, ЯКІ СПРИЯЮТЬ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ, ФОРМУЮТЬ КУЛЬТУРУ МИСЛЕННЯ, САМОСТІЙНІСТЬ, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ВМІННЯ ТА ПІДСИЛЮЮТЬ РЕФЛЕКСИВНІ МЕХАНІЗМИ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ В НОВОМУ МЕДІАОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ. ОСКІЛЬКИ СУЧАСНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ НА ЗАСАДАХ ВЗАЄМОДІЇ УСІХ ЙОГО УЧАСНИКІВ ТА ДІАЛОГІЧНОСТІ, МЕДІАТЕХНОЛОГІЇ ВДАЛО ПОЄДНУЮТЬСЯ ІЗ ІНТЕРАКТИВНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ НАВЧАННЯ, ТИМ САМИМ ЗНАЧНО ПІДВИЩУЮЧИ МОТИВАЦІЮ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКИ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ЗАСВОЄННЯ Й РЕАЛІЗАЦІЇ ОТРИМАНИХ ЗНАНЬ [1].

Застосування інтерактивних технологій у поєднанні з медіатехнологіями має на меті здійснення колективного взаємодоповнюючого процесу пізнання, що базується на співпраці всіх учасників взаємодії та їх активній комунікації, і дозволяє на підставі внеску кожного з учасників до процесу навчання отримувати та створювати нові знання, починаючи від взаємодії двох-трьох осіб поміж собою й до колективної співпраці усіх суб'єктів навчання. Пріоритет у таких технологіях надається комунікативності, інтерактивності та автентичності спілкування учасників педагогічної взаємодії, яке здійснюється у культурному контексті [3, с. 29].

Інтеграція інтерактивних та медіатехнологій у процес навчання дозволяє досягати цілей, пов'язаних із уміннями учнів знаходити, готувати, передавати, отримувати та створювати нову інформацію у активній спільній діяльності. При відборі вчителем певних технологій, поряд із віковими особливостями учнів початкової ланки та специфікою навчального матеріалу, йому необхідно враховувати певні особливості та характеристики запропонованих технологій. Урахування видів іншомовної мовленнєвої діяльності дає підстави виокремити такі групи медіатехнологій: імітаційно-комплятивні, навчально-ситуативні, самостійно-креативні. Кожна з груп представлена візуальними, аудіо- та аудіо-візуальними технологіями, залежно від каналу, по якому надходить інформація [2].

Під **ІМІТАЦІЙНО-КОМПЛЯТИВНИМИ МЕДІАОСВІТНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ** розуміються ті, у яких навчально-пізнавальна діяльність побудована на ігрових технологіях й імітації зразку.

За даними досліджень останніх років учні початкової школи мають значний медійний досвід, і у більшості з них є досить стійкі медійні уподобання: улюблені фільми і телевізійні програми, комп'ютерні ігри, журнали тощо. Учителю повинен знати, що учні початкової школи багато часу проводять біля екрану. Більше того, перегляд телепередач, відеофільмів, комп'ютерні ігри та Інтернет є невід'ємним компонентом повсякденного життя дітей молодшого шкільного віку. Однак, учням доводиться стикатися з постійно зростаючим потоком інформації, яка часто виявляється неякісною та невідповідною їх віковій групі, вони відчують значні труднощі при необхідності проявити пошукові навички або самостійно критично оцінити отриману інформацію. Основною метою імітаційно-комплятивних медіаосвітніх технологій є сприяти подоланню зазначених вище перешкод і спрямуванню вже наявних умінь учнів у потрібне русло.

Під **НАВЧАЛЬНО-СИТУАТИВНИМИ МЕДІАОСВІТНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ** розуміються такі, що завдяки навмисне створеному, але максимально наближеному до повсякденного життя середовищу, забезпечують умови мінливості та варіативності навчальних ситуацій. Вони сприяють формуванню в учнів умінь застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

САМОСТІЙНО-КРЕАТИВНІ МЕДІАОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ передбачають таку організацію навчання, виховання і розвитку творчої активності суб'єктів взаємодії, яка сприятиме отриманню творчого продукту інтелектуальної діяльності та самостійного створення нового. Учень у ній – один із головних суб'єктів або головних дійових осіб співробітництва і педагогічного сприяння.

Залежно від специфіки здійснення навчального процесу та особливостей організації вчителем взаємодії учнів інтерактивні технології поділяються на наступні типи: інтерактивні технології кооперативного навчання, колективно-групового навчання, ситуативного моделювання та ведення дискусії.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ КООПЕРАТИВНОГО НАВЧАННЯ передбачають організацію взаємодії у малих групах. Результат виконання певного завдання залежить від активної участі кожного суб'єкта взаємодії, оскільки він має визначену роль і робить свій посильний внесок у досягнення спільної мети.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ КОЛЕКТИВНО-ГРУПОВОГО НАВЧАННЯ передбачають одночасну спільну роботу всієї групи.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ СИТУАТИВНОГО МОДЕЛЮВАННЯ полягають у побудові взаємодії шляхом включення її учасників у діяльність в межах конкретних ситуацій спілкування, що відтворюють особливості реального життя або наближені до них. До цього типу інтерактивних технологій відносяться імітаційні та рольові гри.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВЕДЕННЯ ДИСКУСІЇ полягають у спільному опрацюванні дискусійних питань або ситуацій у процесі взаємодії. Специфіка таких інтерактивних технологій передбачає публічне обговорення суперечливих питань, у ході якого відбувається усвідомлення та осмислення їх сутності, визначення позицій учасників взаємодії стосовно цих питань, оперування аргументами, уточнення ціннісних орієнтацій, переконань та формування на цій основі світогляду.

Наведемо приклади технологій, що містять елементи як медіаосвітніх, так і інтерактивних технологій навчання.

Медіаосвітня технологія «**Хмара з слів**» (“**WORDCLOUD**”) є привабливим способом візуалізації великого тексту. Застосування цієї технології дозволяє виявити слова, які найчастіше згадуються у певному тесті: чим більший курсив слова, тим частіше воно використовується [4].

Аналіз відомих творів

«Хмара з слів» можна використати для аналізу творів відомих письменників, які вивчаються або частково використовуються на уроках англійської мови. Слова, які часто повторюються, будуть більші за розміром, завдяки чому можливо отримати уявлення про зміст твору (рис. 1).

ПРОЦЕСУ РОБОТИ, РОЗПОДІЛ РОЛЕЙ, ОБОВ'ЯЗКІВ КОЖНОГО УЧАСНИКА, СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ); ВКАЗІВКИ (СПОСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРЕДСТАВЛЕННЯ ЗІБРАНОЇ ІНФОРМАЦІЇ), НАПРИКЛАД, У ВИГЛЯДІ ЗАПИТАНЬ, ЯКІ ОРГАНІЗУЮТЬ НАВЧАЛЬНУ РОБОТУ (ВИЗНАЧЕННЯ ЧАСОВИХ МЕЖ, ЗАГАЛЬНА КОНЦЕПЦІЯ, РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ДЖЕРЕЛ, ПОДАННЯ ШАБЛОНІВ ВЕБ-СТОРІНОК ТОЩО); ОЦІНЮВАННЯ (ВИЗНАЧЕННЯ ШКАЛИ ДЛЯ ОЦІНКИ Й САМООЦІНКИ РОБОТИ, ОПИС КРИТЕРІЇВ ОЦІНКИ ВЧИТЕЛЕМ); ВИСНОВОК (УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ, ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ (ЧОМУ НАВЧИЛИСЯ, ЯКІ НАВИЧКИ НАБУЛИ). ПРИКЛАД ВЕБ-КВЕСТУ НА ТЕМУ «НАШ ІДЕАЛЬНИЙ ДІМ» («OUR PERFECT HOUSE») НАВЕДЕНО НА РИС. 2.

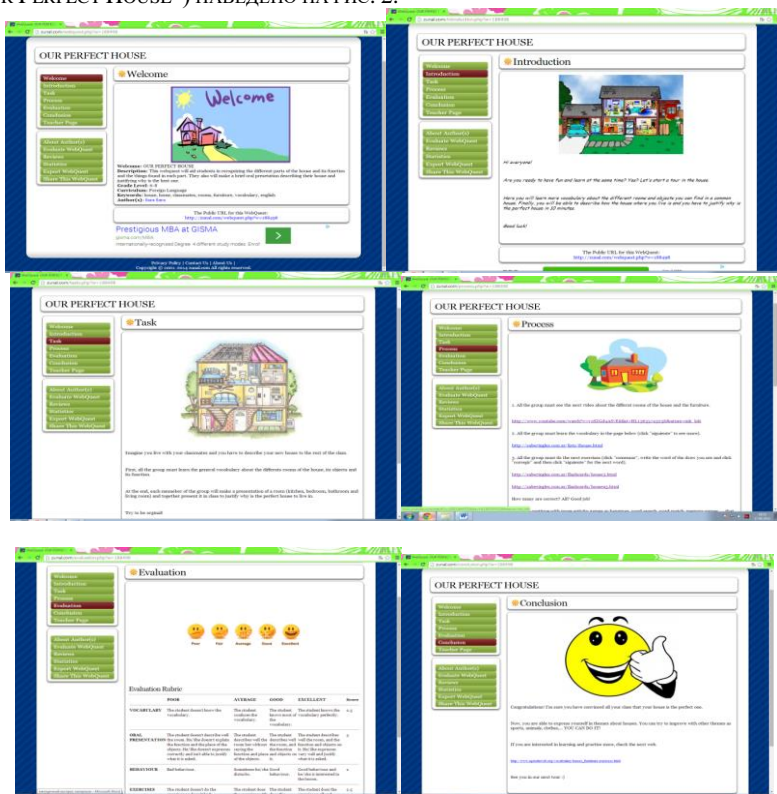

Рис. 2. ПРИКЛАД ПОЕТАПНОГО ВИКОНАННЯ ВЕБ-КВЕСТУ «OUR PERFECT HOUSE»

З ІНШИМИ ПРИКЛАДАМИ ВЕБ-КВЕСТІВ МОЖНА ОЗНАЙОМИТИСЯ НА САЙТІ ZUNAL.COM.

ТЕХНОЛОГІЯ «ДУБЛЯЖ» («DUBBING») [2] СПРІЯЄ РОЗВИТКУ ПОВНОЦІННОГО СПРИЙНЯТТЯ МЕДІАТЕКСТУ, ФАНТАЗІЇ Й ТВОРЧОЇ УЯВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ. ДУБЛЯЖ Є ВИДОМ ПЕРЕКЛАДУ АУДИОВІЗУАЛЬНИХ ПРОДУКТІВ, ПРИ ЯКОМУ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ПОВНА ЗАМІНА ІНОЗЕМНОГО МОВЛЕННЯ. СУТНІСТЬ ТЕХНОЛОГІЇ ВИЯВЛЯЄТЬСЯ ТАКОЖ В «ОЗВУЧУВАННІ» ПЕВНИХ ФРАГМЕНТІВ, ЯКЕ ПОЛЯГАЄ У САМОСТІЙНОМУ СТВОРЕННІ МОВЛЕННЕВОГО ПРОДУКТУ. ПІДГОТОВКА ДО ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ПЕРЕДБАЧАЄ ПОПЕРЕДНІЙ ВІДБІР УРИВКІВ З ТЕЛЕПЕРЕДАЧ, ФІЛЬМІВ, МУЛЬТФІЛЬМІВ,

ЦІКАВИХ ТА КОРИСНИХ ДЛЯ УЧНІВ ЦЬОГО ВІКУ, ТА РОЗПОДІЛ РОЛЕЙ ГОЛОВНИХ ГЕРОЇВ. УЧНІ ДИВЛЯТЬСЯ ВІДЕО БЕЗ ЗВУКУ, «ПРИМІРЯЮТЬ» РОЛІ ТА ПОЧИНАЮТЬ ПРАЦЮВАТИ НАД ОЗВУЧУВАННЯМ СВОГО УРИВКА. ПІСЛЯ ЦЬОГО ПРОПОНУЄТЬСЯ ПЕРЕГЛЯНУТИ ФРАГМЕНТИ ІЗ РЕАЛЬНИМИ УЧАСНИКАМИ У РЕАЛЬНОМУ РЕЖИМІ, ЩО ДАЄ ЗМОГУ ДІТЯМ ПОРІВНЯТИ СВОЇ ВИСЛОВЛЮВАННЯ, КОЛИ ВОНИ БУЛИ В РОЛІ ПЕВНОГО ГЕРОЯ, ІЗ СПРАВЖНИМИ ВИСЛОВЛЮВАННЯМИ, ПОГОДИТИСЯ ЧИ НЕ ПОГОДИТИСЯ З НИМИ.

ТЕХНОЛОГІЯ «БРЕНДИНГ» (“BRANDING”) [2] Є ОДНІЄЮ З МЕДІАТЕХНОЛОГІЙ З АУДІО-ВІЗУАЛЬНОЮ ОПОРОЮ І ВОДНОЧАС ОДНІЄЮ З НАЙЦІКАВИШИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ. УЧЕНІ ДОВЕЛИ, ЩО У ВІЦІ ВІД ШЕСТИ МІСЯЦІВ ДІТИ МОЖУТЬ СФОРМУВАТИ УЯВНІ ОБРАЗИ КОРПОРАТИВНИХ ЛОГОТИПІВ І ТАЛІСМАНІВ. РОЗУМІННЯ БРЕНДУ МОЖЕ БУТИ ВСТАНОВЛЕНЕ ВЖЕ У ВІЦІ ДВОХ РОКІВ, А НА ЕТАПІ РАНЬОГО НАВЧАННЯ У ШКОЛІ БІЛЬШІСТЬ ДІТЕЙ ЗДАТНІ ВИЗНАЧИТИ СОТНІ ЛОГОТИПІВ.

ПРИКЛАДОМ ЗАСТОСУВАННЯ «БРЕНДИНГУ» Є СТВОРЕННЯ ШКОЛЯРАМИ АЛФАВІТУ З ЧАСТИН ВСЕСВІТНЬО ВІДОМИХ БРЕНДІВ ТА ВАРІАНТИ ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ:

- Подивіться на символи літер алфавіту і скажіть, які з них Вам знайомі?
- Що означають ці символи?
- Де Ви зустрічаєте ці символи? У яких передачах? На вулицях?
- Що у Вас є дома (у Ваших друзів) з цими символами?
- З якої літери починається кожен символ?
- Які ще слова починаються з цієї літери?
- Намалуйте ці предмети (або напишіть ці слова) у таблиці певної літери.
- Придумайте і запишіть речення зі словами, які означають ці символи.

ЦЯ ТЕХНОЛОГІЯ СПРИЯТИМЕ НЕ ТІЛЬКИ ФОРМУВАННЮ ВМІНЬ КАЛІГРАФІЇ ДІТЕЙ, АЛЕ Й РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ, СПРІЙНЯТТЯ ТА УЯВИ (РИС. 3).

A 	B 	C 	D 	E
F 	G 	H 	I 	J
K 	L 	M 	N 	O
P 	Q 	R 	S 	T
U 	V 	W 	X 	Y
Z 				

РИС. 3. ЗРАЗОК ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ «БРЕНДИНГ»

«БРЕНДИНГ» ВИКЛИЧЕ ЩЕ БІЛЬШУ ЦІКАВІСТЬ, ЯКЩО БУДЕ ПОДАВАТИСЯ ОДНОЧАСНО ІЗ ЗВУКОВИМ АБО МУЗИЧНИМ СУПРОВОДОМ, З ЯКИМ ДІТИ ВЖЕ ДОБРЕ ЗНАЙОМІ. НАПРИКЛАД, ЗВУК

ЗАВАНТАЖЕННЯ ТЕЛЕФОНУ “NOKIA”, ПІСНЯ З РЕКЛАМИ “СОСА СОЛА”, МЕЛОДІЯ ДЗВІНКА У “SKYPE”, ЗВУК ВХІДНОГО ПОВІДОМЛЕННЯ У “ICQ” ТОЩО.

ЩЕ ОДИМ ЦІКАВИМ, НА НАШ ПОГЛЯД, ПРИКЛАДОМ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ У 4-МУ КЛАСІ ТЕМИ «ВІДПОЧИНОК І ДОЗВІЛЛЯ» НА ОСНОВІ ЗАПРОПОНОВАНОЇ ОПОРИ (РИС. 4):

7:00	CASIO
7:00 - 7:30	Colgate Oral-B Gillette Old Spice
7:30 - 7:50	NESCAFÉ Hochland Orbit WRIGLEY'S
8:00 - 8:30	TOYOTA
8:30 - 13:00	pentium 4 EPSON NOKIA CONNECTING PEOPLE
13:00 - 14:00	McDonald's Coca-Cola Orbit WRIGLEY'S
14:00 - 17:00	pentium 4 EPSON NOKIA CONNECTING PEOPLE
17:00 - 17:30	TOYOTA
17:30 - 20:00	McDonald's Coca-Cola Orbit WRIGLEY'S
22:00 - 22:05	Colgate Oral-B
22:10 - 23:00	1+1 Ictv INTEP MUSIC TELEVISION

Рис. 4. Опора для застосування технології «Брендинг»

- Подивіться на таблицю і поставте питання своєму другу, що він робить у вказаний час протягом вихідного дня?
- Подивіться на таблицю і розкажіть, що ваш друг робить у першій половині дня/удень/ увечері?
- Подивіться на таблицю і напишіть листа Вашому другу про те, як проходить Ваш вихідний день? та ін.

ТЕХНОЛОГІЯ «ДИКТАНТ У РУСЬ» (“RUNNING DICTATION”) [3, с. 51] ПОЛЯГАЄ НЕ ЛИШЕ В ІНДИВІДУАЛЬНОМУ ЗАНОТОВУВАННІ СЛІВ, А Й ЧИТАННІ Й ДИКТУВАННІ РЕЧЕНЬ ОДИН ОДНОМУ, ВСТАНОВЛЕННІ ПОРЯДКУ АБЗАЦІВ У ТЕКСТІ ТА ПОДАЛЬШІЙ ПЕРЕВІРЦІ ПРАВОПИСУ В ГРУПАХ. НА ВІДМІНУ ВІД ТРАДИЦІЙНОГО ДИКТАНТУ, «ДИКТАНТ У РУСЬ» ПЕРЕДБАЧАЄ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ УСІХ УЧАСНИКІВ ВЗАЄМОДІЇ ЗА ЙОГО ПЕРЕБІГ ТА РЕЗУЛЬТАТИ. МЕТОЮ ЗАСТОСУВАННЯ ЦЬОЇ ТЕХНОЛОГІЇ Є ПЕРЕВІРКА ПРАВОПИСУ ПРАВОПИСУ УЧНІВ У ХОДІ КОЛЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, СПРИЯННЯ ФОРМУВАННЮ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ВЛАСНУ ДІЯЛЬНІСТЬ.

УЧНІ ОБ’ЄДНУЮТЬСЯ У КОМАНДИ. ВЧИТЕЛЬ ПРИКРІПЛЮЄ ДЕКІЛЬКА ПРИМІРНИКІВ ТЕКСТУ ДИКТАНТУ НА ВІДСТАНІ ОДИН ВІД ОДНОГО, ЗАБЕЗПЕЧУЮЧИ ВІЛЬНИЙ ДОСТУП ДО НИХ КОЖНОЇ З КОМАНД. УЧНІ ПО ОДНОМУ ПІДХОДЯТЬ ДО ВІДПОВІДНОГО ПРИМІРНИКА ДИКТАНТУ, ЧИТАЮТЬ ОДНЕ РЕЧЕННЯ, ПОВЕРТАЮТЬСЯ ДО СВОЄЇ ГРУПИ ТА ДИКТУЮТЬ ІНШИМ ЧЛЕНАМ КОМАНДИ ТЕ, ЩО ЗАПАМ’ЯТАЛИ. ЯК ІКТ ТЕХНОЛОГІЯ, ДИКТАНТ ДРУКУЄТЬСЯ У ТЕКСТОВОМУ ДОКУМЕНТІ WORD. ГРУПА, ЯКА НАПИСАЛА НАЙБІЛЬШЕ РЕЧЕНЬ, Є

ПЕРЕМОЖЦЕМ ПЕРШОГО ТУРУ. ДИКАНТ ПЕРЕВІРЯЄТЬСЯ ТА ВИПРАВЛЯЄТЬСЯ УСЕРЕДИНІ ГРУПИ, А ПОТІМ ЧЛЕНАМИ КОМАНД-СУПЕРНИКІВ. НАПРИКІНЦІ ПРЕДСТАВНИКИ КОЖНОЇ ГРУПИ ЗВІТУЮТЬ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ ПЕРЕВІРКИ. КОМАНДА З НАЙМЕНШОЮ КІЛЬКІСТЮ ПОМИЛОК Є ПЕРЕМОЖЦЕМ ДРУГОГО ТУРУ.

Таблиця 1

АЛГОРИТМ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ «ДИКАНТ У РУСЬ»

ЕТАП	ХАРАКТЕРИСТИКА ЕТАПУ
I	Учасники ПВ діляться на команди по 3-4 особи у кожній.
II	Вчитель прикріплює примірники тексту диктанту до різних частин дошки на відстані 0,7м один від одного, таким чином забезпечуючи вільний доступ до них кожної з команд. Обсяг тексту не перевищує 10-15 речень.
III	За командою вчителя, учні по одному підходять до відповідного примірника диктанту, в той час як інші учасники залишаються на місцях. Кожний має прочитати 1 речення та запам'ятати як мінімум 4 слова, а як максимум – усе речення.
IV	Повертаючись до команди, учасники диктують речення або слова, які вони запам'ятали, іншим членам команди, які фіксують їх у власних зошитах/ у текстовому документі на комп'ютері.
V	По закінченні відведеного часу, учні перевіряють кількість речень, зачитуючи їх один одному, потім вчителю. Група, яка написала найбільше речень, є переможцем першого туру.
VI	Відбувається перевірка та виправлення записаного усередині групи.
VII	Групи обмінюються зошитами із командами-суперниками, перевіряють диктанти один одного, випишують слова, у яких допущено помилки і вказують на правильний варіант правопису.
VIII	Наприкінці зачитуються звіти груп про результати перевірки. Команда з найменшою кількістю помилок – переможець другого туру.

Отже, застосування інтерактивних ІКТ у навчанні молодших школярів іноземній мові є надзвичайно ефективним, оскільки не лише підвищує мотивацію учнів до навчання, але й забезпечує ґрунтовне оволодіння ними знаннями, уміннями та навичками у процесі колективного взаємодоповнюючого процесу пізнання, що базується на творчій співпраці всіх учасників взаємодії та їх активній комунікації у культурному контексті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Духаніна Н. М. Медіатехнології як мотивація студентів до навчання / Н. М. Духаніна // Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: Вища освіта України. – Дод. 3. – Т. V. 12). – 2008. – С. 189–193
2. Іць С. В. Педагогічні медіатехнології у професійній підготовці майбутнього вчителя іноземної мови / С. В. Іць. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2013. – 106 с.
3. Мазко О. П. Інтерактивні технології формування культури педагогічної взаємодії майбутнього вчителя іноземних мов : навч.-метод. посібник / О. П. Мазко. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2014. – 96 с.

4. THE BEST 10 FREE WORLD CLOUD TOOLS FOR TEACHERS [ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС] // EDUCATIONAL TECHNOLOGY AND MOBILE LEARNING. – РЕЖИМ ДОСТУПУ ДО ТЕКСТУ : [HTTP://WWW.EDUCATORSTECHNOLOGY.COM/2012/06/BEST-10-FREE-WORD-CLOUD-TOOLS-FOR.HTML](http://www.educatorstechnology.com/2012/06/best-10-free-word-cloud-tools-for.html)

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ:

- [HTTP://WWW.WORDLE.NET](http://www.wordle.net) (СТВОРЕННЯ «ХМАРИ З СЛІВ»)
- [HTTP://WWW.TAGXEDO.COM](http://www.tagxedo.com) (СТВОРЕННЯ «ХМАРИ З СЛІВ» У ФОРМІ ГЕОМЕТРИЧНИХ ФІГУР)
- [HTTP://WWW.IMAGECHEF.COM/IC/WORD_MOSAIC/](http://www.imagechef.com/ic/word_mosaic/) (СТВОРЕННЯ «ХМАРИ З СЛІВ» У РІЗНИХ ФОРМАХ)
- [HTTP://WWW.ABCYU.COM/WORD_CLOUDS.HTM](http://www.abcyu.com/word_clouds.htm) (СТВОРЕННЯ «ХМАРИ З СЛІВ», ОРІЄНТОВАНИХ НА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ)
- [HTTP://WWW.ZUNAL.COM](http://www.zunal.com) (ВЕБ-КВЕСТИ РІЗНОЇ ТЕМАТИКИ)

1.3. ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМИ "НОТ РОТАТОЕС" ДЛЯ СТВОРЕННЯ РІЗНИХ ТИПІВ ВПРАВ НА УРОЦІ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

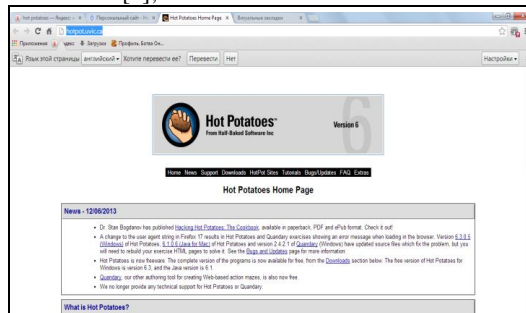
(О. А. ЗИМОВЕЦЬ, Є. М. КАРПЕНКО)

ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО, В ПРОЦЕСІ СТАНОВЛЕННЯ ЯКОГО МИ НАРАЗІ ПЕРЕБУВАЄМО, СТАВИТЬ НОВІ ВИМОГИ ДО СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ. ЗОКРЕМА, ВЧИТЕЛЮ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ПОТРІБНО З ПЕРШИХ ДНІВ СВОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦЮВАТИ З ДІТЬМИ, ЯКИХ ПРИЙНЯТО НАЗИВАТИ ТЕРМІНОМ «DIGITAL NATIVES» («ЦИФРОВІ АБОРИГЕНИ»). ТАКІ ДІТИ ВЖЕ НАРОДИЛИСЬ І РОЗВИВАЮТЬСЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ, ТОМУ ВОНИ АБСОЛЮТНО ВІЛЬНО Й НЕВИМУШЕНО ВИКОРИСТОВУЮТЬ СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ (КОМП'ЮТЕР, МОБІЛЬНИЙ ТЕЛЕФОН ЧИ ІГРОВУ ПРИСТАВКУ), ЩЕ НАВІТЬ НЕ НАВЧИВСЯ ЧИТАТИ ЧИ РАХУВАТИ. НА ВІДМІНУ ВІД ДІТЕЙ, ЇХ БАТЬКИ ТА ВЧИТЕЛІ В БІЛЬШОСТІ ВИПАДКІВ НАЛЕЖАТЬ ДО «DIGITAL IMMIGRANTS» («ЦИФРОВИХ ІММІГРАНТІВ»), ЯКІ ПОЗНАЙОМИЛИСЬ З ІНФОРМАЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ ВЖЕ ПІЗНІШЕ Й ТОМУ НЕ ТАК ВПЕВНЕНО ПОЧУВАЮТЬ СЕБЕ В ПРОЦЕСІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ [1, с. 8-9]. ОТЖЕ, САМЕ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НАБУВАЄ ПРІОРИТЕТНОГО ЗНАЧЕННЯ НЕ ТІЛЬКИ ВОЛОДІННЯ НАВЧАЛЬНИМ МАТЕРІАЛОМ І ВМІННЯ ДОНЕСТИ ЙОГО ДО УЧНІВ, А ТАКОЖ ЗДАТНІСТЬ РОЗУМІТИ СУЧАСНИЙ ЦИФРОВИЙ СВІТ, ГОВОРИТИ З УЧНЯМИ «НА ЇХ МОВІ», ВИКОРИСТОВУВАТИ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ НЕ ТІЛЬКИ ТРАДИЦІЙНІ, АЛЕ Й ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ, ВКЛЮЧАЮЧИ ЗАСОБИ ІКТ.

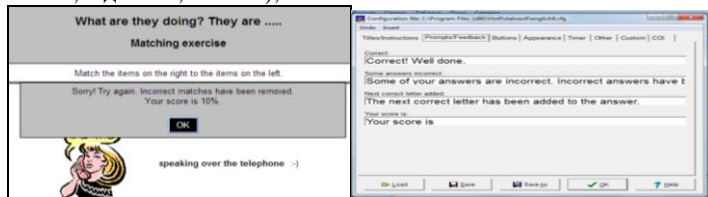
ОКРІМ ВИКОРИСТАННЯ ГОТОВИХ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ (ПЕДАГОГІЧНИХ ПРОГРАМНИХ ЗАСОБІВ, АУДІО ТА ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ, ТЕСТІВ, КРОСВОРДІВ ТОЩО), ЯКІ МОЖНА ПРИДБАТИ НА КОМПАКТ-ДИСКАХ, ЗАВАНТАЖИТИ ЧЕРЕЗ ІНТЕРНЕТ ЧИ ВИКОРИСТОВУВАТИ В РЕЖИМІ ОН-ЛАЙН, ВЧИТЕЛЬ ТАКОЖ ПОВИНЕН ВМІТИ РОЗРОБЛЯТИ ВЛАСНІ ДИДАКТИЧНІ МАТЕРІАЛИ, ЗМІСТ ЯКИХ БИ МАКСИМАЛЬНО ТОЧНО ВІДПОВІДАВ ЦІЛЯМ ДАНОГО КОНКРЕТНОГО УРОКУ ТА РІВНЮ ЗНАЬ УЧНІВ. ОСКІЛЬКИ ВЧИТЕЛІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НЕ ВОЛОДІЮТЬ МОВАМИ ПРОГРАМУВАННЯ, НЕОБХІДНИМИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ СКЛАДНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРОГРАМНИХ ЗАСОБІВ, В ПЕРШУ ЧЕРГУ МИ ЗВЕРТАЄМО УВАГУ НА ТАК ЗВАНІ ПРОГРАМИ-ОБОЛОНКИ, ЯКІ ДОЗВОЛЯЮТЬ РОЗРОБЛЯТИ ЕЛЕКТРОННІ НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

ЗА ПЕВНИМ ШАБЛОНОМ, НЕ ВИКОРИСТОВУЮЧИ НАВИЧКИ ПРОГРАМУВАННЯ. ОДНІЄЮ З ТАКИХ ІНСТРУМЕНТАЛЬНИХ ПРОГРАМ-ОБОЛОНОК Є ПРОГРАМА "НОТ РОТАТОЕС", ЯКА МАЄ НАСТУПНІ ПЕРЕВАГИ:

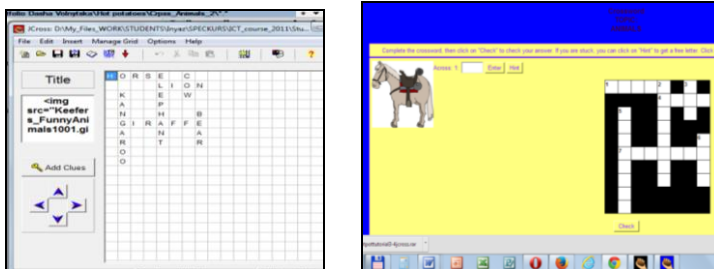
1) ПРОГРАМА Є БЕЗКОШТОВНОЮ І МОЖЕ БУТИ ВІЛЬНО ЗАВАНТАЖЕНА З ОФІЦІЙНОГО ВЕБ-САЙТУ ПРОГРАМИ [2];

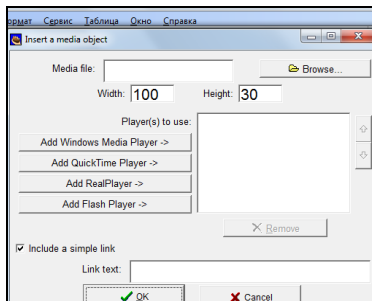
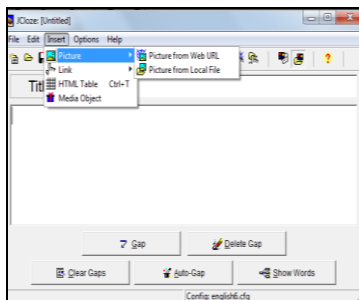
2) ПРОГРАМА ДОЗВОЛЯЄ СТВОРЮВАТИ ІНТЕРАКТИВНІ НАВЧАЛЬНІ ВПРАВИ З АВТОМАТИЧНИМ ЗВОРОТНИМ ЗВ'ЯЗКОМ, ЯКИЙ МОЖЕ НАЛАШТУВАТИ ВИКЛАДАЧ (ТЕКСТ ЗВОРОТНОГО ЗВ'ЯЗКУ, ПІДКАЗКИ, ТАЙМЕР);

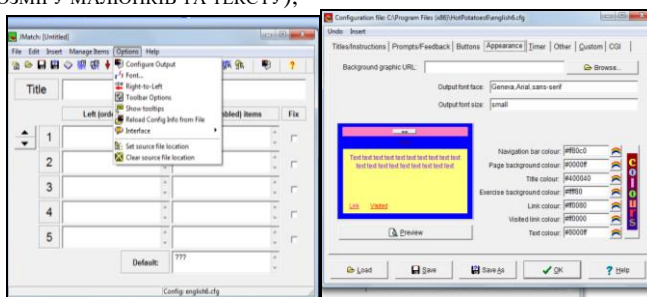
3) ПРОГРАМА ДОЗВОЛЯЄ ЗБЕРІГАТИ СТВОРЕНІ ЗАВДАННЯ В ДВОХ ФОРМАТАХ: В ФОРМАТІ РЕДАГУВАННЯ ТА СТАНДАРТНОМУ ФОРМАТІ ВЕБ-СТОРІНКИ;

4) ПРОГРАМА МАЄ МОЖЛИВОСТІ ВСТАВКИ МУЛЬТИМЕДІА (ТЕКСТУ, СТАТИЧНИХ ТА АНІМАЦІЙНИХ МАЛЮНКІВ, АУДІО, ВІДЕО ТА ГІПЕРПОСИЛАНЬ);

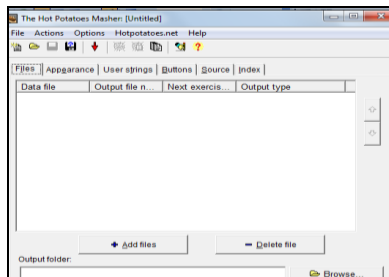

5) ПРОГРАМА МАЄ ДОСТІП ШИРОКІ МОЖЛИВОСТІ ЗМІНУ ДИЗАЙНУ (ШРИФТУ, КОЛЬОРУ, РОЗМІРУ МАЛЮНКІВ ТА ТЕКСТУ);

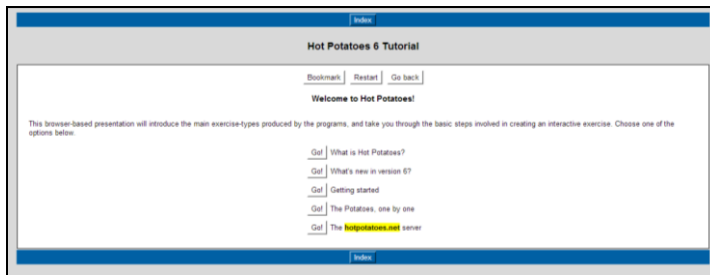

6) ПРОГРАМА СКЛАДАЄТЬСЯ З 6 БЛОКІВ, ЯКІ ДОЗВОЛЯЮТЬ СТВОРИТИ 10 ТИПІВ ЗАВДАНЬ:

- JQUIZ – ВІКТОРИНА – ПИТАННЯ З МНОЖИННИМ ВИБОРОМ ВІДПОВІДІ (4 ТИПИ ЗАВДАНЬ);
- JCLOZE – ЗАПОВНЕННЯ ПРОПУСКІВ;
- JMATCH – ВСТАНОВЛЕННЯ ВІДПОВІДНОСТЕЙ (3 ТИПИ ЗАВДАНЬ);
- JCROSS – КРОСВОРД;
- JMIХ – ВІДНОВЛЕННЯ ПОСЛІДОВНОСТІ;
- THE MASHER – ПОЄДНАННЯ ДЕКІЛЬКОХ ВПРАВ В ОДНОМУ ФАЙЛІ.

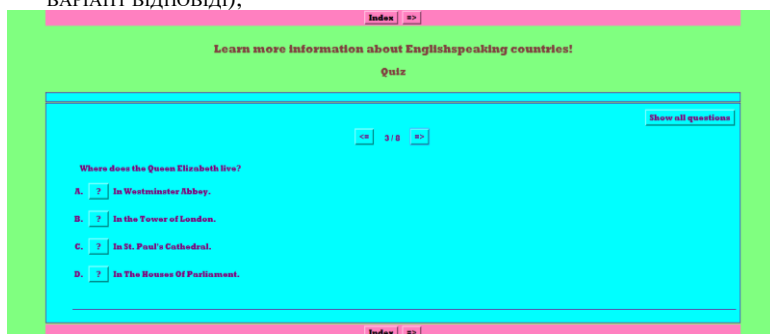

7) ПРОГРАМА МАЄ ВБУДОВАНИЙ ПОКРОКОВИЙ ТЮТОРІАЛ, ЩО ДОЗВОЛЯЄ ВЧИТЕЛЮ ОПАНУВАТИ ПРОГРАМУ САМОСТІЙНО БЕЗ ДОПОМОГИ ТРЕНЕРА;

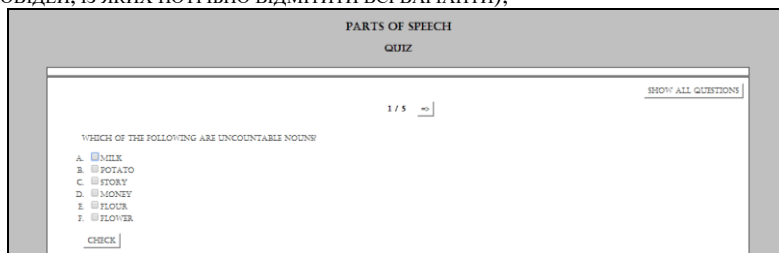

НАВЕДЕМО ПРИКЛАДИ РІЗНИХ ТИПІВ ЕЛЕКТРОННИХ ЗАВДАНЬ, СТВОРЕНИХ СТУДЕНТАМИ ІНСТИТУТУ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ЖДУ ім. ІВАНА ФРАНКА ЗА ДОПОМОГОЮ ПРОГРАМИ "НОТ РОТАТОЕС" В РАМКАХ СПЕЦКУРСУ «ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ» [3, с. 340-407]:

1) ТЕСТ МНОЖИННОГО ВИБОРУ (ПИТАННЯ МАЄ ТІЛЬКИ ОДИН ПРАВИЛЬНИЙ ВАРІАНТ ВІДПОВІДІ);

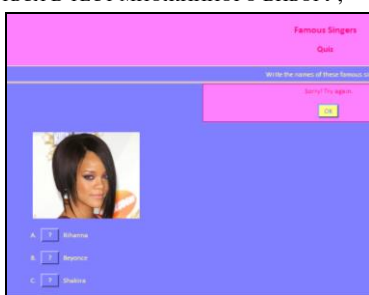
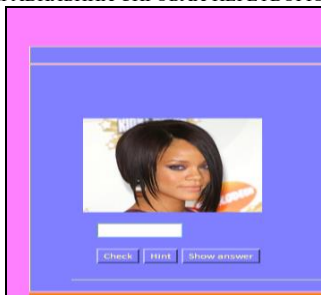
2) ТЕСТ МНОЖИННОГО ВИБОРУ (ПИТАННЯ МАЄ ДЕКІЛЬКА ПРАВИЛЬНИХ ВІДПОВІДЕЙ, ІЗ ЯКИХ ПОТРІБНО ВІДМІТИТИ ВСІ ВАРІАНТИ);

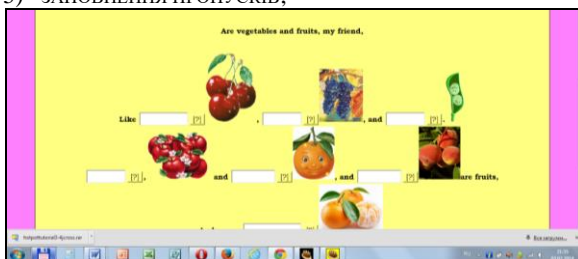
3) ТЕСТ, ЯКИЙ ВИМАГАЄ КОРОТКОЇ ВІДПОВІДІ;

4) ТЕСТ-ГІБРИД, ЯКИЙ ВИМАГАЄ КОРОТКОЇ ВІДПОВІДІ, АЛЕ ПРИ ДВОХ НЕПРАВИЛЬНИХ СПРОБАХ ПЕРЕТВОРЮЄТЬСЯ В ТЕСТ МНОЖИННОГО ВИБОРУ;

5) ЗАПОВНЕННЯ ПРОПУСКІВ;

6) ВСТАНОВЛЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ (1 ТИП ЗАВДАННЯ);

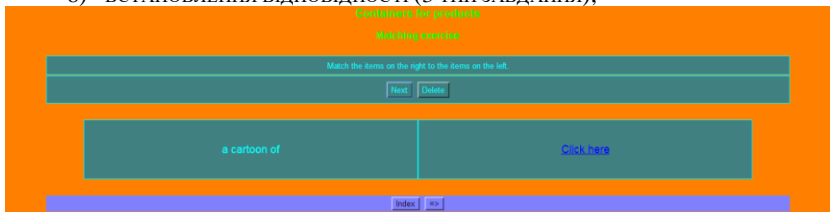

7) ВСТАНОВЛЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ (2 ТИП ЗАВДАННЯ);

8) ВСТАНОВЛЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ (3 ТИП ЗАВДАННЯ);

Containers for products
Matching exercise

9) КРОСВОРД;

10) ВІДНОВЛЕННЯ ПОСЛІДОВНОСТІ;

11) ПОЄДНАННЯ ДЕКИЛЬКОХ ВПРАВ В ОДНОМУ ФАЙЛІ;

- [What is your brother's name?](#)
- [What is he?](#)
- [Where does he live?](#)

What is your brother's name?

Mixed-up sentence exercise

answer is correct, click on "Check" to check your answer. If y

Check

Undo

Restart

Hint

name Oleg. brother's My is

What is he?

Mixed-up sentence exercise

nce. When you think your answer is correct, click on "Check" to check your answer

Check

Restart

Hint

He

is

a

student

Foreign

of

Faculty

Languages.

the

of

Where does he live?

Mixed-up sentence exercise

Put the parts in order to form a sentence. When you think your answer is correct, click on "Check" to check your answer. If you get stuck, click on "Hint" to find out the next correct part.

Check

Undo

Restart

Hint

the of from lives which far Zhytomyr. house new center situated not is a in Oleg

<<

Index

>>

Таким чином, усі блоки програми в сукупності дозволяють розробляти найрізноманітніші електронні вправи, завдання та тести, які є ефективні, наочні та цікаві. Такі вправи можна використовувати для контролю знань, тренування та навчання. Результат виконання завдань оцінюється у відсотках. Невдалі спроби призводять до зниження оцінки. Завдання, створені в даній програмі, можна застосовувати як на уроках англійської мови, так і для самостійної роботи учнів. Тести допомагають легко і швидко перевірити знання учнів з певної теми, дозволяють зробити уроки більш цікавими та різноманітними. Кожен отримає можливість займатися у власному темпі, не озираючись на решту групи, і вчителів буде легше контролювати учнів, що знаходяться на різних етапах уроку. Крім того, робота з програмою настільки проста, що учні можуть самі створювати вправи. Третьокласник із задоволенням навчать другокласників працювати в інструментальній програмі "Hot Potatoes".

Отже, застосування інструментальної програми "Hot Potatoes" на уроках англійської мови у початковій школі дозволить вчителю підвищити мотивацію учнів до вивчення іноземної мови та індивідуалізувати роботу в класі. Програма надає можливість вчителю самостійно скомпонувати навчальний матеріал виходячи з особливостей конкретного класу, теми та рівня учнів, що дозволяє побудувати урок так, щоб домогтися максимального навчального ефекту. Крім того, робота з програмою сприятиме розвитку професійно-педагогічних умінь вчителів іноземної мови та формуванню їх інформаційної компетентності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. DUDENEY GAVIN, HOCKLY NICKY. HOW TO TEACH ENGLISH WITH TECHNOLOGY (WITH CD-ROM). – PEARSON EDUCATION LIMITED, 2007. – 192 p.

2. HOT POTATOES, HOME PAGE [ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС]. – РЕЖИМ ДОСТУПУ: [HTTP://HOTPOT.UVIC.CA/](http://hotpot.uvic.ca/)

3. ПРОФЕСІЙНО-МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ: МОНОГРАФІЯ/ Н.В. ЗІНУКОВА, Л.В. КАЛІНІНА, І.В. САМОЙЛЮКЕВИЧ, Н.Р. ПЕТРАНГОВСЬКА, О.Р. СВИТЛИЧНА, І.І. БЕРЕЗЕНСЬКА, Н.П. СІВАЄВА, О.С. ГУМАНКОВА, Л.В. БАРАЛО, О.А. ЗИМОВЕЦЬ, С.Б. МОРКОТУН, Ю.М. ЖИЛЯЄВА, А.М. МОРМУЛЬ, І.Ф. ЛИТНЬОВА, Є.М. КАРПЕНКО. – Д., Вид-во ДУЕП, 2009. – 494 с.

1.4. ЦИФРОВЕ РОЗПОВІДАННЯ ЯК МЕТОД НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НА ПОЧАТКОВУ СТУПЕНІ

(А. Г. МОКІНА)

Сьогодні не є дивним те, що нові знання отримуються з використанням електронних джерел. Швидкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) спричинив зміну паперових носіїв інформації на цифрові. Сфера методики навчання іноземних мов (ІМ) не є винятком. Той факт, що учні молодших класів належать до покоління цифрової ери, надихає вчителів упроваджувати методику у цифровий простір, в якому учні постійно перебувають.

У зарубіжній практиці проведено низку досліджень з використання цифрового розповідання (DIGITAL STORYTELLING) в навчальному процесі (БАРРЕТТ Х. С. [1], МАРШ Д. [2], МУДІ А. К. [3], РОБІН К. Р. [4]) та на заняттях з іноземної мови (ТЕКНАМ Ю. [5], ЦОУ В. [6], ГРЕГОРІ-СІНЕС С. [7]). З огляду на те, що у вітчизняній методиці це явище нове, метою статті є розглянути поняття «цифрове розповідання», його використання як методу учіння і навчання ІМ у початковій школі.

Цифрове розповідання передбачає супроводження традиційного розповідання мультимедійними елементами (малюнки, тексти, аудіозапис, музика, відеозапис), які транслюються за допомогою цифрових пристроїв.

Цифрове розповідання виникло у 1994 році у центрі цифрового розповідання. Один з його винахідників, Д. ЛАМБЕРТ, визначає цифрове розповідання як мультимедійний засіб розповідання, який поєднує малюнки, текст, голос, звук, музику, відео й анімацію.

Використання цифрової розповіді для навчання ІМ молодших школярів відповідає їхнім психологічним особливостям. З огляду на те, що у молодшому шкільному віці переважає наочно-образне мислення, використання наочності є необхідною умовою навчання ІМ. Ця умова цілком задовольняється цифровим розповіданням, адже воно містить візуальні і слухові ефекти.

Згідно з Б. АЛЕКСАНДРОМ [8], існують такі форми цифрового розповідання:

- 1) ФОТОКОЛАЖІ (ДОВІЛЬНА КОМБІНАЦІЯ ДЕКІЛЬКОХ РІЗНИХ ЗА ТЕМАТИКОЮ АБО СХОЖИХ ЗОБРАЖЕНЬ У РАМКАХ ОДНІЄЇ ФОТОГРАФІЇ);
- 2) БЛОГИ (ІНТЕРНЕТ-ЖУРНАЛИ ПОДІЙ, ІНТЕРНЕТ-ЩОДЕННИКИ);

3) ПОДКАСТИ (ЦИФРОВИЙ АУДІО- чи ВІДЕОФАЙЛ, ЯКИЙ РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ В ІНТЕРНЕТІ І ЯКИЙ МОЖНА ЗАВАНТАЖИТИ ДЛЯ ВІДТВОРЕННЯ НА ПОРТАТИВНИХ ПРОГРАВАЧАХ ЧИ ПЕРСОНАЛЬНОМУ КОМП'ЮТЕРІ);

4) ВЕБВІДЕО (ТРАНСЛЮВАННЯ ВІДЕОЗАПИСІВ ЧЕРЕЗ ІНТЕРНЕТ, НАПРИКЛАД, МУЛЬТИМЕДІА, ЯКЕ БЕЗПЕРЕРВНО ОТРИМУЄТЬСЯ КОРИСТУВАЧЕМ ВІД ПРОВАЙДЕРА (СЕРВЕРА) МОВЛЕННЯ (НА ЗРАЗОК РАДІО, ТЕЛЕБАЧЕННЯ); МУЛЬТИМЕДІА, ЯКЕ ПЕРЕДАЄТЬСЯ У МЕРЕЖІ РІВНОПРАВНИХ ВУЗЛІВ; ІР-ТЕЛЕБАЧЕННЯ (ЦИФРОВЕ ТЕЛЕБАЧЕННЯ В МЕРЕЖАХ ПЕРЕДАЧІ ДАНИХ ЗА ПРОТОКОЛОМ ІР), ВІДЕОКЛІПИ (КОРОТКІ ЗА ТРИВАЛІСТЮ ВІДЕО У МУЗИЧНОМУ СУПРОВОДІ); ВЕБКАСТИ (ТРАНСЛЮВАННЯ МУЛЬТИМЕДІА ЧЕРЕЗ ІНТЕРНЕТ); ІНТЕРНЕТ-ТЕЛЕБАЧЕННЯ (ТЕЛЕБАЧЕННЯ МІЖМЕРЕЖЕВОГО ПРОТОКОЛУ);

5) ІНТЕРАКТИВНА ЛІТЕРАТУРА АБО ТЕКСТОВА ГРА (РІЗНОВИД КОМП'ЮТЕРНИХ ІГОР, В ЯКИХ СПІЛКУВАННЯ З ГРАВЦЕМ ВІДБУВАЄТЬСЯ ЧЕРЕЗ ТЕКСТОВУ ІНФОРМАЦІЮ; ЖАНРИ: ТЕКСТОВІ РОЛЬОВІ ІГРИ (В ІГРАХ ЦЬОГО ЖАНРУ ГРАВЕЦЬ МОЖЕ РОЗВИВАТИ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕРСОНАЖУ, ОТРИМУВАТИ ЗБРОЮ І ПРОСУВАТИСЯ ЗА СЮЖЕТОМ, ОБИРАЮЧИ ШЛЯХ), ТЕКСТОВІ КВЕСТИ (В ІГРАХ ЦЬОГО ТИПУ ГРАВЦІ ПОВИННІ ЗРОБИТИ ПРАВИЛЬНИЙ ВИБІР І ДАТИ ПРАВИЛЬНУ ВІДПОВІДЬ, ЩОБ ПРОСУНУТИСЯ ЗА СЮЖЕТОМ); ТЕКСТОВІ СИМУЛЯТОРИ (ІГРИ, В ЯКИХ ІСНУЄ ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА; ЗАРОБЛЯЮЧИ, ГРАВЕЦЬ ПРОСУВАЄТЬСЯ ЗА СЮЖЕТОМ), ВІЗУАЛЬНІ НОВЕЛИ (ГРАВЦІ ЗНАЙОМЛЯТЬСЯ З СЮЖЕТОМ ІСТОРІЇ І БЕРУТЬ УЧАСТЬ У СПІЛКУВАННІ З ПЕРСОНАЖАМИ));

6) ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ (ВЕРСІЯ КНИГИ В ЕЛЕКТРОННОМУ (ЦИФРОВОМУ) ВИГЛЯДІ);

7) СЛАЙДШОУ (ВІДЕОКЛІП, ЩО ФОРМУЄТЬСЯ З ФОТОГРАФІЙ).

Цифрове розповідання виступає як метод навчання і метод учіння. Ю. Текнам [5] експериментально довів, що цифрове розповідання позитивно впливає на навчання читання учнів початкових класів; призводить до кращого розуміння змісту текстів; сприяє кращому розумінню навчального матеріалу, що, у свою чергу, приводить до підвищення активності учнів на уроці. Отже, цифрові розповіді надають учням, що вивчають ІМ, сприятливі можливості вдосконалення грамотності.

А. К. Муді [3] розглядає цифрове розповідання як засіб навчання читання учнів початкових класів. Електронні книги дозволяють учням читати і слухати розповідь і містять цифрові риси: вимову слів, підкреслення тексту, озвучення тексту, гіпермедіа (наприклад, відео, анімація, звук), а також підказки у вигляді малюнків. Дослідниця наголосила, що цифрове розповідання позитивно впливає на розширення словникового запасу учнів і розуміння змісту розповідей. Проте розповіді з надмірним використанням анімаційних і звукових ефектів, недоречних до розповіді, знижують їхню ефективність. Анімація, ігри, привабливі для дітей, можуть відволікати дітей від читання. У табл. 1 наведено цифрові риси електронних книг, які підвищують ефективність навчання, у порівнянні з традиційними інструкціями.

Таблиця 1

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНСТРУКЦІЙ ВЧИТЕЛЯ ЦИФРОВИМИ РИСАМИ
В ЕЛЕКТРОННИХ КНИГАХ**

Об'єкти навчання	Цифрові риси	Інструкції
Знання алфавіту	Комп'ютер надає вимову букв.	Учитель називає букви.

	Комп'ютер підкреслює і повторює букви.	Учитель вказує на букву.
Знання друкованих символів	Комп'ютер надає письмовий текст. Комп'ютер читає і підкреслює текст. Комп'ютер пропонує клацати, щоб перегорнути сторінку; надає можливість вибору, що читати, на кожній сторінці.	Учитель читає і вказує на текст. Учитель дозволяє дитині перегорнути сторінку; читає слова, які просять, на сторінці.
Знання звуків	Комп'ютер пропонує вимову слів	Учитель поєднує й ділить слова
Використання і розуміння мовлення	Комп'ютер ставить запитання про книгу (наприклад, хто, що, як, коли, де) Комп'ютер говорить різними голосами. Комп'ютер дає визначення слів.	Учитель ставить запитання про книгу (наприклад, хто, що, як, коли, де) Учитель імітує своїм голосом різних персонажів. Учитель пояснює значення слів.
Розуміння	Комп'ютер пропонує анімацію як опору тексту. Комп'ютер пропонує повторне читання книги, щоб покращити розуміння сюжету розповіді.	Учитель пропонує пояснення того, що відбувається у розповіді. Учитель пропонує повторне читання книги, щоб покращити розуміння сюжету розповіді.

А. К. Муді стверджує, що електронні книги сприяють залученню учнів у читання і підтримці уваги до читання довгий час порівняно з традиційними книгами. Учні можуть з більшим інтересом показувати малюнки, брати участь у обговоренні розповіді, переказувати розповіді. Електронні книги обладнані системою підтримки (управління, зворотній зв'язок), яка уможливорює читання наодинці.

Одним із завдань нашого дослідження проблеми навчання старших дошкільників англійського усного мовлення методом цифрового розповідання є створення опор, які, будучи орієнтирами для дітей під час аудіювання англійських казок, водночас слугують підказками для їх переказу. Ми дійшли висновку, що цифрова розповідь, виконана у програмі PowerPoint, як прийом навчання старших дошкільників англійського усного мовлення повинна містити або анімаційні, або звукові ефекти. Поєднання анімаційних і звукових ефектів негативно впливає на розуміння і переказ сприйнятого на слух аудіотексту [9].

Введення проектів з цифровими розповідями у навчальний процес приваблює увагу учнів і допомагає сформувати необхідні навички для досягнення успіху у світі нових технологій. Наведемо погляди дослідників на цифрове розповідання як метод учіння.

Н. Р. Бромберг, А. А. Течатассанасуторн, А. Д. Андраде [10] підкреслюють, що цифрове розповідання ґрунтується на підході навчання методом відкриттів і активного навчання. Воно залучає учнів до їхнього власного процесу учіння і має позитивні результати.

Залучення учнів до створення цифрових розповідей – не просто прийом, який зацікавлює учнів, а й допомагає їм набути нових знань і навичок, необхідних для досягнення успіху у сучасному світі. Перевагами цифрового розповідання є те, що воно:

- 1) заохочує дослідження, даючи учням можливість самостійно вивчати предмет і роблячи процес навчання динамічним і інтерактивним;
- 2) формує навички критичного мислення, допомагає учням обдумувати тему глибше, чіткіше і з усіх сторін, особливо якщо матеріал складний;
- 3) заохочує учнів покращувати навички творчого письма;
- 4) дає можливість учням сформувати власну точку зору і ставлення до матеріалу, що вивчається, повніше висловити свою думку;
- 5) дає можливість розповісти про себе;
- 6) покращує засвоєння знань завдяки емоційному навантаженню;
- 7) підвищує успішність за рахунок ефективнішого спілкування учнів на вебсайтах класів або порталах шкіл;
- 8) допомагає учням встановити зв'язок між тим, що вони учать у школі, і за її межами;
- 9) розвиває творчість;
- 10) уможливорює створення електронного портфоліо;
- 11) формує цифрову грамотність.

Н. Р. Бромберг, А. А. Течатассанасуторн, А. Д. Андраде розробили компоненти проекту цифрового розповідання: 1) план цифрової розповіді, який подається на розгляд викладачу; 2) презентація цифрової розповіді групою студентів і перевірка її розуміння іншими студентами; 3) самоаналіз і аналіз іншими студентами. Перед початком розроблення проектів студентами дослідники провели навчання використання програмного забезпечення для створення цифрових розповідей.

Навчальний проект з цифровою розповіддю на початковому ступені має таку послідовність [11]:

- 1) мозковий штурм;
- 2) відбір ідей, їх сортування і відбір ідей для подальшої роботи;
- 3) складання плану роботи;
- 4) використання мережевих служб спільної роботи (Microsoft Office Live Workspace) – це зручний простір співпраці, який дає учням можливість разом працювати над документами через Інтернет);
- 5) вибір і розподіл індивідуальних завдань, які формують кінцевий результат (керування проектом, проведення інтерв'ю, відбір зображень, первинний нарис тексту);

- 6) вивчення;
- 7) складання сценарію;
- 8) створення первинної версії розповіді;
- 9) перегляд і редагування;
- 10) обробка;
- 11) перевірка;
- 12) викладення розповіді, публікація на сайті школи або на YouTube;
- 13) оцінка розповідей.

Створення цифрової розповіді можливе з використанням різного програмного забезпечення. У табл. 2 розглядаються типи навчальних проєктів за допомогою програми Microsoft Office PowerPoint, Microsoft Photo Story, Window Live Movie Maker.

Таблиця 2

Навчальні проєкти з цифровими розповідями

	MICROSOFT OFFICE POWERPOINT	MICROSOFT PHOTO STORY	WINDOW LIVE MOVIE MAKER
Тип проєкту	Створення презентації PowerPoint з текстом, зображеннями, звуком, мультимедіа; учні проведуть презентацію у класі, а потім опублікують її на шкільному порталі.	Створення фоторозповіді з текстом, фотографіями, записаним голосовим розповіданням і музикою; учні представлять фоторозповідь у класі, а потім опублікують її на шкільному порталі.	Створення повноцінного фільму з закадровим мовленням, діалогами, нерухомими і рухомими зображеннями; учні покажуть фільм у класі, а потім опублікують його на шкільному порталі.
Доступні методики	Написання сценаріїв; додавання малюнків, отриманих з вебсайтів або зі сканера; додавання звуку, додавання відео.	Написання сценаріїв; фотографування, додавання фотографій і інших малюнків, отриманих з вебсайтів або зі сканера; додавання звуку (музика або	Написання сценаріїв; підбір нерухомих зображень і відео; зйомка сцен і кадрів.

		ГОЛОСОВЕ РОЗПОВІДАННЯ), ДОДАВАННЯ ВІДЕО.	
БАЖАНІ РЕЗУЛЬТАТИ	СТВОРЕННЯ ПРОДУМАНОЇ, ЗАХОПЛЮЮЧОЇ ПРЕЗЕНТАЦІЇ.	СТВОРЕННЯ ЦІКАВОЇ ФОТОІСТОРІЇ, ПРИСВЯЧЕНОЇ ПЕВНІЙ ПОДІЇ, ПИТАННЮ АБО ТЕМІ.	СТВОРЕННЯ ФІЛЬМУ, ЩО РОЗКРИВАЄ ПЕВНУ ТЕМУ.
НЕОБХІДНІ НАВИЧКИ	Вивчення; письмо; вибудовування послідовностей; багатогранне мислення (текст, зображення, звук); редагування; риторика.	Проведення інтерв'ю; вивчення; вибудовування послідовностей; багатогранне мислення (текст, зображення, звук); редагування; створення переходів.	Проведення інтерв'ю; вивчення; письмове викладення; вибудовування послідовностей; багатогранне мислення (текст, зображення, звук); редагування; створення переходів; акторська майстерність; режисерська майстерність.
НАБУТІ НАВИЧКИ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ У ЖИТТІ	ПРАКТИКА В ОБГОВОРЕННІ РІЗНИХ ТЕМ, ІСТОРИЧНИХ І ГЕОГРАФІЧНИХ ВІДОМОСТЕЙ, у ПРЕДСТАВЛЕННІ І ПРОВЕДЕННІ ІНТЕРВ'Ю, УСНИХ РОЗПОВІДЬХ, ПРИСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ РІЗНОЇ АУДИТОРІЇ ТОЩО.	ПРАКТИКА СТВОРЕННЯ ФОТОРЕПОРТАЖІВ І РОЗУМІННЯ РОБОТИ ЖУРНАЛІСТА, ПОБУДОВА ПЕРЕКОНЛИВИХ АРГУМЕНТІВ ТОЩО.	ПРАКТИКА СТВОРЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНИХ ФІЛЬМІВ, НАПИСАННЯ СЦЕНАРІЇВ, ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕРВ'Ю ТОЩО.

В УСІХ ПРОЕКТАХ УЧНІ ОТРИМУЮТЬ МОЖЛИВІСТЬ СТВОРЮВАТИ, ВИКОНУВАТИ РОЛІ І ВИСТУПАТИ ПЕРЕД ПУБЛІКОЮ – ЯК МУЗЕЙНИЙ ЕКСПЕРТ, СПЕЦІАЛІСТ З ІСТОРІЇ, ГЕОГРАФІЇ, НА ІНТЕРВ'Ю ТОЩО. ПРАКТИКА ПУБЛІЧНИХ ВИСТУПІВ ГОТУЄ УЧНІВ ДО УСПІХУ. ПРАКТИКА ВЗАЄМОДІЇ З РЕАЛЬНИМ ЖИТТЯМ ДОЗВОЛЯЄ КРАЩЕ РОЗУМІТИ РІЗНІ ПРОФЕСІЇ І РОЗРОБЛЯТИ МАТЕРІАЛИ, ПРИЗНАЧЕНІ ДЛЯ РІЗНИХ АУДИТОРІЙ. НАВЕДЕМО ПРИКЛАДИ ЗАВДАНЬ ДЛЯ СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРОЄКТІВ З ЦИФРОВОЮ РОЗПОВІДДЮ [11]:

- СТВОРІТЬ ФІЛЬМ ПРО ПОДОРОЖ КЛАСУ;
- СТВОРІТЬ ФІЛЬМ ПРО ПЛАНЕТИ, КЛАСИФІКАЦІЮ ТВАРИН;

- СТВОРИТЬ ФІЛЬМ З ПЛАСТИЛІНУ ПРО ПОДІЮ В ІСТОРІЇ;
- СТВОРИТЬ ЦИФРОВУ РОЗПОВІДЬ, ЯК ВИ РОБИЛИ ПОКУПКУ У МАГАЗИНІ І СПІЛКУВАЛИСЯ З ПРОДАВЦЕМ;
- ПРОДЕМОНСТРУЙТЕ ЗА ДОПОМОГОЮ ЦИФРОВОЇ РОЗПОВІДІ ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ У ВАС НА ЗАНЯТТІ;
- СТВОРИТЬ ВІРТУАЛЬНУ ПОДОРОЖ ДО ВІДОМОЇ БУДІВЛІ;
- СТВОРИТЬ ПОКРОКОВУ ІНСТРУКЦІЮ, ЯК ПРИГОТУВАТИ СТРАВУ;
- СТВОРИТЬ ЦИФРОВУ ІСТОРІЮ ПРО ЖИТТЯ І ТВОРЧИСТЬ ВІДОМОГО ПИСЬМЕННИКА;
- СТВОРИТЬ ОГЛЯД КНИГИ.

ОТЖЕ, У СТАТТІ БУЛО РОЗГЛЯНУТО ЦИФРОВЕ РОЗПОВІДАННЯ ЯК ЗАСІБ НАВЧАННЯ ІМ НА ПОЧАТКОВОМУ СТУПЕНІ. ПЕРСПЕКТИВНИМ МИ ВВАЖАЄМО ДОСЛІДЖЕННЯ ПИТАНЬ, ЩО СТОСУЮТЬСЯ РОЗРОБКИ СИСТЕМИ ВПРАВ ДЛЯ НАВЧАННЯ ІМ НА ПОЧАТКОВОМУ СТУПЕНІ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. BARRETT H. C. DIGITAL STORIES IN EPORTFOLIOS: MULTIPLE PURPOSES AND TOOLS. – [ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС]. – РЕЖИМ ДОСТУПУ: [HTTP://ELECTRONICPORTFOLIOS.ORG/DIGISTORY/PURPOSESMAC.HTML](http://ELECTRONICPORTFOLIOS.ORG/DIGISTORY/PURPOSESMAC.HTML)
2. MARSH J. EMERGENT MEDIA LITERACY: DIGITAL ANIMATION IN EARLY CHILDHOOD / J. MARSCH // LANGUAGE AND EDUCATION. – 2006. – VOLUME 20. – № 6. – P. 493-506.
3. MOODY A. K. USING ELECTRONIC BOOKS IN THE CLASSROOM TO ENHANCE EMERGENT LITERACY SKILLS IN YOUNG LEARNERS / A. K. MOODY // JOURNAL OF LITERACY AND TECHNOLOGY. – 2010. – VOLUME 11. – № 4. – P. 22-52.
4. ROBIN B. R. THE EDUCATIONAL USES OF DIGITAL STORYTELLING / B. R. ROBIN // PROCEEDINGS OF SOCIETY FOR INFORMATION TECHNOLOGY AND TEACHER EDUCATION INTERNATIONAL CONFERENCE. – CHESAPEAKE, VA: AACE, 2006. – P. 709-716.
5. TECNAM Y. ARE YOU DIGITIZED? WAYS TO PROVIDE MOTIVATION FOR ELLS USING DIGITAL STORYTELLING / Y. TECNAM // INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH STUDIES IN TECHNOLOGY. – 2013. – VOLUME 2. – № 1. – P. 25-34.
6. TSOU W. APPLYING A MULTIMEDIA STORYTELLING WEBSITE IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING / W. TSOU, W. WANG, Y. TZENG // COMPUTERS & EDUCATION. – 2006. – № 47. – P. 17-28.
7. GREGORI-SIGNES C. INTEGRATING THE OLD AND THE NEW: DIGITAL STORYTELLING IN THE EFL LANGUAGE CLASSROOM / C. GREGORI-SIGNES // GRETA. – 2008. – № 16/1&2. – P. 43-49.
8. ALEXANDER B. THE NEW DIGITAL STORYTELLING. CREATING NARRATIVES WITH NEW MEDIA / BRYAN ALEXANDER. – SANTA BARBARA: PRAEGER, 2011. – 289 p.
9. БІГІЧ О. Б. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ НАВЧАННЯ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ АНГЛОМОВНОГО АУДІОВАННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ПРЕЗЕНТАЦІЇ / О. Б. БІГІЧ, А. Г. МОКІНА // VI ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ “МОВНА ОСВІТА В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ У XXI СТОЛІТТІ” 4-8 Листопада 2013 р. – [ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС]. – РЕЖИМ ДОСТУПУ: [HTTP://ST.ZU.EDU.UA/CONF/DOCS/UKR/UA3.PDF](http://st.zu.edu.ua/conf/docs/ukr/ua3.pdf)
10. BROMBERG N. R. USING DIGITAL STORYTELLING IN INFORMATION SYSTEMS LEARNING / N. R. BROMBERG, A. A. TECHATASSANASOONTORN, A. D. ANDRADE // PACIS

2012 PROCEEDINGS. – 2012. – [ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС]. – РЕЖИМ ДОСТУПУ: [HTTP://AISL.AISNET.ORG/PACIS2012/151](http://aisel.aisnet.org/pacis2012/151)

11. РАССКАЖИТЕ ИСТОРИЮ, И ВЫ ПОЛЮБИТЕ УЧИТЬСЯ. УЧЕБНЫЕ ПРОЕКТЫ С ЦИФРОВЫМИ РАССКАЗАМИ.– [ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС]. – РЕЖИМ ДОСТУПУ: [HTTP://WWW.GOOGLE.COM.UA/URL?SA=T&RCT=J&Q=&ESRC=S&FRM=1&SOURCE=WEB&CD=1&CAD=RJA&UACT=8&VED=0CB4QFjAA&URL=HTTP%3A%2F%2FDOWNLOAD.MICROSOFT.COM%2FDOCUMENTS%2FRUS%2FEDUCATION%2FPDF%2FDIGITALSTORYTELLINGEBOOK.PDF&EI=9P6ZU8yZKsHt0Gw1hIDwDg&USG=AFQjCNEZEUKAPAxSJ95f56GgJJ8OyyNBpQ&BVM=Bv.68911936,d.BGQ](http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0CB4QFjAA&url=http%3A%2F%2Fdownload.microsoft.com%2Fdocuments%2Frus%2Feducation%2Fpdf%2Fdigitalstorytellingebook.pdf&ei=9P6ZU8yZKsHt0Gw1hIDwDg&usg=AFQjCNEZEUKAPAxSJ95f56GgJJ8OyyNBpQ&bvm=Bv.68911936,d.BGQ)

1.5. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОЦІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

(С. М. КАРПЕНКО)

Сучасна модель освіти націлена на розвиток особистості через призму формування життєво необхідних компетентностей. Формування компетентної особистості – мислячої, самостійної, творчої – соціальне замовлення інформаційного суспільства. Уміння працювати з інформацією упорядовж життя: здобувати її, переробляти, застосовувати для індивідуального розвитку і самовдосконалення, передавати і в результаті – уміння спілкуватися є невід’ємною рисою життя людей ХХІ століття. Тому впровадження нових освітніх технологій особистісно зорієнтованого навчання на уроках є передумовою активної пізнавальної діяльності учнів: нестандартна, цікава, творча робота, яка пробуджує у дітей інтерес до знань і сприяє емоційному, духовному та інтелектуальному розвитку школярів [1, 2, 3].

Для того, щоб кожна дитина могла розвинути свої творчі можливості, необхідне розумне керівництво з боку вчителя, здійснюване на основі партнерства та захоплення спільною творчою діяльністю. Педагог не навчає, розвиває чи виховує, а співпрацює з учнями, навчаючись і самовдосконалюючись разом з ними. Тільки таким чином можливо досягти мети – формування особистості, готової до життя у постійно змінюваному світі, здатної до навчання та самовдосконалення, до прийняття ефективних рішень [4, 5]. Тому формування та розвиток критичного мислення є одним із пріоритетних завдань початкової школи. Навчити дітей мислити критично – означає правильно поставити запитання, направити увагу в правильне русло, вчити робити висновки та знаходити власні рішення.

На формування критичного мислення спрямовано безліч технологій, але вікові особливості молодших школярів змушують ретельно добирати завдання, прийоми роботи, види вправ, спрямованих на побудову логічних умовиводів, прийняття обґрунтованих рішень стосовно того, відхилити певне судження чи погодитись з ним. Однією з інноваційних технологій, яка допомагає учню не тільки засвоїти певний обсяг знань, а й сприяє розвитку його особистісних якостей, є технологія «Шість капелюхів мислення» (рис. 1), розроблена французьким психологом Едвардом де Боно [6].

Рис. 1. «Шість КАПЕЛЮХІВ МИСЛЕННЯ»

Шість КАПЕЛЮХІВ – шість різних способів мислення: червоний відповідає за емоції, чорний – за формулювання проблеми, жовтий – за переваги та плюси досліджуваного об'єкту чи явища, зелений – за творчість, синій відповідає за управління мисленням, а білий – за факти і цифри. Де Боно вважає, що ця методика навчає школярів думати різними способами, по-різному оцінювати ситуацію, прогнозувати події. Наведемо короткий виклад принципів використання шести капелюхів.

Білий капелюх: інформація.

Білий капелюх використовується для того, щоб направити увагу на інформацію. У цьому режимі мислення нас цікавлять тільки факти. Ми задаємося питаннями про те, що ми вже знаємо, яка ще інформація нам необхідна і як нам її отримати.

Червоний капелюх: почуття та інтуїція.

У режимі червоного капелюха в учасників сесії з'являється можливість висловити свої почуття та інтуїтивні здогади щодо розглянутого питання, не вдаючись у пояснення про те, чому це так, і що робити.

Чорний капелюх: критика.

Чорний капелюх дозволяє дати волю критичним оцінкам, побоюванням і обережності. Він захищає нас від нерозважливих і непередуманих дій, вказує на можливі ризики і підводні камені. Користь від такого мислення безсумнівна, якщо, звичайно, ним не зловживати.

Жовтий капелюх: логічний позитив.

Жовтий капелюх вимагає від нас переключити свою увагу на пошук достоїнств, переваг і позитивних сторін розглянутої ідеї.

Зелений капелюх: креативність.

Перебуваючи під зеленим капелюхом, ми придумуємо нові ідеї, модифікуємо вже існуючі, шукаємо альтернативи, досліджуємо можливості.

Синій капелюх: управління процесом.

Синій капелюх відрізняється від інших капелюхів тим, що він призначений не для роботи з вмістом завдання, а для управління самим процесом роботи. Зокрема, його використовують на початку сесії для визначення того, що належить зробити, і врешті, щоб узагальнити досягнуте і позначити нові цілі.

Метою використання шести капелюхів є створення умов для особистісного зростання, оскільки ця методика дозволяє всебічно досліджувати проблему, виявити шляхи рішення і прийняти оптимальний варіант [6].

Наведемо покроковий опис використання шести капелюхів для організації ролікової гри на уроці іноземної мови.

1. Учні знайомляться з історією героя, якому необхідно зробити вибір (розповідатись. викладачем, або пропонується текст).

2. Вчитель знайомить учнів з ідеєю Е. Де Боно, котрий запропонував колірне рішення шести рівнів мислення:

Червоний – емоції,

Жовтий – сильні сторони,

Чорний – слабкі сторони,

Білий – додаткова інформація,

Зелений – творчість, різні варіанти вирішення проблеми,

Синій – оптимальний шлях вирішення проблеми.

3. Робота в малих групах. Кожна група готує «свій колір» тобто бачення сильних, слабких сторін, варіантів вирішення проблеми, що виникла перед згаданим героєм та презентує результати своєї роботи. При цьому необхідно підбирати розв'язувані конфліктні ситуації, тобто проблеми, які можуть бути вирішені учнями. Послідовність кольорів можна змінити, почавши з білого кольору, тобто запропонувати учням, перш ніж приступити до виконання завдань, дізнатися додаткову інформацію про героя. Зрозуміло, після презентацій необхідно резюме викладача, в якому він може (при необхідності) запропонувати свій оптимальний варіант вирішення проблеми. У ході презентацій допустимо розумне втручання викладача постановкою питань, внесеними пропозицій і т.д.

Технологія «Шість капелюхів мислення» дозволяє уникнути плутанини, оскільки тільки один тип мислення використовується всією групою в певний проміжок часу. При цьому визнається значимість усіх компонентів роботи над проектом – емоцій, фактів, критики, нових ідей, і включає їх в роботу в потрібний момент, уникаючи деструктивних факторів. Технологію «Шість капелюхів мислення» можна використовувати для будь-якої розумової роботи в організації тематичних дискусій на уроках англійської мови.

Підвищити ефективність процесу вивчення іноземних мов і розвитку дитини дозволить також технологія цифрового оповідання, що передбачає застосування навчальних мультимедійних презентацій, оскільки молодшому школяреві, з його наочно-образним мисленням зрозуміло лише те, що можна одночасно розглянути, почути або оцінити дню об'єкта. Мультимедійна презентація – це навчальний мінімультимедіум, електронна звукова книжка з гарними картинками. В основі такої презентації лежить набір слайдів, на яких розміщуються текст та малюнки. Програма Power Point сама запрошує всю необхідну текстову і числову інформацію, а також надає безліч готових варіантів шаблонів і дизайну змісту, наприклад використання малюнків, часових інтервалів, фільмів, анімованих елементів і ефектів переходу [7, 8].

У презентацію можуть бути додані звукові ефекти і музика. При цьому, можна вибрати, як запускатиметься музика і який час вона повинна звучати. Діти можуть брати участь в створенні та озвучуванні слайдів, особливо у тому випадку, якщо вони разом із вчителем створювали власну історію, підбирали для неї персонажів, фонові картини, що відображують місце подій і т. д (рис. 2).

Рис. 2. Скріншоти мультимедійної презентації, створеної за мотивами народної казки.

Презентація несе в собі тип інформації, зрозумілий молодшим школярам, формує у них інтерес до навчання, пізнавальну активність. Завдяки презентаціям, навіть ті діти, які зазвичай не відрізняються високою активністю на уроках, активно висловлюють свою думку [9]. Мультимедійні презентації дозволяють представити навчальний і розвиваючий матеріал як систему яскравих опорних образів, наповнених вичерпною структурованою інформацією в алгоритмічний порядок. У цьому випадку задіюються різні канали сприйняття, що дозволяє закласти інформацію в пам'ять дітей не тільки в фактографічному, а й в асоціативному вигляді. При цьому значно зростає інтерес дітей до знань, підвищується рівень пізнавальних можливостей. Мультимедійні презентації – це зручний і ефектний спосіб представлення інформації за допомогою комп'ютерних програм. Він поєднує в собі динаміку, звук і зображення, тобто ті фактори, які найбільш довго утримують увагу дитини. За рахунок високої динаміки ефективно проходить засвоєння матеріалу, тренується пам'ять, розвиваються пізнавальна активність, уява і творчі здібності. Таким чином, полегшення процесу сприйняття і запам'ятовування інформації за допомогою яскравих образів – це основа будь-якої сучасної презентації. Крім того, презентація дає можливість вчителю самостійно скласти навчальний матеріал виходячи їх особливостей конкретного класу, теми, предмета, що дозволяє побудувати урок так, щоб домогтися максимального навчального ефекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вукіна, Н. В., Дементієвська, Н. П. Критичне мислення: як цього навчати. – Харків: "Основа", 2007. – 240 с.
2. Пометун, О. І. та ін. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Науково-методичний посібник. – К.: А.С.К. – 2006. – 192 с.
3. Савченко, О. Я. Розвиток пізнавальної самостійності молодших школярів. – К.: Рад. шк., 1982. – С. 20–53.
4. Халперн, Д. Психологія критического мышления / Халперн, Д. – СПб.: Питер, 2000. – 512 с.
5. Шарко В. Д. Сучасний урок: технологічний аспект / Посібник для вчителів і студентів. – К., 2006. – 220 с.

6. Де Боно Э. Шесть шляп мышления / де Боно Э. – СПб: Питер, 2005. – 64 с.
7. МУЛЬТИМЕДИА-ПРЕЗЕНТАЦИЯ [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [HTTP://SOFTMAJOR.RU/MULTIMEDIA/PRODUCTS](http://softmajor.ru/multimedia/products). – Назва з екрану.
8. Савченко Н. А. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МУЛЬТИМЕДИА-ТЕХНОЛОГИЙ В ОБЩЕМ СРЕДНЕМ ОБРАЗОВАНИИ. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [HUMANITIES.EDU.RU](http://humanities.edu.ru). – Назва з екрану.
9. Шакотько В. В. Методика використання ІКТ у початковій школі / Шакотько В. В. – К.: Комп'ютер, 2008. – 128 с.

РОЗДІЛ II.

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕС РАНЬОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

2.1. Використання положень теорії множинних здібностей у процесі формування англомовної монологічної мовленнєвої компетентності учнів початкової школи.

(О. С. Гуманкова)

Реалізація особистісно-орієнтованої парадигми навчання стає провідним напрямом розвитку освітньої системи у нашій країні. Однією з невід'ємних характеристик реалізації означеної парадигми навчання є врахування вчителем індивідуально-типологічних характеристик учнів в процесі організації навчально-пізнавальної діяльності з предмета. До психологічних особливостей, які науковці пропонують враховувати у процесі організації навчання можна віднести: загальні навчальні здібності (рівень навченості з предмету, успішності у навчанні), спеціальні здібності учнів (художні, музичні, та ін.), пізнавальні інтереси, психофізіологічні параметри учнів: тип мислення, домінуючий тип сприйняття навчальної інформації, темперамент тощо.

Зважаючи на специфіку навчального предмету, конкретні навчальні цілі учитель може враховувати різні психологічні особливості учнів, та, відповідно, організовувати на цій основі диференційоване навчання. Нашою метою є привернення уваги учителів іноземної мови до можливості застосування диференційованого підходу у навчанні на основі врахування домінуючих когнітивних здібностей учнів.

У розробці технологій нами використано основні положення теорії множинних здібностей (Multiple Intelligence Theory), створеної відомим американським ученим Говардом Гарднером [1]. Ним виділено 8 домінуючих когнітивних здібностей учнів: вербально-лінгвістична (Verbal-Linguistic Intelligence); логіко-математична (Logic-Mathematic Intelligence); візуально-просторова (Visual-Spatial Intelligence); музично-ритмічна (Musical-Rhythmic Intelligence); кінетична (тілесно-рухова) (Body-Kinesthetic Intelligence); міжособистісна (Interpersonal Intelligence); внутрішньоособистісна (Intrapersonal Intelligence); натуралістична (Naturalistic Intelligence).

Учитель, враховуючи домінуючі когнітивні здібності учнів, може організувати введення та закріплення матеріалу на уроці іноземної мови у такий спосіб, щоб максимально активізувати учнів з різними здібностями, створити внутрішню мотивацію у процесі навчання та у результаті підвищити ефективність уроку. Навчання, організоване з урахуванням когнітивних здібностей учнів має низку позитивних аспектів, які свідчать на користь його реалізації: по-перше, визначення домінуючих когнітивних здібностей не передбачає здійснення психологічних тестів, є технологічно легким для впровадження; по-друге, визначення домінуючих когнітивних здібностей виключає елемент оцінювання, є лише констатацією унікальності учня у виборі

ЗАСОБІВ СПРИЙНЯТТЯ ТА ПЕРЕРОБКИ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ; ПО-ТРЕТЄ, ТАКЕ НАВЧАННЯ ДОЗВОЛЯЄ ЗНАЧНО ОПТИМІЗУВАТИ ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСВОЄННЯ УЧНЯМИ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ; ПО-ЧЕТВЕРТЕ, ВИКЛЮЧАЄ МОЖЛИВІСТЬ ВИНИКНЕННЯ КОГНІТИВНОГО ДИСОНАНСУ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ.

Грунтуючись на доробках сучасних науковців [2; 3] пропонуємо характеристики кожної з наведених здібностей та рекомендацій щодо її актуалізації на уроках іноземної мови.

ВЕРБАЛЬНО-ЛІНГВІСТИЧНА ДОМІНУЮЧА ЗДІБНІСТЬ проявляється у: підвищеній чутливості до вербально-закодованої інформації; швидкому сприйнятті та запам'ятовуванні вербального коду мови; вербальних символів (слів, речень, мовних та мовленнєвих зразків); розвиненості вербальних умінь. Учні з домінуючою вербально-лінгвістичною здібністю з легкістю оволодівають уміннями читання, письма та говоріння. Вони найкраще навчаються, отримуючи інформацію з друкованих текстів, письмових інструкцій, рекомендацій. Такі учні, як правило, є добрими розповідачами. Із задоволенням грають у лексичні ігри, кросворди, мовні пазли тощо, заповнюють різні анкети, таблиці. Створюють письмові описи, розповіді, сценарії.

Шляхи активізації учнів з домінуючою вербально-лінгвістичною здібністю на уроках іноземної мови: надання можливості переводити інформацію у вербальний код (підписування малюнків, ілюстрацій, заповнення анкет, таблиць); залучення до лексичних ігор (ігор на дописування слів, пошук «захованих» слів, правильне розташування літер у словах тощо); залучення до групування слів по певній темі у різних формах (заповнення лексичних схем типу: “WORD-ROSE”, “WORD-FORK”, “FISH-BONE” і т. д.); залучення до роботи із словниками; надання можливості досліджувати мовні явища (пошук споріднених слів, синонімів, початкових форм слів); залучення до читання автентичних текстів (казок, оповідань, розповідей) з наступною передачею змісту прочитаного; надання можливості зачитувати окремі текстові фрагменти вголос; залучення до читання поезії, в тому числі і до виразного читання (декламування) вголос; залучення до написання листів, сценаріїв, опису подій, об'єктів, людей, біографій, інструкцій. Засоби навчання: вербальна наочність, друковані матеріали, книги, журнали, картки з словами.

ВІЗУАЛЬНО-ПРОСТОРОВА ЗДІБНІСТЬ проявляється у: підвищеній чутливості до інформації, представленій у вигляді образів, графічних зображень предметів; у здатності візуалізувати інформацію; у швидкому сприйнятті та запам'ятовуванні інформації, яка супроводжується зображальною наочністю; у створенні стійких асоціативних зв'язків між словами та образами предметів, явищами, які ці слова означають. Учні з домінуючою візуально-просторовою здібністю схильні до візуалізації навчальної інформації. У свідомості таких учнів предметне зображення, малюнок асоціюється з мовними явищами, тому почуте або побачене слово кожен раз викликає у пам'яті образ, що ілюструє це слово, і навпаки, предметне зображення викликає з пам'яті слова та бажання їх відтворювати. Такі учні, як правило, є добрими художниками. Вони найкраще навчаються отримуючи інформацію у супроводі зображальної наочності (малюнків), відеоматеріалів, колажів.

Шляхи активізації учнів з домінуючою візуально-просторовою здібністю на уроках іноземної мови: залучення до створення малюнків, ілюстрацій, колажів, схем; надання завдань, пов'язаних з розфарбовуванням, домальовуванням;

ОБОВ'ЯЗКОВЕ ВИКОРИСТАННЯ МАЛЮНКІВ, ФОТОГРАФІЙ, СХЕМ ПРИ НАВЧАННІ РІЗНИХ ВИДІВ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЧИТАННЯ, ПИСЬМА, ГОВОРІННЯ, АУДИЮВАННЯ; ЗАЛУЧЕННЯ ЇХ ЛЕКСИЧНИХ ІГОР З ВИКОРИСТАННЯМ НАОЧНОСТІ; ВИКОРИСТАННЯ ІЛЮСТРОВАНІХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ (КОМІКСІВ, ЖУРНАЛІВ ТОЩО); НАДАННЯ МОЖЛИВОСТІ СТВОРЮВАТИ ІЛЮСТРАЦІЇ ДО ПРОЧИТАНИХ ТЕКСТІВ, РОЗПОВІДЕЙ, СТВОРЕННЯ "PICTURE-BOOKS", КОМІКСІВ ТА МУЛЬТФІЛЬМІВ, ВИКОРИСТАННЯ "PICTURE-DICTIONARIES". ЗАСОБИ НАВЧАННЯ: ЗОБРАЖАЛЬНА НАОЧНІСТЬ, ІЛЮСТРОВАНІ ДЖЕРЕЛА (КОМІКСИ, ЖУРНАЛИ, КАРТКИ ІЗ ЗОБРАЖЕННЯМИ ПРЕДМЕТІВ, ЯВИЩ, СИТУАЦІЙ), ОЛІВЦІ, МАРКЕРИ, АРКУШІ, КОМБІНОВАНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ: ВІДЕОМАТЕРІАЛИ, СЛАЙДИ.

Музично-ритмічна здібність проявляється у: підвищеній чутливості до музики, ритму; швидкому сприйнятті та запам'ятовуванні інформації, яка міститься у піснях, римівках, джазових наспівах, інформації, яка подається із музичним супроводом; розвиненості музичних умінь, умінь відтворювати мелодії, ритм. Такі учні є музично обдарованими, мають добрий музичний слух, гарно співають, як правило, грають на музичних інструментах. Найкраще сприймають інформацію, яка міститься у піснях, музичних творах. Вони з легкістю відтворюють не тільки мелодії пісень, а також їх тексти, із задоволенням їх інтерпретують, складають нові пісні. У свідомості таких учнів музика, ритм, мелодія викликають у пам'яті образ мовного явища, яким воно супроводжувалось, і бажання його відтворити. Музичні твори надихають таких учнів на написання творчих робіт.

Можливі шляхи активізації учнів з домінуючою музично-ритмічною здібністю на уроках іноземної мови: залучення до прослуховування музичних творів різних народів, жанрів, стилів; обов'язкове використання музики, пісень, джазових наспівів у процесі навчання; надання учням можливості інтерпретувати пісні, джазові наспіви; визначення емоційного забарвлення музичного твору та створення музичних ілюстрацій до прочитаного, почутого; обговорення настрою музики; залучення до створення власних пісень, музичних імпровізацій; залучення до участі у музичних святах. Засоби навчання: аудіозаписи пісень, музичних творів, музичні відеокліпи, музичні інструменти.

Кінетична (тілесно-рухова) здібність проявляється у: здатності контролювати рухи тіла; у здатності майстерно вправлятися з предметами, конструювати їх; спроможності сприймати навчальну інформацію в разі залучення до фізичної діяльності. Учні з домінуючою кінетичною здібністю найкраще навчаються, будучи залученими до активної фізичної взаємодії з оточенням. Такі учні, як правило, займаються спортом, приймають участь у змаганнях. Вони талановито майструють, конструюють предмети з різних матеріалів. Ці учні із задоволенням приймають участь у драматизаціях, майстерно виконують пантоміму, використовують «мову тіла» у спілкуванні. Тактильні відчуття викликають у пам'яті таких учнів образи, мовні явища та бажання їх відтворювати.

Можливі шляхи активізації учнів з домінуючою кінетичною здібністю на уроках іноземної мови: залучення до конструювання, створення предметів з різних матеріалів; надання можливості розглядати, передавати, розташовувати предмети у процесі навчання; використання методу повної фізичної реакції на уроках з мови; залучення до активних, рухливих ігор, змагань; надання завдань з використанням пантоміми, інсценування, драматизації; використання

НАСТІЛЬНИХ ІГОР; НАДАННЯ ЗАВДАНЬ, ЯКІ ПЕРЕДБАЧАЮТЬ СКЛАДАННЯ ЦІЛОГО З ОКРЕМИХ ЧАСТИН (SCRAMBLED TEXTS, PICTURE PUZZLES); ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРА. ЗАСОБИ НАВЧАННЯ: РЕАЛЬНІ ОБ'ЄКТИ, МАГНІТНІ ДОШКИ, НАСТІЛЬНІ ІГРИ, МАТЕРІАЛИ ДЛЯ КОНСТРУЮВАННЯ (КЛЕЙ, КОЛЬОРОВИЙ ПАПІР, ПЛАСТИЛІН, ГЛИНА), КОСТЮМИ, ГРИМ.

ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНА ЗДІБНІСТЬ проявляється у: здатності мислити логічно; здатності ВИРІЗНЯТИ ЛОГІЧНІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ; ПІДВИЩЕНІЙ ЧУТЛИВОСТІ ДО ЛОГІЧНО ОРГАНІЗОВАНОГО ВИКЛАДУ ІНФОРМАЦІЇ; ШВИДКОМУ СПРІЙНЯТТІ ТА ЗАПАМ'ЯТОВУВАННІ ЦИФРОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ (ІНФОРМАЦІЇ, ЗАКОДОВАНОЇ У ЧИСЛОВИХ ВИРАЗАХ). УЧНІ З ДОМІНУЮЧОЮ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЮ ЗДІБНІСТЮ З ЛЕГКІСТЮ ВСТАНОВЛЮЮТЬ ЛОГІЧНІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ. ЇМ ВЛАСТИВЕ АЛГОРИТМІЧНЕ МИСЛЕННЯ, ДОБРЕ ДАЮТЬСЯ ТОЧНІ НАУКИ, ЗОКРЕМА, МАТЕМАТИКА. УЧНІ З ДОМІНУЮЧОЮ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЮ ЗДІБНІСТЮ СПРІЙМАЮТЬ ІНФОРМАЦІЮ ПЕРЕВОДЯЧИ ЇЇ У «МОВУ ЦИФР». ВОНИ ДОБРЕ СПРАВЛЯЮТЬСЯ ІЗ ЗАВДАННЯМИ НА КЛАСИФІКАЦІЮ, КАТЕГОРИЗАЦІЮ, УПОРЯДКУВАННЯ.

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ УЧНІВ З ДОМІНУЮЧОЮ ЛОГІКО-МАТЕМАТИЧНОЮ ЗДІБНІСТЮ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ЗАЛУЧЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ НА ВІДТВОРЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ, УПОРЯДКУВАННЯ, ВИЗНАЧЕННЯ ПОСЛІДОВНОСТІ; НАДАННЯ МОЖЛИВОСТІ КОДУВАННЯ ІНФОРМАЦІЇ У ЧИСЛОВИХ ВИРАЗАХ, ЦИФРАХ; ВИКОРИСТАННЯ ЗАВДАНЬ НА ПРОГНОЗУВАННЯ, ПЕРЕДБАЧЕННЯ ПОДІЙ; ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ІГОР; НАДАННЯ МОЖЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ПЛАНІВ, ІНСТРУКЦІЙ; ВИКОРИСТАННЯ ЗАВДАНЬ НА ПОРІВНЯННЯ ДВОХ-ТРЬОХ ОБ'ЄКТІВ, ЛЮДЕЙ; ВИЗНАЧЕННЯ ПОСЛІДОВНОСТІ ПОДІЙ У ТЕКСТІ (ЧИТАННЯ, АУДІОВАННЯ). ЗАСОБИ НАВЧАННЯ: КАРТКИ З ЦИФРАМИ, КАЛЬКУЛЯТОР, КОМП'ЮТЕР, РАХІВНИЦЯ, ПІДСТАНОВЧІ ТАБЛИЦІ РІЗНИХ ТИПІВ ТА ВИДІВ.

МІЖОСОБИСТІСНА ДОМІНУЮЧА ЗДІБНІСТЬ проявляється у: здатності ДО РОЗПІЗНАВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ, МОТИВАЦІЇ ІНШИХ ЛЮДЕЙ; КОМУНІКАБЕЛЬНОСТІ, ДОБРОЗИЧЛИВОСТІ, УВАЖНОСТІ, ПІДВИЩЕНІЙ ЧУТЛИВОСТІ ДО ІНФОРМАЦІЇ, ОТРИМАНОЇ У ПРОЦЕСІ БЕЗПОСЕРЕДЬНОГО СПІЛКУВАННЯ З ІНШИМИ. УЧНІ З ДОМІНУЮЧОЮ МІЖОСОБИСТІСНОЮ ЗДІБНІСТЮ ЛЕГКО СПІЛКУЮТЬСЯ З ОТОЧУЮЧИМИ, НАЛАГОДЖУЮТЬ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ. ТАКІ УЧНІ НАЙКРАЩЕ НАВЧАЮТЬСЯ, ОТРИМУЮЧИ ІНФОРМАЦІЮ СПІЛКУЮЧИСЬ З ІНШИМИ, ВИКОНУЮЧИ ГРУПОВІ ЗАВДАННЯ, ПРОЕКТИ. ТАКІ УЧНІ, ЯК ПРАВИЛО, Є ОРГАНІЗАТОРАМИ, ЛІДЕРАМИ. ВОНИ ІЗ ЗАДОВОЛЕННЯМ ВИКОНУЮТЬ ЗАВДАННЯ, ЯКІ ПЕРЕДБАЧАЮТЬ ВЗАЄМОДІЮ, КООПЕРАЦІЮ ТА СПІВПРАЦЮ З ІНШИМИ.

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ УЧНІВ З ДОМІНУЮЧОЮ МІЖОСОБИСТІСНОЮ ЗДІБНІСТЮ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ЗАЛУЧЕННЯ ДО ПАРНОЇ, ГРУПОВОЇ РОБОТИ; ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ СПІВРОБІТНИЦТВА, КООПЕРАТИВНО-ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ; ОРГАНІЗАЦІЯ РІЗНИХ ДЕБАТІВ, ОБГОВОРЕНЬ, КРУГЛИХ СТОЛІВ, ГРУПОВИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ, ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ; ВИКОРИСТАННЯ РОЛЬОВИХ ІГОР, ІНТЕРВ'Ю ТОЩО.

ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНА ДОМІНУЮЧА ЗДІБНІСТЬ проявляється у: здатності ДО САМОУСВІДОМЛЕННЯ СВОЄЇ ОСОБИСТОСТІ, ЕМОЦІЙ, ПОГЛЯДІВ, ПОЧУТТІВ; здатності ДО САМОАНАЛІЗУ, ОЦІНЮВАННЯ ВЛАСНОГО ДОСВІДУ, ВРАЖЕНЬ; РОЗВИНУТИЙ УЯВІ, НАДЗВИЧАЙНІЙ ЕМОЦІЙНОСТІ. УЧНІ З ДОМІНУЮЧОЮ ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНОЮ ЗДІБНІСТЮ НАЙБІЛЬШ УСПІШНО ПРОЯВЛЯЮТЬ СЕБЕ У САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ. НАЙКРАЩЕ НАВЧАЮТЬСЯ, ОТРИМУЮЧИ ІНФОРМАЦІЮ ІЗ КНИГ, ВЛАСНОГО ДОСВІДУ. ТАКІ УЧНІ, ЯК ПРАВИЛО, НАДАЮТЬ ПЕРЕВАГУ ЗАВДАННЯМ, ЯКІ ДОЗВОЛЯЮТЬ ЇМ САМОСТІЙНО ШУКАТИ ІНФОРМАЦІЮ, ОПРАЦЬОВУВАТИ МАТЕРІАЛ, НОТУВАТИ ТЕ, ЩО ЇХ ЗАЦІКАВИЛО, ВИСЛОВЛЮВАТИ ВЛАСНІ ПОЧУТТЯ, ВРАЖЕННЯ ВІД ПОЧУТОГО ТА ПРОЧИТАНОГО.

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ УЧНІВ З ДОМІНУЮЧОЮ ВНУТРІШНЬООСОБИСТІСНОЮ ЗДІБНІСТЮ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: НАДАННЯ МОЖЛИВОСТІ САМОСТІЙНО ОБИРАТИ ЗАВДАННЯ, РІВЕНЬ

їх складності, спрямованість; надання можливості висловлювати власні оцінки, ставлення, описувати враження, оцінювати героїв, події; надання можливості звертатися до власного досвіду у процесі навчання, ведення щоденника, написання автобіографії, ведення портфоліо тощо; надання можливості записати на аудіокасету власне мовлення іноземною мовою.

НАТУРАЛІСТИЧНА ЗДІБНІСТЬ проявляється у: надзвичайній чутливості до всього, що пов'язане зі світом природи. Такі учні, як правило, надзвичайно цікавляться інформацією, пов'язаною із світом природи, проблемами навколишнього середовища тощо.

ШЛЯХІ АКТИВІЗАЦІЇ УЧНІВ З ДОМІНУЮЧОЮ НАТУРАЛІСТИЧНОЮ ЗДІБНІСТЮ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: надання можливості досліджувати та спостерігати природні явища; надання інформації, пов'язаної із життям тварин, комах, рослин; проведення екскурсій до зоопарку, зоомагазину; проведення уроків на природі; надання можливості інтерпретувати звуки навколишнього середовища; надання можливості створювати прогнози погоди, описувати погодні умови.

Враховуючи загальновизнані етапи формування різних компонентів іншомовної комунікативної компетентності вчителі можуть імплементувати технології, спрямовані на активізацію учнів з різними домінуючими здібностями у методичний контекст уроків іноземної мови. Звернемось до конкретного прикладу. Формування основ англomовної монологічної мовленнєвої компетентності є, зазвичай, достатньо важким завданням для вчителів іноземної мови початкової школи. Це пов'язано, в першу чергу, з особливостями мовленнєвого розвитку дітей цієї вікової групи. Отже, оптимізація процесу формування зазначеної компетентності залишається актуальною. Для полегшення імплементатії технологій, спрямованих на активізацію учнів з різними домінуючими здібностями запропонуємо алгоритм діяльності вчителя щодо формування англomовної монологічної компетенції учнів початкової школи. В основу алгоритму закладаємо методичні етапи формування монологічної мовленнєвої компетентності, окреслені у доробках сучасних науковців [4].

АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ МОНОЛОГІЧНОЇ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ (для вчителя)

Етап 1: Підготовка учителя до роботи

Зміст: Вибір лексичних одиниць, граматичних структур, які підлягають використанню у мовленні, визначення послідовності вправ, вибір прийомів / технологій, які дозволяють активізувати учнів з різними домінуючими когнітивними здібностями та вибір необхідних засобів навчання.

Етап 2: Формування умінь монологічного мовлення на рівні речення

Зміст: Організація роботи учнів щодо оволодіння уміннями складання речень на основі засвоєної лексики та мовленнєвих зразків, контрольоване та кероване тренування.

Етап 3: Формування умінь монологічного мовлення на рівні понадфразової єдності

Зміст: Організація роботи учнів щодо оволодіння уміннями об'єднувати засвоєні мовленнєві зв'язки у висловлювання понадфразового рівня з використанням різноманітних опор.

Етап 4: Формування умінь створення самостійних висловлювань текстового рівня

Зміст: Організація роботи учнів над створенням самостійних висловлювань текстового рівня з використанням різноманітних стимулів.

Зважаючи на розглянуті можливості використання технологій, що ґрунтуються на врахуванні домінуючих когнітивних здібностей учнів, враховуючи етапи алгоритму формування монологічної мовленнєвої компетенції, складеного з урахуванням загальноприйнятих методичних етапів навчання монологічного мовлення, пропонуємо зразки завдань / технологій для учнів з різними домінуючими когнітивними здібностями на кожному етапі алгоритму окресленого попередньо.

Клас 3. Тема «Зовнішність» (“APPEARANCE”)

I етап. Плануючи роботу над формуванням англомовної монологічної компетентності у контексті здійснення диференційованого підходу у навчанні з урахуванням домінуючих когнітивних здібностей учнів, учитель має підібрати такі засоби навчання та технології, які дозволяють активізувати різні типологічні групи учнів у контексті поетапного оволодіння ними умінь монологічного мовлення.

II етап. Етап формування умінь монологічного мовлення на рівні речення. Повторення лексики по темі

Перед тим як почати роботу над формуванням умінь монологічного мовлення учитель має повторити лексику по темі “APPEARANCE” (EYES, A NOSE, A MOUTH, EARS, FACE).

Технологія №1 для учнів з домінуючою візуально-просторовою здібністю

LOOK, LISTEN AND REPEAT.

Учитель показує на малюнку риси обличчя та називає їх: HAIR, A NOSE, EYES, A MOUTH, EARS, FACE.

Технологія №2 для учнів з домінуючою візуально-просторовою здібністю

LET’S PLAY “BINGO”.

Гра проводиться за принципом гри у лото (рис. 1).

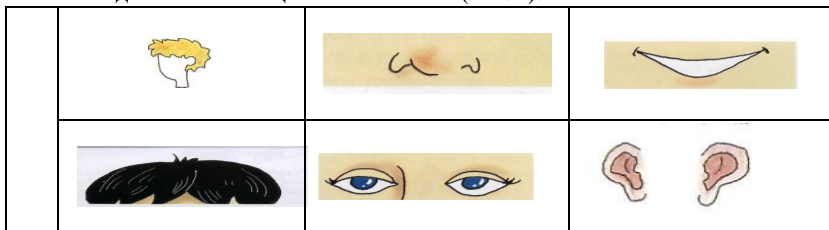
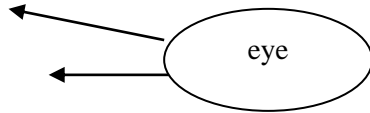

Рис. 1. “BINGO”.

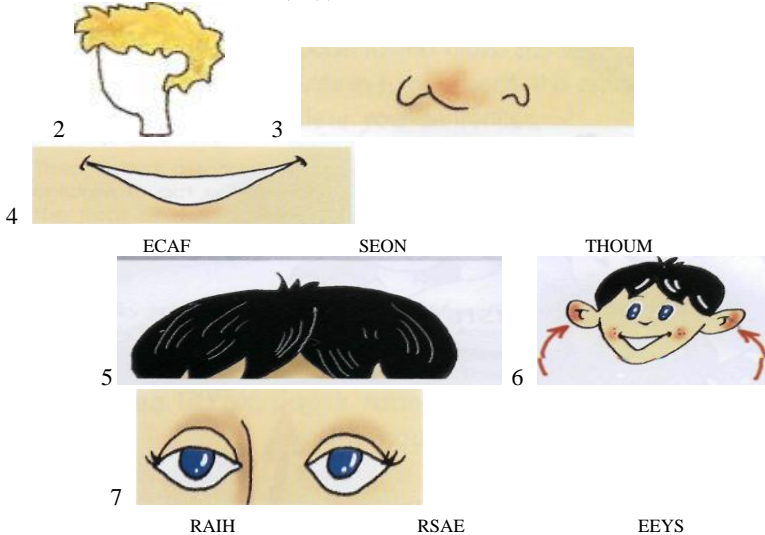
Технологія №3 для учнів з домінуючою вербально-лінгвістичною здібністю

LOOK, FIND THE WORDS AND LABEL THE PICTURE

hair

Учні мають спочатку правильно підписати малюнки: 2, 3, 4, 5, 6, 7, потім, використовуючи отримані слова, підписати перший малюнок.

ТЕХНОЛОГІЯ №4 для учнів з домінуючою кінетичною здібністю

LET'S PLAY THE GAME "SIMON SAYS", CARRY OUT THE INSTRUCTIONS ONLY WHEN SIMON TELLS YOU TO.

EXAMPLE: T: SIMON SAYS "TOUCH YOUR NOSE". ДІТИ ТОРКАЮТЬСЯ НОСА ТА КАЖУТЬ "A NOSE".

T: "TOUCH YOUR EARS. I DIDN'T SAY "SIMON SAYS".

Учні мають виконувати дію лише у тому випадку, якщо вчитель каже "SIMON SAYS".

ТЕХНОЛОГІЯ №5 для учнів з домінуючою музично-ритмічною здібністю

LISTEN AND SING A SONG. DO THE ACTIONS.

Учитель нагадує учням значення прийменників ON, UNDER, IN. Учні співають за вчителем та вказують на частини обличчя.

MY HAIR IN ON MY HEAD

MY HAIR IS ON MY HEAD

MY HAIR IS ON MY HEAD

I CAN FIND IT ANY TIME

MY HAIR IN ON MY HEAD

(ВКАЗАТИ НА ВОЛОССЯ)

MY NOSE IS UNDER MY EYES
 MY NOSE IS UNDER MY EYES
 I CAN FIND IT ANY TIME
 MY NOSE IN UNDER MY EYES
 (ВКАЗАТИ НА НІС ТА ОЧІ)

MY TEETH ARE IN MY MOUTH
 MY TEETH ARE IN MY MOUTH
 I CAN FIND THEM ANY TIME
 MY TEETH ARE IN MY MOUTH
 (ВКАЗАТИ НА ЗУБИ ТА РОТ)

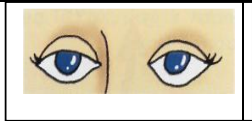
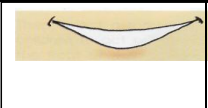

ТЕХНОЛОГІЯ №6 для учнів з домінуючою логіко-математичною здібністю

DECODE THE WORDS AND LABEL THE PICTURES.

Учні підставляють замість цифр та знаків питання літери та підписують малюнки.

EXAMPLE: 1??2 - NOSE

N-1 E-2 A-3 H-4 M-5 F-6

	??2	1		3??	4
	???	2		???	5
	3??	2		3??	6

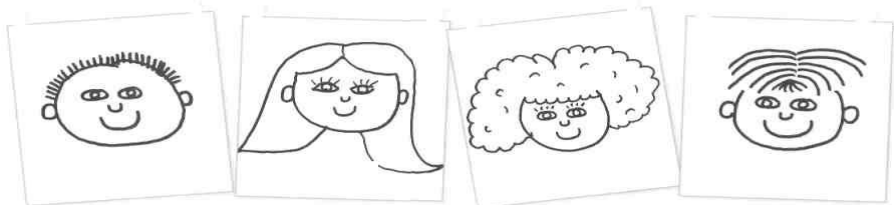
ОПРАЦЮВАННЯ ФРАЗИ ТИПУ

HE / SHE HAS GOT LONG FAIR HAIR.

I HAVE GOT ...

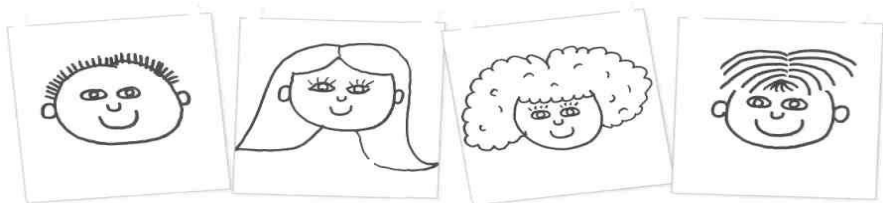
ТЕХНОЛОГІЯ №7 для учнів з домінуючою візуально-просторовою здібністю

LOOK AT THE PICTURES AND SAY AFTER THE TEACHER.

He's GOT DARK STRAIGHT SHORT HAIR. SHE'S GOT LONG FAIR HAIR. SHE'S GOT DARK CURLY HAIR. He's GOT HAIR.

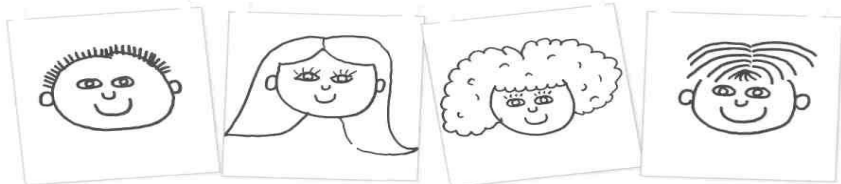
LOOK AND TELL US ABOUT THE CHILDREN, TELL US ABOUT YOURSELF.

Учні можуть намалювати власний портрет у вільному віконці.

Технологія №8 для учнів з домінуючою вербально-лінгвістичною здібністю

LOOK AT THE PICTURES. FINISH THE SENTENCES ABOUT THESE CHILDREN.

He's GOT ... SHE'S GOT ... SHE'S GOT ... He's GOT

Технологія №9 для учнів з домінуючою кінетичною здібністю

COME, DRAW AND SAY. COME TO THE BLACKBOARD AND DRAW A CIRCLE ROUND THE GIRL WITH LONG HAIR AND SAY "SHE'S GOT LONG HAIR ..."

Учні підходять до дошки та обводять крейдою лише той малюнок, який відповідає фразі учителя.

Технологія №10 для учнів з домінуючою музично-ритмічною здібністю

LOOK AND SING ABOUT THE CHILDREN, THEN SING ABOUT YOURSELF.

Учні дивляться на малюнки та підставляють характеристики дітей, зображених на них у текст пісні (технологія №8).

HER HAIR IS ON HER HEAD
HER HAIR IS ON HER HEAD
SHE'S GOT LONG FAIR HAIR
HER HAIR IS ON HER HEAD

HIS HAIR IS ON HIS HEAD
 HIS HAIR IS ON HIS HEAD
 HE'S GOT SHORT DARK HAIR
 HIS HAIR IS ON HIS HEAD

MY HAIR IS ON MY HEAD
 MY HAIR IS ON MY HEAD
 I'VE GOT ...
 MY HAIR IS ON MY HEAD

Технологія №11 для учнів з домінуючою логіко-математичною здібністю

DO THE SUMS AND TELL US ABOUT THE CHILDREN, ABOUT YOURSELF.

Учні розв'язують приклади, обирають картки з необхідними сумами та розкодовують підписи до малюнків.

1+1=		2 HE	2 SHE	12 GOT
1+2=		4 I	5 HAS	
1+3=		6 HAVE	7 LONG	
1+4=		8 SHORT	9 DARK	
1+5=		10 FAIR	11 HAIR	
1+6=				
1+7=				
1+8=				
1+9=				
10+1=				
10+2=				

2, 5, 12, 8, 9, 11   3, 5, 12, 7, 10, 11   4, 6, 12, ?, ?, 11

EXAMPLE: 2, 5, 12, 8, 9, 11

HE HAS GOT SHORT DARK HAIR.

Технологія №12 для учнів з домінуючою візуально-просторовою та для учнів з домінуючою кінетичною здібністю

FOLLOW THE INSTRUCTIONS. MAKE A FACE. Хлопчики роблять малюнок хлопчика, а дівчатка – дівчинки. *DRAW THE EYES.*

DRAW BROWN EYES.

DRAW GREEN EYES.

DRAW BLUE EYES.

Учні вирізають обличчя з паперу. На обличчя накладають очі.

T: MAKE A FACE WITH BROWN EYES, SHOW IT AND SAY: HE / SHE'S GOT BROWN EYES.

T: MAKE YOUR FACE, SHOW IT AND SAY: I'VE GOT BLUE EYES.

ТЕХНОЛОГІЯ №13 для учнів з домінуючою вербально-лінгвістичною здібністю

LABEL THE PICTURE. TELL US ABOUT YOURSELF, ABOUT YOUR FRIEND.

NOWBR

EENGR

EXAMPLE: I HAVE GOT BROWN EYES AND MY FRIEND HAS GOT GREEN EYES.

ТЕХНОЛОГІЯ №14 для учнів з домінуючою музично-ритмічною здібністю

SING ABOUT YOUR FRIEND. SING ABOUT YOURSELF. Учні вставляють слова у текст ПІСНІ, ОПИСУЮЧИ СВОГО ДРУГА ТА СЕБЕ.

HIS EYES ARE ON HIS FACE
HIS EYES ARE ON HIS FACE
HE'S GOT GREEN EYES
HE CAN FIND THEM ANY TIME ON HIS FACE

MY EYES ARE ON MY FACE
MY EYES ARE ON MY FACE
I'VE GOT BROWN EYES
I CAN FIND THEM ANY TIME ON HIS FACE

ТЕХНОЛОГІЯ №15 для учнів з домінуючою кінетичною здібністю

PLAY A GAME. "CHANGE YOUR PLACES IF YOU HAVE...": TELL US ABOUT YOURSELF AND ABOUT YOUR FRIEND.

Учні стають у коло (шеренгу). Учитель каже: «*CHANGE YOUR PLACES IF YOU HAVE GREEN EYES*». Учні, у яких зелені очі, змінюють місце, показуючи на себе, кажуть: «*I HAVE GREEN EYES*», показуючи на іншого учня, який також змінив місце, каже: «*MASHA HAS GREEN EYES, TOO*».

ТЕХНОЛОГІЯ №16 для учнів з домінуючою візуально-просторовою здібністю

LISTEN TO THE TEACHER AND FINISH THE DRAWING. TELL US ABOUT THE CHILDREN.

T: HE HAS A LONG NOSE AND A BIG MOUTH.

Учні мають намалювати у хлопчика довгий ніс та великий рот та сказати: «*HE HAS A LONG NOSE AND A BIG MOUTH*». Про дівчинку учитель каже: «*SHE HAS A SHORT NOSE AND A SMALL MOUTH*». Учні домальовують другий малюнок та кажуть: «*SHE HAS A SHORT NOSE AND A SMALL MOUTH*».

ТЕХНОЛОГІЯ №17 для учнів з домінуючою вербально-лінгвістичною здібністю

LISTEN TO THE TEACHER AND FINISH THE DRAWINGS. LABEL THEM AND TELL US ABOUT THE CHILDREN:

HE HAS _____ MOUTH AND _____ NOSE

SHE HAS _____ MOUTH AND _____ NOSE

Учні домальовують малюнки, так як каже учитель та підписують їх (малюнки технологія №16).

ТЕХНОЛОГІЯ №18 для учнів з домінуючою кінетичною здібністю

LISTEN AND FINISH THE DRAWINGS, MIME AND SAY.

Учні домальовують малюнок, так, як каже учитель. Спочатку показують рухами, потім кажуть: «HE HAS A LONG NOSE AND A BIG MOUTH» (малюнки технологія №16).

ТЕХНОЛОГІЯ №19 для учнів з домінуючою музично-ритмічною здібністю

SING ABOUT THE CHILDREN, SING ABOUT YOURSELF.

Учні домальовують малюнки (технологія №16) та вставляють слова у текст пісні.

I

HIS NOSE IS UNDER HIS EYES
HIS MOUTH IS UNDER HIS NOSE
HE HAS A BIG MOUTH
AND A LONG NOSE

II

HER NOSE IS UNDER HER EYES
HER MOUTH IS UNDER HER NOSE
SHE'S GOT A SMALL MOUTH
AND A SMALL NOSE

III

MY NOSE IS UNDER MY EYES
MY MOUTH IS UNDER MY NOSE
I HAVE A SMALL MOUTH
AND A SMALL NOSE

ТЕХНОЛОГІЯ №20 для учнів з домінуючою логіко-математичною здібністю

GUESS THE SECRET CODE. FINISH THE DRAWING. SIGN THE PICTURES AND TELL US ABOUT THESE CHILDREN.

Учні домальовують малюнки, так, як каже учитель. Потім замість цифр та знаків питання підставляють необхідні літери, отримують слова, які вставляють у речення.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
B I G S M A L S N O

EXAMPLE: 45677 – SMALL

SHE HAS GOT A 45677 NOSE AND A 45677 MOUTH.

HE HAS GOT A 123 NOSE AND A 123 MOUTH.

I HAVE GOT A ??? NOSE AND A ??? MOUTH.

ОПРАЦЮВАННЯ ФРАЗИ:

HE IS TALL / SHORT.

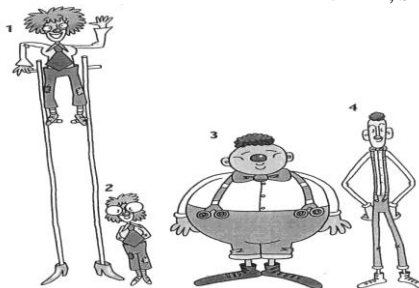
HE IS FAT / THIN.

УЧИТЕЛЬ НАГАДУЄ УЧНЯМ ЛЕКСИЧНІ ОДИНИЦІ: TALL, THIN, FAT, SHORT, АБО ВВОДИТЬ ЇХ ЗА ДОПОМОГОЮ ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНОЇ СЕМАНТИЗАЦІЇ ЛЕКСИКИ.

ТЕХНОЛОГІЯ №21 для учнів з домінуючою візуально-просторовою здібністю

LOOK AND REPEAT: TALL, SHORT, FAT, THIN.

УЧНІ ДИВЛЯТЬСЯ НА МАЛЮНКИ ТА НАЗИВАЮТЬ СЛОВА: TALL, SHORT ...

ТЕХНОЛОГІЯ №22 для учнів з домінуючою візуально-просторовою здібністю та для учнів з домінуючою кінетичною здібністю

LOOK AT THE PICTURES, POINT AND SAY.

УЧНІ ВКАЗУЮТЬ НА МАЛЮНКИ ТА КАЖУТЬ: "HE IS TALL. HE IS SHORT."

ТЕХНОЛОГІЯ №23 для учнів з домінуючою вербально-лінгвістичною здібністю

LOOK AT THE PICTURES, SIGN THEM AND SAY.

УЧНІ МАЮТЬ ПРАВИЛЬНО РОЗТАШУВАТИ ЛІТЕРИ ТА ПІДПИСАТИ ВІДПОВІДНІ МАЛЮНКИ.

EXAMPLE: 1. HE IS ... ALTP (TALL).

2. HE IS ... RTOSH

3. HE IS ... AFT

4. HE IS ... NITH

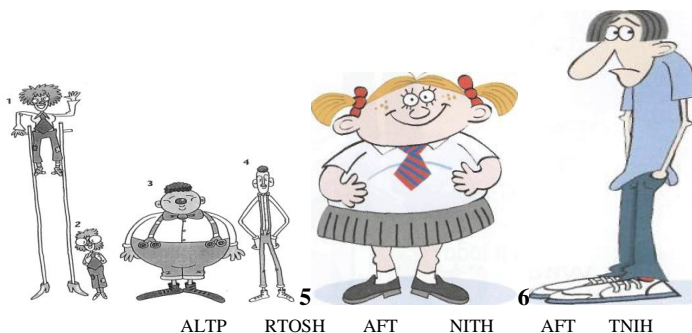
5. SHE IS ... AFT

6. HE IS ... NITH

ТЕХНОЛОГІЯ №24 для учнів з домінуючою логіко-математичною здібністю

THROW THE DICE. NAME THE NUMBER OF THE PICTURE AND SAY.

УЧНІ КИДАЮТЬ КУБИК, ТА В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ЦИФРИ, НАЗИВАЮТЬ НОМЕР МАЛЮНКА. ПОТІМ ПІДПISУЮТЬ МАЛЮНОК З НОМЕРОМ, ЯКИЙ ВИПАВ, РОЗТАШОВУЮЧИ ЛІТЕРИ У ПРАВИЛЬНІЙ ПОСЛІДОВНОСТІ.

ALTP RTOSH AFT NITH AFT TNIH

EXAMPLE: NUMBER 4. HE IS THIN.

ТЕХНОЛОГІЯ №25 для учнів з домінуючою музично-ритмічною здібністю та для учнів з домінуючою фізично-кінетичною здібністю

SING THE SONG AND CLAP YOUR HANDS.

Учитель спочатку показує малюнки та описує тих, хто на них зображений.

LYNNE PAT BRAD

My Friend

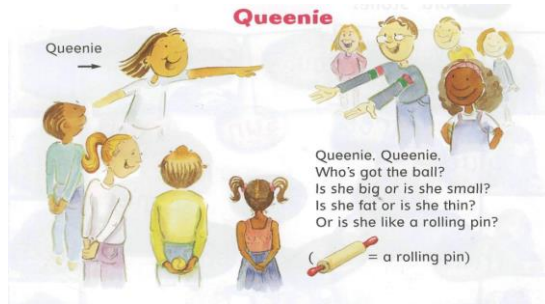
My friend LYNNE is thin.

CLAP YOUR HANDS AND
RAT-A-TAT-TAT
MY FRIEND PAT
IS SHORT AND FAT
CLAP YOUR HANDS AND
RAT-A-TAT-TAT
MY FRIEND BRAD
IS TALL AND SAD
CLAP YOUR HANDS AND
RAT-A-TAT-TAT. [6]

Спочатку учні співають за вчителем. Потім учитель лише показує малюнки, а учні співають самі пісню.

ТЕХНОЛОГІЯ №26 для учнів з домінуючою міжособистісною здібністю
PLAY THE GAME "QUEENIE, QUEENIE". [7]

Діти стають у коло, ховають руки за спину, заплющують очі. Ведучий дає м'яч одному з учнів, той ховає м'яч за спину. Діти відкривають очі та хором питають:

ІІІ ЕТАП: ФОРМУВАННЯ УМІнь МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ НА РІВНІ ПОНАД ФРАЗОВОЇ ЄДНОСТІ

ТЕХНОЛОГІЯ №27 для учнів з домінуючою музично-ритмічною та для учнів з домінуючою кінетичною здібністю

SING A SONG ABOUT YOURSELF / YOUR FRIEND. USE THE SCHEME.

Учні мають підставити необхідні слова у текст пісні.

І ВАРІАНТ

MY FRIEND ...
HE / SHE IS 9
CLAP YOUR HANDS
AND RAT-A-TAT-TAT.
HE / SHE IS ... AND ...
CLAP YOUR HANDS
AND RAT-A-TAT-TAT.
MY FRIEND'S HAIR
IS ... AND ...
CLAP YOUR HANDS
AND RAT-A-TAT-TAT.
MY FRIEND'S EYES ARE ...
CLAP YOUR HANDS
AND RAT-A-TAT-TAT.

ІІ ВАРІАНТ

MY NAME IS ...
I AM ... AND ...
CLAP YOUR HANDS
AND RAT-A-TAT-TAT.
MY HAIR IS ... AND ...
CLAP YOUR HANDS
AND RAT-A-TAT-TAT.
MY EYES ARE ...
CLAP YOUR HANDS
AND RAT-A-TAT-TAT.
AND MY NOSE AND
MOUTH ARE ...
CLAP YOUR HANDS
AND RAT-A-TAT-TAT.

Учитель може попросити учня описати друга, але не називати його ім'я. Учні виходять до дошки та співають свої варіанти пісні. Учні повинні здогадатися про кого йдеться у пісні.

ТЕХНОЛОГІЯ №28 для учнів з домінуючою логіко-математичною здібністю

THROW THE DICE. TURN THE NUMBER CARD AND DESCRIBE A BOY. HIS NAME IS MARK.

Учні кидають кубик. В залежності від того, яка випала цифра, беруть смужку паперу з необхідним номером, перегортають її та закінчують речення, написане на звороті.

1	HIS NAME IS ...
2	HE IS ... (HEIGHT)
3	HIS EYES ARE ...
4	HIS HAIR IS ...
5	HIS NOSE AND MOUTH ARE ...
6	HE IS ... (AGE)

ТЕХНОЛОГІЯ №29 для учнів з домінуючою візуально-просторовою здібністю

DRAW THE PORTRAIT OF YOUR FRIEND. DESCRIBE HIM / HER. USE THE SCHEME.

CARD	
1.NAME:	1. HIS NAME IS
2.HAIR:	...
3.HEIGHT:	2. HIS HAIR IS
4.EYES:	...
5.NOSE AND MOUTH:	3. HE IS ...
	4. HIS EYES ARE
	...
	5. HIS NOSE AND MOUTH ARE ...

IV ЕТАП. ФОРМУВАННЯ УМІНЬ СТВОРЕННЯ ВЛАСНИХ МОНОЛОГІЧНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ НА ТЕКСТОВОМУ РІВНІ

ТЕХНОЛОГІЯ №30 для учнів з домінуючою візуально-просторовою здібністю

IMAGINE, DRAW AND DESCRIBE.

Уявіть, що у вас не виходить зустріти вашого друга на вокзалі. Опишіть його, щоб ваші батьки (інші друзі) могли його зустріти.

ТЕХНОЛОГІЯ №31 для учнів з домінуючою музично-ритмічною здібністю

LISTEN TO THE MUSIC AND WRITE A SONG ABOUT YOUR FRIEND.

Музика використовується з пісні «MY FRIEND». СТРУКТУРА ПІСНІ УЧНЯМ ЗНАЙОМА. (СТОРІНКА 86)

ТЕХНОЛОГІЯ №32 для учнів з домінуючою кінетичною здібністю

DESCRIBE YOUR FRIEND. MIME YOUR DESCRIPTION. WE'LL GUESS HIS NAME.

ТЕХНОЛОГІЯ №33 для учнів з домінуючою кінетичною та візуально-просторовою здібністю

DRAW A FIGURE OF YOUR FRIEND. COLOUR IT. CUT IT DOWN. SHOW AND DESCRIBE HIM / HER.

Учитель роздає копії фігур хлопчика / дівчинки. Учні їх розмальовують та вирізають. Учитель може організувати виставку малюнків учнів.

Технологія №34 для учнів з домінуючою внутрішньо-особистісною здібністю

WORK BY YOURSELF, IN PAIRS. IMAGINE, DRAW AND DESCRIBE.

Уявіть, що ваш маленький брат / сестра загубились у натовпі на святі у парку. Опишіть його, щоб зробити оголошення. Скористайтесь формою для таких оголошень.

HELP TO FIND!

1. NAME:
2. AGE:
3. HEIGHT:
4. EYES:
5. NOSE AND MOUTH:
6. OTHER INFORMATION:

Отже, особистісно-орієнтоване навчання, організоване шляхом врахування когнітивних здібностей учнів може бути легко реалізоване вчителем іноземної мови за умови інтеграції форм, методів, технологій навчання адаптованих до потреб учнів з різними когнітивними здібностями у методичні етапи формування різних компонентів англомовної комунікативної компетенції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Говард Гарднер. Множинні інтелекти. Теорія та практика: К.: Видавництво «МЕГАТАЙП», - 2004. – 286 с.
2. Професійно-методична підготовка майбутнього вчителя іноземної мови у вищому навчальному закладі: навчально-методичний посібник / у співаторстві / Л.В. Калініна, І.В. Самойлокевич, О.С. Гуманкова та інші. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені І. Франка, 2008. – 152 с.
3. Професійно-методична підготовка студентів-філологів у вищому навчальному закладі: монографія / Н. В. Зінукова, І.В. Самойлокевич, О.С.Гуманкова та інші. – Д.: Вид-во ДУЕП, 2009. – 494 с.
4. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / Кол. авторів під кер. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002 – 328 с.
5. LITTLEJOHN ANDREW, NICKS DIANA. (2000) CAMBRIDGE ENGLISH STARTER. STUDENT'S BOOK. CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS – 96 p.
6. SKINNER CARD WITH BOGUCKA MARIDA (2004) "FRIENDS 1" – PEARSON EDUCATION LIMITED — 111 p.
7. GERNGROSS GUNTER PUCHTA HERBERT (2000) "JOIN IN" PUPIL'S BOOK 1 CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS — 95 p.

2.2. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО УЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

(М. М. РАДИШЕВСЬКА)

Грунтовні зміни у системі вищої освіти зумовлюють вирішення завдань щодо оптимізації процесі підготовки компетентних, конкурентоспроможних педагогічних працівників. Згідно положень Національної стратегії розвитку освіти України, серед пріоритетних напрямів визначено: «оновлення цілей і змісту освіти на основі компетентнісного підходу та особистісної орієнтації, урахування світового досвіду та принципів сталого розвитку; перехід від процесної до результатної, компетентнісної парадигми освіти; забезпечення системного підвищення якості освіти на інноваційній основі, створення сучасного психолого-педагогічного та науково-методичного супроводу навчально-виховного процесу»³.

Процес професійної підготовки учителів іноземної мови (ІМ) передбачає оволодіння студентами необхідними теоретичними знаннями, набуття практичних умінь реалізації інтерактивного навчання, збагачення здібностей застосування інтерактивних методів та удосконалення досвіду неперервного набуття знань. Формування інтерактивної компетентності (ІК) фахівців ІМ сприяє розширенню умінь організації навчально-виховного процесу на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії, зумовлює орієнтацію на особистість учня та його всебічний і гармонійний розвиток за умов створеної належної психологічної атмосфери під час навчання; вимагає оновлення індивідуального інтерактивного стилю викладання предметів з іноземної мови.

Відзначимо, що поняття «ІНТЕРАКТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ» трактовано як професійна інтегральна якість особистості, яка виявляється в її здатності до міжособистісної комунікації, передбачає її спроможність активізувати діяльність у межах міжсуб'єктної взаємодії і визначає її готовність до здійснення безперервного індивідуального розвитку, науково-практичним підґрунтям якої є сукупність знань, умінь, досвіду тактового і рівноправного спілкування за створених комфортних і творчих умов взаємодії.

Сутність ІК учителів ІМ полягає у розвитку ЗНАНЬ про: індивідуальні психічні і психологічні особливості спілкування і взаємодії; організацію і проведення взаємодії на занятті; інтерактивні стилі викладання і навчання; інтерактивні режими спільної діяльності учасників навчально-виховного процесу; у розширенні ВМІНЬ: встановлювати контакт для спілкування і взаємодії; адаптувати теоретичний матеріал іноземною мовою для викладання на засадах інтеракції; відбирати і застосовувати завдання для подальшого розвитку вмінь інтерактивної діяльності; толерантного спілкування і

---

³ Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://guonkh.gov.ua/content/documents/16/1517/ATTACHES/4455.PDF>. – С. 10-14.

ПОВАЖЛИВОГО СТАВЛЕННЯ ДО ДУМОК І РЕАКЦІЙ УЧАСНИКІВ ВЗАЄМОДІЇ; ТВОРЧОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ ЗАДАЧ ІНТЕРАКТИВНОГО ХАРАКТЕРУ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ З ІНОЗЕМНИХ МОВ; У НАКОПИЧЕННІ ЗДІБНОСТЕЙ: СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ; ВИКОНАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАВДАНЬ У КОЛЕКТИВІ І САМОСТІЙНО; ЗБАГАЧЕННЯ ДОСВІДУ САМОСТІЙНОГО НАВЧАННЯ; РЕФЛЕКСІЇ ЩОДО ДОСЯГНУТИХ РЕЗУЛЬТАТІВ; ОТРИМАННЯ І НАДАННЯ ЗВОРОТНОГО ЗВ'ЯЗКУ ПРО ЯКІСТЬ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ.

ВРАХОВУЮЧИ СПЕЦИФІКУ ДОСЛІДЖУВАНОГО ЯВИЩА, ЗАВДАННЯМИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ІК УЧИТЕЛІВ ІМ ВИОКРЕМЛЕНО НАСТУПНІ:

1) СТВОРЕННЯ НАЛЕЖНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ПРОЦЕСУ ВЗАЄМОДІЇ У ХОДІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН З ІНОЗЕМНИХ МОВ;

2) АНАЛІЗ ЗМІСТУ І ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ІНТЕРАКТИВНИХ СТИЛІВ ВИКЛАДАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІМ;

3) ВІДБІР НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ПРЕДМЕТІВ З ІМ І АДАПТАЦІЯ ЙОГО ЗГІДНО ОСВІТНІХ ВИМОГ І ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ;

4) ДІАГНОСТИКА РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ЗНАНЬ, ВМІНЬ І ЗДІБНОСТЕЙ ВЗАЄМОДІЇ З МЕТОЮ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІН З ІМ;

5) ВИКОРИСТАННЯ ТВОРЧИХ І ОРИГІНАЛЬНИХ ПІДХОДІВ ДО ВИКЛАДАННЯ І НАВЧАННЯ ІМ НА ЗАСАДАХ СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ НА ЗАНЯТТІ.

Цінним для ПРОЦЕСУ ВИКОНАННЯ ОКРЕСЛЕНИХ ЗАВДАНЬ ФОРМУВАННЯ ІК УЧИТЕЛІВ ІМ Є КОНЦЕПЦІЯ КЕНЕТА Д. МУРА ПРО «СИСТЕМУ ІНТЕРАКТИВНОГО АНАЛІЗУ», РОЗРОБЛЕНА Н. А. ФЛАНДЕРСОМ, Е. ДЖ. АМІДОЛОМ, І. ДЖ. КАСПЕРОМ У 1985 РОЦІ (THE FLANDERS INTERACTION ANALYSIS SYSTEM АБО «ФЛАНДЕРІВСЬКА СИСТЕМА КАТЕГОРІЙ ВЗАЄМОДІЇ» ЗА Б. П. БАРХАЄВИМ) [1, 34-40]. ВИКОРИСТОВУЮЧИ СИСТЕМУ ФЛАНДЕРСА, МОЖНА ВИВЧИТИ ТИПИ ВЕРБАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ УЧНІВ НА ЗАНЯТТІ З ІМ. ВЧИТЕЛЬ МОЖЕ СФОРМУВАТИ УЯВЛЕННЯ ПРО ЗАГАЛЬНУ ПОВЕДІНКУ УЧНІВ, ПРО ДИНАМІКУ РОЗВИТКУ ЇХ ВЗАЄМОВІДНОСИН ТА ПСИХОЛОГІЧНУ АТМОСФЕРУ У ГРУПІ.

СИСТЕМА ФЛАНДЕРСА ДОЗВОЛЯЄ ОЦІНИТИ РІВЕНЬ МОВЛЕННЄВОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЗА 10 КАТЕГОРІЯМИ:

1) *ДІАГНОСТИКА ПОЧУТТІВ* – РОЗПІЗНАВАННЯ ПОЗИТИВНИХ АБО НЕГАТИВНИХ ПОЧУТТІВ УЧНІВ У НЕПОГРОЗЛИВІЙ, ДЕЛІКАТНІЙ МАНЕРІ МОВЛЕННЯ;

2) *СХВАЛЕННЯ АБО ПІДБАДЬОРЕННЯ* – СХВАЛЕННЯ АБО ПІДБАДЬОРЕННЯ УЧНІВ З МЕТОЮ ЗНИЖЕННЯ НАПРУГИ І ПОДОЛАННЯ ТРУДНОЩІВ НА ЗАНЯТТІ;

3) *АНАЛІЗ ІДЕЙ УЧНІВ* – РОЗ'ЯСНЕННЯ І РОЗВИТОК ІДЕЙ, ЗАПРОПОНОВАНИХ УЧНЯМИ;

4) *ПОСТАНОВКА ЗАПИТАНЬ* – ПОСТАНОВКА ЗАПИТАНЬ СТОСОВНО ЗМІСТУ ЗАНЯТТЯ АБО ХАРАКТЕРУ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ;

5) *ПРОМОВА* – ПОВІДОМЛЕННЯ НОВИХ ФАКТІВ ЩОДО ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ;

6) *НАДАННЯ ВКАЗІВОК* – ФОРМУЛЮВАННЯ ІНСТРУКЦІЙ АБО ПОРАД УЧНЯМ ДЛЯ ПОКРАЩЕНОГО ВИКОНАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЗАДАЧ;

7) *КРИТИКА ДІЙ АБО ПІДТВЕРДЖЕННЯ ВЛАСНОГО АВТОРИТЕТУ* – ПОЯСНЕННЯ ЧОМУ ІСНУЮЧА ПОВЕДІНКА НЕ Є ПРИЙНЯТНОЮ, НАГОЛОШЕННЯ РЯДУ ОЧІКУВАНЬ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ;

8) *РОЗМОВА УЧНЯ ЯК ВІДПОВІДЬ ВЧИТЕЛЮ* – НАДАННЯ ВІДПОВІДЕЙ НА ЗАПИТАННЯ ВЧИТЕЛЯ ЯК ЗАСІБ АНАЛІЗУ ЯКОСТІ І ГЛИБИНИ ЗАСВОЄНИХ ЗНАНЬ І ВМІНЬ;

9) *РОЗМОВА УЧНЯ ЗА ВЛАСНОЇ ІНІЦІАТИВИ* – ПРОВЕДЕННЯ ДИСКУСІЇ УЧНЯМИ; ВЧИТЕЛЬ СПОСТЕРІГАЄ, АНАЛІЗУЄ І ДІАГНОСТУЄ РІВЕНЬ СФОРМОВАНОСТІ ПСИХОЛОГІЧНИХ, КОМУНІКАТИВНИХ, ІНТЕРАКТИВНИХ ВМІНЬ;

10) *ТИША АБО ЗБЕНТЕЖЕННЯ* – СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ПРОЦЕСОМ ІНТЕРАКЦІЇ УЧНІВ; ПРОГНОЗУВАННЯ ЙМОВІРНИХ ТРУДНОЩІВ; АНАЛІЗ ПОДІЙ, ЯКІ УСКЛАДНИЛИ ЧИ ЗУПИНИЛИ ВЗАЄМОДІЮ МІЖ УЧНЯМИ ТА ЗБЕНТЕЖИЛИ ЇХ. ЗАЗНАЧИМО, ЩО 7 КАТЕГОРІЙ ВІДНОСЯТЬСЯ ДО МОВЛЕННЯ УЧИТЕЛЯ, 2 КАТЕГОРІЇ – ДО МОВЛЕННЯ УЧНІВ; ОСТАННЯ КАТЕГОРІЯ – ПОЗНАЧАЄТЬСЯ ЯК «ТИША АБО ЗБЕНТЕЖЕННЯ».

МЕРІ Е. ДІЗ (MARY E. DIEZ) (КОЛЕДЖ АЛВЕРНО ШТ. МІЛВОКІ, США) ПРОВІДІЛА ДОСЛІДЖЕННЯ В ГАЛУЗІ *ВМІНЬ І ЗДІБНОСТЕЙ ВЗАЄМОДІЇ І СПІЛКУВАННЯ*. ВЧЕНА СФОРМУЛЮВАЛА НАСТУПНІ ПОЛОЖЕННЯ: 1) ПРОЦЕС ВЗАЄМОДІЇ ДОПОМАГАЄ УЧНЯМ РОЗШИРИТИ СПЕКТР СТИЛІВ ПОВЕДІНКИ; 2) РОЗВИТОК ВМІНЬ ВЗАЄМОДІЇ ВІДБУВАЄТЬСЯ ЗАВДЯКИ СТРУКТУРНОМУ АНАЛІЗУ, ЦІЛЕПОКЛАДАННЮ, ПРАКТИКИ ТА ВІДГУКУ (ЗВОРОТНОГО ЗВ'ЯЗКУ) НА ВИКОНУВАНІ ДІЇ; 3) ВМІННЯ ВЗАЄМОДІЇ НАКОПИЧУЮТЬСЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ І У ПОЗАШКІЛЬНОМУ ЖИТТІ УЧНІВ; 4) ВМІННЯ ВЗАЄМОДІЇ ВЗАЄМОПОВ'ЯЗАНІ З КОМУНІКАТИВНИМИ, КОГНІТИВНИМИ І АНАЛІТИЧНИМИ ВМІННЯМИ, ВМІННЯМ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ; 5) НАКОПИЧЕННЯ ВМІНЬ ВЗАЄМОДІЇ ВІДБУВАЄТЬСЯ У КОНТЕКСТНОМУ НАВЧАННІ, ЧЕРЕЗ РЕФЛЕКСІЮ ВЛАСНИХ ДІЙ ТА РІВЕНЬ ДОСЯГНУТИХ РЕЗУЛЬТАТІВ [5, 2-16].

У КОНТЕКСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОЦІЛЬНИМ Є ВИВЧЕННЯ *«ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ІК УЧИТЕЛІВ ІМ»*, ЩО РОЗГЛЯДАЮТЬСЯ НАМИ В ЯКОСТІ СПЕЦІАЛЬНИХ ЧИННИКІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ВЗАЄМОДІЇ, ВІДПОВІДНІСТЬ ЯКИМ СПРИЯЄ РОЗШИРЕННЮ ЗНАНЬ І ЗДІБНОСТЕЙ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ, ЗУМОВЛЮЮТЬ РОЗВИТОК МОТИВАЦІЇ ДО ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ, А ТАКОЖ ПЕРЕДБАЧАЮТЬ ВИКОРИСТАННЯ СПЕКТРУ ІНТЕРАКТИВНИХ СТИЛІВ ВИКЛАДАННЯ І ІНТЕРАКТИВНИХ РОЛЕЙ ВЧИТЕЛЯ У МЕЖАХ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ З ІНОЗЕМНИХ МОВ. СЕРЕД ОСНОВНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ВИОКРЕМЛЕНО: 1) ПСИХОЛОГІЧНА АТМОСФЕРА; 2) МОТИВАЦІЯ ДО ВЗАЄМОДІЇ; 3) ІНТЕРАКТИВНІ РОЛІ ВЧИТЕЛЯ; 4) ІНТЕРАКТИВНІ СТИЛІ ВИКЛАДАННЯ; 5) ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ.

НА ОСНОВІ ПОЛОЖЕНЬ І. Д. БЕХА СФОРМУЛЬОВАНО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ПСИХОЛОГІЧНА АТМОСФЕРА» – ВІДПОВІДНІСТЬ ЗОВНІШНІМ УМОВАМ І ВПЛИВАМ НА ІНДИВІДУАЛЬНИЙ РОЗВИТОК УЧНЯ (ЙОГО ЦІННОСТІ, ІНТЕРЕСИ, МОРАЛЬНІ ЯКОСТІ, НАВЧАЛЬНІ ПОТРЕБИ І ОСОБИСТІЙ ДОСВІД СПІЛКУВАННЯ І СПІВПРАЦІ), ЩО ЗУМОВЛЮЄ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ІСНУЮЧИХ ВИМОГ ВЗАЄМОДІЇ [2, 1-27].

ОСНОВНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ АТМОСФЕРИ ВИДІЛЕНО НАСТУПНІ:

- ЧАС, МІСЦЕ І ПРОСТІР, ЗРУЧНІ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕРАКТИВНОГО СПІЛКУВАННЯ;
- ЗМІСТ І РІЗНОМАЇТТЯ ТВОРЧИХ ПІДХОДІВ ДО ВИРІШЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЗАВДАНЬ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ПРЕДМЕТІВ З ІНОЗЕМНИХ МОВ;
- ТОЛЕРАНТНЕ І ПОВАЖЛИВЕ СТАВЛЕННЯ ДО ДУМОК І ДІЙ УЧАСНИКІВ СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНОЇ ВЗАЄМОДІЇ;
- РОБОТА НАД ОЗНАЧЕНИМИ ЗАДАЧАМИ ВЗАЄМОДІЇ У РІЗНИХ РЕЖИМАХ;
- ВРАХУВАННЯ МНОЖИННИХ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ПІД ЧАС ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМНИХ ПИТАНЬ МІЖОСОБИСТІСНОЇ ІНТЕРАКЦІЇ.

ЗА УМОВ СТВОРЕННЯ І ПІДТРИМКИ НАЛЕЖНОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ АТМОСФЕРИ НАБУВАЄ РОЗВИТОКУ МОТИВАЦІЯ ДО ВЗАЄМОДІЇ. У КОНТЕКСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ, ЗА Б. П. БАРХАСЬВИМ, ПОНЯТТЯ «МОТИВАЦІЯ ДО ВЗАЄМОДІЇ» ВИЗНАЧЕНО ЯК СИСТЕМУ СПОНУКАНЬ І ЦІННИСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ, ЩО ЗУМОВЛЮЮТЬ СПРЯМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ НА ОСМИСЛЕННЯ І

участь у процесі взаємодії у ході навчання і виховання, і забезпечують самовдосконалення суб'єкта інтеракції. *Мотиваційними чинниками взаємодії*, на наш погляд, виступають: 1) схвалення, підбадьорення, особиста зацікавленість; 2) почуття захищеності і впевненості у висловлюванні власних думок; 3) можливість допустити помилки і використовувати їх як платформу для збагачення досвіду самонавчання і саморефлексії; 4) досягнення спільних результатів у групі з іншими учасниками взаємодії; 5) набуття знань, вмінь і навичок міжособистісного і міжкультурного інтерактивного спілкування в межах вивчення предметів іноземною мовою.

Дж. Річардс досліджує рівні, на яких відбувається інтеракція : 1) *на рівні інтеракції між учнями* – у ході виконання кооперативного завдання, метою якого є створення атмосфери співробітництва і допомоги учням у прийнятті спільних рішень; 2) *на рівні інтерактивного читання* – у процесі читання автентичного матеріалу, який орієнтує учнів на висловлювання думок і поглядів в усній чи письмовій формі щодо прочитаного; 3) *на рівні інтерактивного слухання* – у ході прослуховування різної автентичної інформації з метою отримання знань, необхідних для подальшої роботи над спільним проектом або дослідженням [8, 84-110].

Джейсон С. Ренч, Вірджинія Річмонд та Джоан Горен (JASON S. WRENCH, VIRGINIA P. RICHMOND, JOAN GORHAN) у колективній монографії "COMMUNICATION, AFFECT & LEARNING IN THE CLASSROOM" (2009 р.) пропонують перелік ролей вчителя ІМ: вчитель-спікер (промовець), вчитель-модератор, вчитель-тренер, вчитель-менеджер, вчитель-координатор, вчитель-новатор [9, 29-37].

Вчитель-спікер викладає навчальний матеріал у форматі лекції, яка адресована великій групі учнів. Першочерговою задачею вчителя є не тільки виступати перед аудиторією слухачів, а й утримати їх увагу від початку до кінця викладу. З цих причин, учні очікують від вчителя володіння *базовими вміннями публічної промови*, а саме: 1. вчитель має бути добре обізнаним по темі викладу і бути здатним пояснити будь-яку інформацію за допомогою легких для сприйняття фактів або прикладів; 2. лекція має бути організованою у структурному і змістовному плані; 3. вчитель має зацікавити слухачів від початку до кінця промови; 4. матеріал для викладу має бути чітко відібраний; 5. вчитель має проявляти ентузіазм та почуття гумору.

Вчитель-модератор проводить дискусії або диспути для забезпечення умов для здобуття знань учнями. У ході дискусії учні формують певні принципи своїми словами. Вчитель діагностує і аналізує рівень сприйняття інформації учнями у відповідності до поставлених запитань.

Вчитель-тренер мотивує учнів якісно виконувати навчальну діяльність і вирішувати складні задачі за допомогою творчих підходів.

Вчитель-менеджер організовує роботу учнів у малих групах або командах. З одного боку, вчитель чітко формує завдання, визначає час та умови виконання, рекомендує навчальні матеріали і посібники для роботи над завданням або проектом. З іншого боку, вчитель вирішує, які учні будуть працювати у конкретних групах (наприклад, менш мотивовані учні - з ентузіастами; слабкі учні - з сильними; учні з технічним стилем мислення – з учнями з творчим стилем мислення і т.д.).

ВЧИТЕЛЬ-КООРДИНАТОР ВІДБИРАЄ РІЗНІ ДРУКОВАНІ, ЕЛЕКТРОННІ, ВІДЕО- ЧИ АУДІО-РЕСУРСИ ДЛЯ ВИКОРИСТАННЯ НА ЗАНЯТТІ З МЕТОЮ ОПТИМІЗАЦІЇ РОЗУМІННЯ УЧНЯМИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ І НАКОПИЧЕННЯ ПОТРІБНИХ ЗНАТЬ.

ВЧИТЕЛЬ-НОВАТОР РОЗРОБЛЯЄ ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ І ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ У НАВЧАННІ, ПЛАНУЄ АДЕКВАТНЕ ВИКОРИСТАННЯ ІСНУЮЧИХ ПАПЕРОВИХ, ЕЛЕКТРОННИХ, АУДІО-, ВІДЕО-МАТЕРІАЛІВ НА ЗАНЯТТІ. ВЧИТЕЛЬ-НОВАТОР ПЛАНУЄ ЗАНЯТТЯ З УРАХУВАННЯМ МНОЖИННИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ У НАВЧАННІ (КІНЕСТЕТИЧНІ, ВІЗУАЛЬНІ, МУЗИЧНІ, ЛОГІЧНІ, МАТЕМАТИЧНІ, ПРОСТОРОВІ, ТАКТИЛЬНІ), ЇХ ОСВІТНІХ ПОТРЕБ І ПСИХОЛОГІЧНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ. ВИЗНАЧЕНІ РОЛІ ВЧИТЕЛЯ ПРЕЗЕНТОВАНО У ТАБЛИЦІ 1.

ТАБЛИЦЯ 1

ІНТЕРАКТИВНІ РОЛІ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

АВТОР	КЛАСИФІКАЦІЯ	ЗМІСТ РОЛІ
Джейсон С. Ренч Вірджинія Річмонд Джоан Горен	ВЧИТЕЛЬ-СПІКЕР	ВИКЛАД НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ У ФОРМІ ЛЕКЦІЙ, АДРЕСОВАНОЇ ВЕЛИКІЙ ГРУПІ СЛУХАЧІВ.
	ВЧИТЕЛЬ-МОДЕРАТОР	РЕГУЛЯЦІЯ ДИСКУСІЇ АБО ДИСПУТУ; АНАЛІЗ І ДІАГНОСТИКА ДОСЯГНУТИХ РЕЗУЛЬТАТІВ.
	ВЧИТЕЛЬ-ТРЕНЕР	МОТИВАЦІЯ УЧНІВ ДО УСПІШНОГО ВИКОНАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.
	ВЧИТЕЛЬ-МЕНЕДЖЕР	ВИЗНАЧЕННЯ ЗАДАЧ І ЧАСУ НА ЇХ ВИКОНАННЯ; НАДАННЯ ДОПОМОГИ У ХОДІ РОБОТИ УЧНІВ.
	ВЧИТЕЛЬ-КООРДИНАТОР	ВІДБІР ДРУКОВАНИХ, ЕЛЕКТРОННИХ, АУДІО-ВІДЕО РЕСУРСІВ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ.
	ВЧИТЕЛЬ-НОВАТОР	РОЗРОБКА ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ.

ВВАЖАЄМО, ЩО ІНТЕРАКТИВНІ РОЛІ ВЧИТЕЛЯ ІМ ЛОГІЧНО ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ІНТЕРАКТИВНИМИ СТИЛЯМИ ВИКЛАДАННЯ. АМЕРИКАНСЬКІ ВЧЕНІ Б. ФІШЕР ТА Л. ФІШЕР НАЗИВАЮТЬ ІНТЕРАКТИВНІ СТИЛІ ВИКЛАДАННЯ ПРІОРИТЕТНИМИ УМОВАМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ І ПРОПОНУЮТЬ НАСТУПНІ **П'ЯТЬ СТИЛІВ ІНТЕРАКТИВНОГО ВИКЛАДАННЯ**:

- 1) СТИЛЬ, СПРЯМОВАНИЙ НА ВЧИТЕЛЯ;
- 2) СТИЛЬ, СПРЯМОВАНИЙ НА ЗМІСТ;
- 3) СТИЛЬ, СПРЯМОВАНИЙ НА УЧНЯ;
- 4) СТИЛЬ, СПРЯМОВАНИЙ НА ВЗАЄМОДІЮ МІЖ ВЧИТЕЛЕМ І УЧНЕМ;
- 5) СТИЛЬ, СПРЯМОВАНИЙ НА ЗМІСТ НАВЧАННЯ І НА ОСОБИСТІСТЬ УЧНЯ [6, 84-142].

СТИЛЬ, СПРЯМОВАНИЙ НА ВЧИТЕЛЯ, АКЦЕНТУЄ УВАГУ НА ОСОБИСТІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ЯК ЦЕНТР ВИКЛАДАННЯ. ВЧИТЕЛЬ ПРИЙМАЄ РІШЕННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ КОНКРЕТНИХ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ І ПОЯСНЕННЯ МАТЕРІАЛУ НА ЗАНЯТТІ. ВІН Є ПРИКЛАДОМ ДЛЯ НАСЛІДУВАННЯ І НАДАЄ СУБ'ЄКТИВНУ ОЦІНКУ РОБОТИ УЧНІВ НА ЗАНЯТТІ.

СТИЛЬ, СПРЯМОВАНИЙ НА ЗМІСТ, ЗАСНОВАНИЙ НА СИСТЕМАТИЧНІЙ ОБРОБЦІ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ. ВЧИТЕЛЬ ДІЄ В РОЛІ ЕКСПЕРТА, ВИКОРИСТОВУЄ РІЗНІ ФОРМИ ВИКЛАДАННЯ (ЛЕКЦІЇ І ДИСКУСІЇ). ОЦІНКА ЗНАТЬ УЧНІВ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ЗА ОБ'ЄКТИВНИМИ КРИТЕРІЯМИ.

Стиль, спрямований на учня, орієнтує вчителя бути порадиником для учнів. Велика увага приділяється навчальним цілям, інформаційним ресурсам і критеріям оцінювання. Викладання побудовано згідно з потребами учнів і з урахуванням учнівського позашкільного досвіду. Ключовими методами викладання є групові дискусії, ситуативне моделювання і презентації.

Стиль, спрямований на взаємодію між вчителем і учнями, передбачає спільне планування навчального процесу учнями і вчителем. В такому кооперативному плануванні вчитель підтримує учнівську ініціативу і враховує індивідуальні потреби у процесі набуття нових знань і вмінь.

Стиль, спрямований на зміст навчання і на особистість учнів, зумовлює створення рівноваги між об'єктивними критеріями викладання, сприймання навчального матеріалу учнями і відповідність специфіки освітнього процесу згідно з навчальними здібностями учнів. Метою виступає допомога учням з різними інтелектуальними можливостями у досягненні освітніх цілей і у розвитку вмінь самоосвіти.

Відзначимо також, що у ході реалізації інтерактивного навчання у контексті вивчення іноземних мов значущим є створення інтерактивних режимів, за якими визначаються пріоритетні ролі для вчителя та учнів. Кенет Д. Мур (KENNETH D. MOORE) у науковій роботі "CLASSROOM TEACHING SKILLS" (1998р.) досліджує основні **ЧОТИРИ ІНТЕРАКТИВНІ РЕЖИМИ**:

1. вчитель-група; 2. вчитель-учень; 3. учень-учень; 4. учень-група.

Кожен із визначених вченим інтерактивних режимів може бути поєднаний із іншими режимами, залежно від кількості учнів у групі, характеру їх роботи, змісту заняття, цілей і задач навчально-виховного процесу [7, 244-247].

Вчитель-група застосовується у навчальному процесі за умов викладання освітнього матеріалу для великої кількості учнів в формі лекції або демонстрації нової інформації. У такому режимі запитання адресовано всій аудиторії учнів.

Вчитель-учень створюється у ході постановки запитань і надання відповідей кожним учнем у групі. У науковій праці К. Д. Мур називає цей режим «ПІНГ-ПОНГОВИЙ СТИЛЬ».

Учень-учень реалізується у роботі учнів з метою підтримки, підтвердження, кращого роз'яснення або повідомлення нового своїм ровесникам; заснований на принципі «рівний рівному».

Учень-група пропонується вчителем окремому учню для роботи з рештою учнів в якості лідера групи, модератора загальногрупової дискусії, спікера / промовця або вчителя.

Зауважимо, що стрижневими компонентами групи педагогічних умов формування ІК учителів ІМ являються інтерактивні методи навчання. Долучаємось до думки М. І. Скрипник, яка вивчає *ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ* і визначає їх як систему способів діалогічної взаємодії суб'єктів навчання, що спрямовані на осмислення змісту діалогу. В основу класифікації інтерактивних методів М. І. Скрипник пропонує покласти ряд функцій педагогічного спілкування (діалогу), визначених дослідником О. В. Киричуком, а саме: інформаційна, пізнавальна, мотиваційна, регулятивна. Таким чином, інтерактивні методи навчання М. І. Скрипник поділяє на інформаційні, пізнавальні, мотиваційні і регулятивні інтерактивні методи [4, 32-41].

ІНФОРМАЦІЙНІ ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ – СПОСОБИ ДІАЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ НАВЧАННЯ, ЯКІ ВПРОВАДЖУЮТЬСЯ З МЕТОЮ ОБМІНУ ЦІННОСТЯМИ (МАТЕРІАЛЬНИМИ АБО ДУХОВНИМИ). ПРИКЛАДАМИ Є ТАКІ МЕТОДИ: «МОЄ ІМ'Я», «ПЕРШЕ ЗНАЙОМСТВО», «ХВИЛИНА МОГО ЖИТТЯ», «ПАПЕРОВІ ЛІТАКИ», «МАНДРУЄМО РАЗОМ», «ІМЕННІ ЖЕТОНИ».

ПІЗНАВАЛЬНІ ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ – СПОСОБИ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ, ЯКІ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ З МЕТОЮ ОТРИМАННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЇ НОВИХ ЗНАНЬ, ТВОРЧОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ВМІНЬ ТА НАВИЧОК. ДО ЦЬОЇ ГРУПИ МЕТОДІВ НАЛЕЖАТЬ: «ВІД А ДО Я», «ДІЛОВА ГРА», «МОЗКОВА АТАКА», «ЕКСКУРСІЯ».

МОТИВАЦІЙНІ ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ – СПОСОБИ ДІАЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ, ЯКІ ДОПОМАГАЮТЬ ВИЗНАЧИТИ ВЛАСНУ ПОЗИЦІЮ ЩОДО ВИКОНУВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ГРУПИ, ОКРЕМИХ УЧНІВ, ВИКЛАДАЧА ТА САМОГО СЕБЕ. ДО МОТИВАЦІЙНИХ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАЛЕЖАТЬ: «МОЄ ОЧІКУВАННЯ», «ЛІСТ ДО САМОГО СЕБЕ», «САМООЦІНКА», «3:2:1».

РЕГУЛЯТИВНІ ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ – СПОСОБИ ВСТАНОВЛЕННЯ І ПРИЙНЯТТЯ ПРАВИЛ ДІАЛОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ НАВЧАННЯ; ДО НИХ НАЛЕЖАТЬ ТАКІ МЕТОДИ: «ВИРОБИМО ПРАВИЛА», «ПОРАХУЄМО РАЗОМ».

НАВЕДЕМО ПРИКЛАДИ ЗАВДАНЬ ІНТЕРАКТИВНОГО ХАРАКТЕРУ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ:

ACTIVITY 1: “MY HOMETOWN”

PURPOSES: TO BREAK THE ICE; TO ALLOW LS TO DISCOVER SIMILARITIES BETWEEN THEMSELVES AND OTHER LS; TO BECOME BETTER ACQUAINTED.

LINGUISTIC PURPOSES: TO USE SIMPLE PRESENT TENSE; TO USE VOCABULARY OF DIRECTIONS; TO USE DESCRIPTIVE WORDS TO SIZE, LOCATION, AND APPEARANCE.

LEVELS: BEGINNER

GROUP SIZE: WHOLE CLASS

MATERIALS: A LARGE MAP, STICKY NOTES AND MARKERS

PROCEDURE:

1. POST THE MAP IN THE CLASSROOM. ASK LS TO MAKE LABELS WITH THEIR NAMES, THE NAMES OF THEIR HOMETOWNS, AND THE NAMES OF THEIR COUNTRIES.

2. AS LS PLACE THEIR LABELS ON THE MAP, HAVE EACH BRIEFLY DESCRIBE HIS OR HER HOMETOWN IN TERMS OF LOCATION IN THE COUNTRY, AND FAVORITE PLACES TO GO TO, LOCATION OF THEIR HOUSES OR FLATS, AND SO ON.

ACTIVITY 2: “MEMORY QUIZ”

PURPOSE: TO USE SHORT-TERM MEMORY; TO HAVE FUN WITH A SIMPLE GAME

LINGUISTIC PURPOSES: TO STIMULATE RECALL OF ITEMS IN THE TARGET LANGUAGE; TO INCREASE VOCABULARY

LEVELS: BEGINNER

GROUP SIZE: WHOLE GROUP

MATERIALS: TRAY OF SMALL ITEMS

PROCEDURE:

1. PREPARE A TRAY WITH 20 ITEMS THAT SUIT THE LS' LEVEL OF ENGLISH AND THE PURPOSES FOR THE EXERCISE. COVER THE TRAY WITH CLOTH.

2. TELL LS THAT THEY WILL HAVE 1 MIN. TO LOOK AT THE OBJECTS ON THE TRAY.

3. MOVE AROUND THE CLASSROOM; GIVE SMALL GROUPS OF LS 1 MIN. TO OBSERVE THE OBJECTS ON THE TRAY. COVER THE TRAY AS YOU MOVE TO THE NEXT GROUP.

4. LATER, TELL LS TO WRITE DOWN AS MANY ITEMS AS THEY CAN REMEMBER. ASK FOR VOLUNTEERS TO READ THEIR LISTS.

5. THE WINNER (S) IS THE LR WHO HAS THE MOST OF THE OBJECT NAMES ON THEIR LIST.

ACTIVITY 3: "READING INTERACTION"

PROCEDURE: READ THE PASSAGE. DON'T WRITE THE MISSING WORDS. ANSWER THE QUESTIONS.

BARBARA IS A SCHOOL GIRL. SHE IS 8 YEARS _____. SHE GOES TO SCHOOL EVERY _____. ON WEEKENDS, BARBARA LIKES GOING TO _____ A LOT. SHE OFTEN _____ A BIKE THERE. SHE MEETS WITH HER _____. THEY HAVE A LOT OF _____ TOGETHER. BARBARA AND HER FRIENDS TALK ABOUT _____, VISIT _____ AND WATCH THEIR FAVOURITE _____.

1. BARBARA GOES TO SCHOOL	YES	NO	
2. BARBARA LIKES TO MEET UP WITH HER FRIENDS		YES	NO
3. BARBARA DOESN'T GO TO THE MOVIES		YES	NO

ОТЖЕ, РЕТЕЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ РОЗРОБОК І НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО ДОСВІДУ ВИДАТНИХ НАУКОВЦІВ У ГАЛУЗІ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ УМОЖЛИВИВ СФОРМУЛОВАТИ ТАКІ МЕТОДИЧНО РЕЛЕВАНТНІ ВИСНОВКИ: 1) ФОРМУВАННЯ ІК ПЕРЕДБАЧАЄ ЗМІСТОВНЕ ОНОВЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ІМ; 2) ДОСЛІДЖЕНІ ІНТЕРАКТИВНІ РОЛІ ВЧИТЕЛЯ ІМ, ІНТЕРАКТИВНІ СТИЛІ І РЕЖИМИ ВІДПОВІДАЮТЬ ВИМОГАМ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ДО НАВЧАННЯ; 3) РОЗВИТОК ЗНАЬ, ВМІНЬ І ЗДІБНОСТЕЙ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ СПРІЯЮТЬ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ НА ЗАНЯТТІ З ІМ; 4) УРАХУВАННЯ ВИЗНАЧЕНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ІК ЗУМОВЛЯЮТЬ ВІДПОВІДНІ ЗМІНИ У ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННІ ЗАНЯТЬ З ІМ; 5) ФОРМУВАННЯ ІК ПОТРЕБУЄ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ САМООСВІТИ СУЧАСНОГО СПЕЦІАЛІСТА.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. БАРХАЕВ, Б. П. ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПСИХОЛОГИЯ. – СПб. : ПИТЕР, 2009. – 448 с.
2. БЕХ, І. Д. ДУХОВНИЙ РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ : ПОСТУП У НЕЗВІДАНЕ // ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ. – 2007. - № 1. – С. 1-27.
3. НАЦІОНАЛЬНА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА 2012-2021 РОКИ [ЕЛЕКТРОННИЙ РЕСУРС]. – РЕЖИМ ДОСТУПУ : [HTTP://GUONRH.GOV.UA/CONTENT/DOCUMENTS/16/1517/ATTACHES/4455.PDF](http://guonrh.gov.ua/content/documents/16/1517/ATTACHES/4455.pdf)
4. СКРИПНИК, М. І. ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ : ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ // ІГРИ ДОРОСЛИХ. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ. БІБЛІОТЕКА «ШКІЛЬНОГО СВІТУ». – КИЇВ : «РЕДАКЦІЯ ЗАГАЛЬНО ПЕДАГОГІЧНИХ ГАЗЕТ». – 2005. – 96 с.
5. DIEZ, M. E. INTERACTION ACROSS THE CURRICULUM : A MODEL FOR THE DEVELOPMENT OF COMPETENCE IN SOCIAL INTERACTION. COMMUNICATION. EDUCATION. DIVISION. CINCINNATI OH, USA, 1986. – 31 p.
6. HALL, J. K. AND OTHERS. SECOND AND FOREIGN LANGUAGE LEARNING THROUGH CLASSROOM INTERACTION. PUBLISHERS, 2000. – 150 p.
7. MOORE, K. D. CLASSROOM TEACHING SKILLS. 4TH ED., MCGRAW-HILL INC., USA, 1998. – 250 p.
8. RICHARDS, J. C., ROGERS, TH. S. APPROACHES AND METHODS IN LANGUAGE TEACHING. CUP. UK, 1998. - 171 p.
9. WRENCH, J. S., RICHMOND, V. P., GORHAM, J. COMMUNICATION AFFECT & LEARNING IN THE CLASSROOM. 2ND ED. TAPESTRY PRESS, MA. USA. 2001. – 227 p.

2.3. Інтегроване навчання англійської мови в початковій та дошкільній освіті

(І. В. Самоїлюкевич, Ю. М. Тишкевич)

Серед сучасних тенденцій в освіті важливе місце займає інтеграція навчання. Її актуальність продиктована новими соціальними запитами, що ставляться до школи, і обумовлена змінами у сфері науки. Задля формування в учнів цілісної картини світу слід зменшити самотійне вивчення предметів, їх слабкий зв'язок один з одним, що продовжує серйозні труднощі та перешкоджас органічному сприйняттю навчального матеріалу, також слід використовувати три рівні інтеграції, а саме міжпредметну, міжаспектну та внутрішньоаспектну.

Під *інтеграцією* ми розуміємо процес та результат поєднання окремих елементів навчання та виховання в єдину цілісну систему з метою одержання якісно нового результату шкільної освіти [1, с. 5-6]. Інтеграція належить до дидактичних принципів, і таке її розуміння робить можливим висунення гіпотези про нову освітню парадигму, згідно з якою навчальні предмети функціонують не як автономні освітні системи, що недостатньою мірою задовольняє вимоги часу, а як об'єднані, інтегровані на постійній або ситуативній основі, що уможлиблює появу нових ідей і рішень, встановлення стійкіших зв'язків між поняттями, які діють на межі академічних дисциплін.

Концепція інтегрованої освіти виникла ще в ХХ ст. у зв'язку з розвитком наукових знань. Перші практичні спроби створення освіти на інтегрованій основі були зроблені Д. Д'юї, М. М. Рубінштейном та ін. Джон Д'юї, видатний американський філософ і педагог, досліджував проблему поєднання трудової та навчальної діяльності. Сучасні дослідники (В. Федорова, В. Максимова, Н. Борисенко та ін.) вважають, що інтегроване навчання забезпечує не тільки систему знань учнів, а й розвиток їх пізнавальних здібностей, активності, інтересів, розумової діяльності (В. Федорова); допомагає усвідомити характер взаємодії між елементами окремих дисциплін (В. Максимова); це використання методів та засобів однієї навчальної дисципліни в інших для вивчення різних об'єктів (Н. Борисенко). З другої половини 90-х рр. ХХ ст. поняття «інтеграція» в методичній літературі трапляється все частіше. Виходять у світ збірники науково-методичних праць, що містять як теоретичне обґрунтування інтеграції, так і описи практичного досвіду (Н. О. Морська, Л. М. Пінчук) [9; 7].

Ми розглядаємо інтеграцію не лише як зв'язок англійської мови з іншими предметами, але насамперед беремо за основу внутрішньо предметні процеси у вивченні англійської мови і виділяємо три рівні інтеграції:

1. Міжпредметна інтеграція, тобто вивчення англійської мови через інтегрування навчального матеріалу з різних шкільних предметів, наприклад, англійська мова з історією, географією, природознавством та ін.

2. Міжаспектна інтеграція, тобто комплексне вивчення англійської мови через інтегрування різних аспектів англійської мови як навчального предмету, наприклад: навчання фонологічної компетенції через подання граматичного чи лексичного матеріалу.

3. **ВНУТРІШНЬОАСПЕКТНА ІНТЕГРАЦІЯ**, ТОБТО КОМПЛЕКСНЕ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЧЕРЕЗ ІНТЕГРУВАННЯ СКЛАДОВИХ ОКРЕМОГО АСПЕКТУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТУ, НАПРИКЛАД: В ФОНОЛОГІЧНІЙ КОМПЕТЕНЦІЇ ВДОСКОНАЛЮВАТИ ТАКІ АСПЕКТИ ЯК ІНТОНАЦІЯ, РИТМ, НАГОЛОС.

МІЖПРЕДМЕТНА ІНТЕГРАЦІЯ РЕАЛІЗУЄТЬСЯ, ЯК ПРАВИЛО, ЧЕРЕЗ ВСТАНОВЛЕННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ЗВ'ЯЗКІВ, ПОСІДНЮЮЧИ АНГЛІЙСЬКУ МОВУ З ІНШИМИ ПРЕДМЕТАМИ. ІНОЗЕМНА МОВА, НА ВІДМІНУ ВІД ІНШИХ ДИСЦИПЛІН, ВІДКРИТА ДЛЯ ЧИСЕЛЬНИХ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ. РЕАЛІЗАЦІЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ДОПОМАГАЄ УЧНЯМ ПЕРЕНОСИТИ ОТРИМАНІ ЗНАННЯ З ОДНОГО ПРЕДМЕТА НА ІНШИЙ. НАВЧАЛЬНІ ПРЕДМЕТИ У ВІДОМОМУ СЕНСІ ПОЧИНАЮТЬ ДОПОМАГАТИ ОДИН ОДНОМУ.

Одним із важливих завдань, яке ставиться перед учнями при вивченні іноземної мови, є оволодіння лексичною компетенцією, оскільки вона є складовою комунікативної компетенції учнів. Велике значення і актуальності набуває формування основ лексичної компетенції учнів початкової школи, через те, що саме молодші школярі мають більшу здатність і готовність до засвоєння великої кількості лексичних одиниць [6, с. 2-3]. Варто відмітити, що не менш важливу роль у формуванні лексичної компетенції молодших школярів відіграють міждисциплінарні зв'язки (МДЗ). Вченими встановлено, що показником розумового розвитку учня є перенесення знань з одного предмета в інший, який характеризує продуктивність пізнавальної діяльності. Перенесення полягає в міжпредметному узагальненні відомого і синтезуванні нового, узагальненого знання. Міжпредметні зв'язки у навчанні вносять елементи творчості в розумову діяльність учня, а також елементи репродукції та пошуку, які проявляються в пізнавальній діяльності [8]. Для порівняння використання лексичних вправ та з метою вивчення практики використання МДЗ нами було зроблено аналіз підручників англійської мови для 1 класу. Результати дослідження подані у таблиці 1.

Таблиця 1

Використання лексичних вправ з урахуванням МДЗ

Автори підручників для 1 класу ЗНЗ	Загальна кількість лексичних вправ	Вправи, що забезпечують МДЗ	Вправи, що забезпечують зв'язок англійської мови та музики	Вправи, що забезпечують зв'язок англійської мови та образотворчого мистецтва	Вправи, що забезпечують зв'язок англійської мови та фізкультури
Карп'юк О. Д.	165	105	14	52	17
Несвіт А. М.	178	68	9	41	12
Калініна Л. В., Самойлюкевич І. В.	234	119	24	63	15

Як бачимо з таблиці, найбільшу кількість лексичних вправ вміщує підручник Калініної Л. В., Самойлюкевич І. В., що становить 40%, кількість лексичних вправ у підручниках Карп'юк О. Д. та Несвіт А. М. коливається від 29% до 31%. Щодо лексичних вправ, у яких використовуються МДЗ, то найбільшою кількістю їх є 119, що становить 41% від сумарної кількості. Аналізуючи дані таблиці, бачимо, що найчастіше автори підручників

використовують вправи, що забезпечують зв'язок англійської мови та образотворчого мистецтва – 63%, тоді як вправи, що забезпечують зв'язок англійської мови та музики становлять 20%, а англійської мови та фізкультури – 17%. Це пов'язано з тим, що у молодших школярів переважає наочно-образне мислення, тому сприймати об'єкти на наочній основі їм значно легше, що підвищує ефективність засвоєння лексичного матеріалу [3; 4; 5; 10].

Система вправ для формування репродуктивної лексичної навички побудована за трьома етапами та включає три групи вправ: рецептивно-репродуктивні, некомунікативні, репродуктивно-продуктивні умовно-комунікативні та продуктивні комунікативні вправи.

Мета першої групи вправ – *РЕЦЕПТИВНО-РЕПРОДУКТИВНИХ НЕКОМУНІКАТИВНИХ* – набуття лексичних знань, формування лексичних навичок. Засвоєння лексичного матеріалу здійснюється за рахунок взаємодії учнів з англійською лексикою без опори на текст, за допомогою чого знімаються труднощі розуміння тематичної лексики та відбувається підготовка до виконання завдань із більшим охопленням матеріалу. Для цієї групи вправ доцільним є використання переважно некомунікативних (неконтекстних), повністю керованих вправ зі слуховими чи зоровими формальними опорами.

Під час виконання таких вправ застосовувались невербальні засоби комунікації (жести, міміка, пантоміміка), інтонаційні засоби виразності (темп мовлення (швидкість вимови складів, слів, фраз: прискорення / уповільнення темпу), паузи, наголоси, тональне забарвлення слів, ритм), що сприяє вираженню почуттів та емоцій за допомогою голосу.

Наведемо приклади вправ орієнтовно-підготовчого етапу навчання лексики до теми «Члени родини».

1.1. ВПРАВА, СПРЯМОВАНА НА ПЕРВИННЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ УЧНІВ З ТЕМИ “My Family” з використанням МДЗ з музикою.

Завдання: LISTEN AND REPEAT USING PICTURES.

Візуальна опора: картинки, що вказують на силу голосу (голосно, звичайно, тихо).

Звукова опора: показуючи першу картинку, учні повторюють голосно; другу – звичайно; та третю – тихо.

Хід виконання: вчитель промовляє слова та фрази з теми “My Family”, учні повинні повторити з такою силою голосу, на яку вказує вчитель на картинках.

Спосіб контролю: фронтальна перевірка з боку вчителя.

Мета другої групи вправ – *РЕПРОДУКТИВНО-ПРОДУКТИВНИХ УМОВНО-КОМУНІКАТИВНИХ* – подальше формування лексичних навичок, розвиток лексичних умінь і збагачення словникового запасу учнів, розвиток творчого потенціалу учнів. Вільне володіння мовою на високому рівні асоціюється, перш за все, з лексичними навичками та вміннями, які забезпечують функціонування лексики у мовленні, тобто володіння репродуктивними лексичними навичками: виклик лексичної одиниці з довготривалої пам'яті, зовнішньо мовленнєве відтворення

ЛЕКСИЧНОЇ ОДИНИЦІ У ПОТОЦІ МОВЛЕННЯ; МИТТЄВЕ СПОЛУЧЕННЯ ЦЬОЇ ОДИНИЦІ З ІНШИМИ СЛОВАМИ, ЩО СТВОРЮЮТЬ СИНТАГМУ І ФРАЗУ ЗА ПРАВИЛАМИ ЛЕКСИЧНОЇ СПОЛУЧУВАНOSTІ; А ТАКОЖ ВОЛОДІННЯ РЕЦЕПТИВНИМИ ЛЕКСИЧНИМИ НАВИЧКАМИ, ТОБТО НАВИЧКАМИ РОЗПІЗНАВАННЯ ТА РОЗУМІННЯ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ АКТИВНОГО І ПАСИВНОГО МІНІМУМУ ПРИ ЧИТАННІ Й АУДІЮВАННІ, НАВИЧКАМИ ОБГРУНТОВАНОЇ ЗДОГАДКИ ПРО ЗНАЧЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ, ЯКІ НАЛЕЖАТЬ ДО ПОТЕНЦІЙНОГО СЛОВНИКА, ПРИ ЧИТАННІ ТА АУДІЮВАННІ, НАВИЧКАМИ КОРИСТУВАННЯ РІЗНИМИ ВИДАМИ СЛОВНИКІВ.

РОБОТА НАД ЗАСВОЄННЯМ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ Є ТРУДОМІСТКОЮ І ПЕРЕДБАЧАЄ БЕЗПЕРЕРВНЕ НАКОПИЧЕННЯ ТА РОЗШИРЕННЯ СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ Й ОПЕРУВАННЯ НИМ У РІЗНИХ ВИДАХ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

ЗА СВОЇМ ХАРАКТЕРОМ ЦІ ВПРАВИ Є УМОВНО-КОМУНІКАТИВНИМИ, ЧАСТКОВО КЕРОВАНИМИ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИМИ. ВОНИ ПЕРЕДБАЧАЮТЬ НАЯВНІСТЬ МОВЛЕННЄВОГО ЗАВДАННЯ І СИТУАЦІЇ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ПРИНЦИП ІНТЕРАКТИВНОСТІ, А ТАКОЖ МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СЛУХОВИХ ТА ЗОРОВИХ ЗМІСТОВИХ ОПОР.

НАВЕДЕМО ПРИКЛАДИ ВПРАВ СТЕРЕОТИПНО-СИТУАТИВНОГО ЕТАПУ НАВЧАННЯ ЛЕКСИКИ.

2.1. ВПРАВА, СПРЯМОВАНА НА ЗАКРІПЛЕННЯ ТА ВІДТВОРЕННЯ ЗНАЬ УЧНІВ ТА НА ПРОМОВЛАННЯ ВИВЧЕНИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ З ТЕМИ «MY FAMILY», З ВИКОРИСТАННЯМ МДЗ З ОБРАЗОТВОРЧИМ МИСТЕЦТВОМ.

ЗАВДАННЯ: MATCH THE WORDS TO THE PICTURES.

ОПОРА: СЛОВА З ДАНОЇ ТЕМИ ТА ЗОБРАЖЕННЯ ЧЛЕНІВ РОДИНИ.

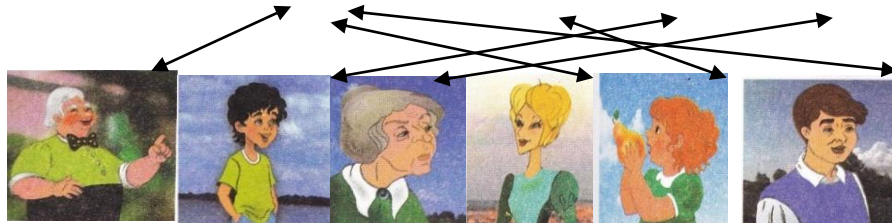
MUM DAD SISTER BROTHER GRANDMA GRANDPA

ХІД ВИКОНАННЯ: УЧИТЕЛЬ ЗАДАЄ ЗАВДАННЯ ДЛЯ УЧНІВ – З'ЄДНАТИ ВИВЧЕНІ СЛОВА З ЗОБРАЖЕННЯМ.

СПОСІБ КОНТРОЛЮ: САМОКОНТРОЛЬ ЗА КЛЮЧЕМ.

Ключ: MUM DAD SISTER BROTHER GRANDMA GRANDPA

Мета третьої групи вправ – продуктивних комунікативних вправ – застосування сформованих лексичних навичок і вмінь у різних видах мовленнєвої діяльності. У склад цієї групи входили вправи, які забезпечують поступовий перехід від удосконалення лексичних навичок до розвитку мовленнєвих умінь. Усі вправи, що виконуються на цьому етапі, є комунікативними, з мінімальним керуванням, вони призначені для індивідуальної та групової роботи. Такі вправи повинні містити мовленнєву ситуацію і мовленнєве завдання. Зазначені вправи сприяють формуванню в учнів продуктивних умінь самостійно, доречно та творчо використовувати лексичні одиниці в англомовному підготовленому і не підготовленому мовленні.

Наведемо приклади вправ варіативно-ситуативного етапу.

3.1. Вправа, спрямована на самостійне використання учнями отриманих знань з теми “My Family” з використанням МДЗ з фізичною культурою.

Завдання: Make your own jazz-chant and beat the rhythm.

Опора: вивчені раніше джазові наспіви та слова з теми «Моя сім'я», наприклад:

Mum, Dad and I.

Mum, Dad and I.

Mum, Dad, Mum, Dad

Mum, Dad and I.

Mum, Dad, Sister, Brother, Grandma, Grandpa.

Хід виконання: учні отримують завдання – придумати джазовий ритм на основі інших, які отримують від учителя, та відбити його ритм. Учні працюють в парах.

Спосіб контролю: взаємоконтроль з боку групи.

Розробивши науково-обгрунтовану систему вправ для формування основ лексичної компетенції молодших школярів з урахуванням міждисциплінарних зв'язків, ми дійшли висновку про необхідність упровадження творчих завдань на рівні тексту, що відшліфовують мовленнєву майстерність учнів, розвивають їхні вміння інтегрувати сформовані лексичні навички та вміння у контекстні висловлювання, які надають можливість давати оцінку того, що відбувається, висловлювати власну думку за допомогою нових лексичних одиниць у поєднанні з раніше вивченими і словесно відображати бачення тієї чи іншої проблеми, а також ведуть до саморозкриття та самоактуалізації учнів. Так як створений комплекс вправ є лише теоретичним надбанням, необхідно апробувати його на практиці з метою перевірки його ефективності.

Важливим завданням раннього навчання англійської мови є залучення молодших школярів до культурних цінностей народу-носія мови. У досягненні цих цілей велике значення має використання автентичних матеріалів. Автентичні матеріали на уроці англійської мови, так само як і навчальні матеріали в базових підручниках, мають виконувати інформативну функцію (подавати відомості про англомовні країни і про англійську мову), стимулюючу функцію (розвивати пізнавальну активність і творчість учнів); інтегративну (спиратися на знання учнями інших предметів та їх життєвий досвід), виховну (сприяти розвитку особистості учнів та формувати інтерес до предмету) та

КОНТРОЛЮЮЧУ ФУНКЦІЇ (ПЕРЕВІРЯТИ ЗНАННЯ, НАВИЧКИ І ВМІННЯ УЧНІВ). МАТЕРІАЛИ МАЮТЬ БУТИ ЗАСОБОМ У ДОСЯГНЕННІ МЕТИ І ВИКОНАННІ ЗАВДАНЬ, ВОНИ САМІ НЕ ПОВИННІ ВИЗНАЧАТИ ЦЮ МЕТУ АБО СТАВАТИ МЕТОЮ.

Для інтегрованого навчання усного мовлення учнів початкової школи з використанням автентичних відеоматеріалів нами було розроблено комплекс вправ в тематичному циклі занять для 2 класу загальноосвітньої школи на тему: «Я, моя сім'я і друзі» з використанням автентичного відеоматеріалу “MUZZY IN GONDOLAND”. Цей комплекс вправ складатиметься з трьох етапів: допереглядового, переглядового та післяпереглядового. Розглянемо специфіку кожного етапу та відповідні види вправ.

Метою першого, **ДОПЕРЕГЛЯДОВОГО ЕТАПУ** є активізація життєвого і мовного досвіду молодших школярів. На цьому етапі використовують вправи на антиципацію змісту відео фрагменту та відповідних мовленнєвих одиниць. Наведемо приклади вправ, які виконуються до перегляду відео.

1.1. РЕЦЕПТИВНО-ПРОДУКТИВНА ВПРАВА, СПРЯМОВАНА НА АКТИВІЗАЦІЮ ЖИТТЄВОГО ДОСВІДУ УЧНІВ В ОПОРІ НА МАЛЮНКИ.

Завдання:

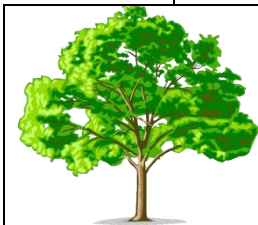
А) МОНОЛОГІЧНА СКЛАДОВА: LOOK AT THE PICTURES AND NAME THE OBJECTS IN THEM.

Б) ДІАЛОГІЧНА СКЛАДОВА: ASK YOUR FRIEND WHAT HE/SHE CAN SEE IN THE PICTURE.

ВІЗУАЛЬНА ОПОРА:

СЛОВНИК:

DO, KING, HOW, QUEEN,
THIS, BEAUTIFUL, IS,
GARDENER, HELLO, I

Хід виконання: Вчитель пропонує учням розглянути малюнок та дати відповідь на запитання WHERE DID YOU SEE THEM?

СПОСІБ КОНТРОЛЮ: ФРОНТАЛЬНЕ ОПИТУВАННЯ.

2.1. ПРОДУКТИВНА ВПРАВА, СПРЯМОВАНА НА ЗАКРІПЛЕННЯ НОВИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ З ВІДЕОФРАГМЕНТУ В ОПОРІ НА СЛОВНИЧОК.

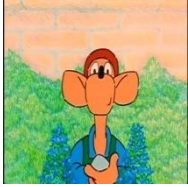

Завдання:

А) МОНОЛОГІЧНА СКЛАДОВА: TELL YOUR CLASSMATES WHAT YOU KNOW ABOUT EACH CHARACTER.

Б) ДІАЛОГІЧНА СКЛАДОВА: IN PAIRS, INTRODUCE THE CHARACTERS TO EACH OTHER: - KING TO BOB;

- QUEEN TO CORVAX; - SYLVIA TO BOB.

ВІЗУАЛЬНА ОПОРА:

	How _____ YOU DO? I'M THE _____ OF GONDOLAND.		_____ DO YOU DO! I AM THE _____.
	_____ IS PRINCESS SYLVIA. SHE IS _____.		THIS _____ BOB. HE IS A _____.
			_____! _____ AM CORVAX.

Хід виконання: Вчитель роздає учням картки з завданнями, обговорює запропонований вокабуляр, далі учні самостійно письмово виконують завдання, відновлюючи пропуски.

Спосіб контролю: фронтальне опитування.

3.1. Продуктивна вправа, спрямована на відтворення учнем побаченого відеофрагменту з використанням технології ROLE-PLAY.

Завдання:

а) монологічна складова: TELL THE STORY IN THE VIDEO.

б) діалогічна складова: ROLE-PLAY THE VIDEO SCENE.

Хід виконання: Вчитель розподіляє ролі та пропонує учням на уроці програти весь відеофрагмент.

Спосіб контролю: вибіркве опитування.

3.2. Продуктивна вправа, спрямована на продукування учнем самостійного висловлювання описового характеру в опорі на власну уяву

Завдання:

а) монологічна складова: SAY WHAT IS GOING TO HAPPEN TO THE CHARACTERS NEXT.

б) діалогічна складова: COMPARE YOUR STORIES WITH A FRIEND.

Хід виконання: Вчитель пропонує учням на уроці або вдома придумати продовження історії яку, яку вони бачили, а на наступному уроці презентувати різні варіанти і порівняти з правдивою історією. Свою версію вони мають гарно оформити ілюстраціями, щоб представити однокласникам.

Спосіб контролю: вибіркве опитування.

ТАКИМ ЧИНОМ, СИСТЕМАТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ ОПТИМІЗУЄ НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, АКТИВІЗУЄ ПІЗНАВАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ УЧНІВ, РОЗШИРЮЄ ЇХНІЙ КРУГОЗІР, ПРИСКОРЮЄ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННСВИХ НАВИЧОК ТА УМІНЬ, А ТАКОЖ СПІРЯЄ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТКУ ВМОТИВОВАНОСТІ МОВЛЕННСВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ, РОЗВИВАЄ В УЧНІВ ЗДАТНІСТЬ ВИСЛОВЛЮВАТИ СВОЮ ДУМКУ СТОСОВНО ОБГОВОРЮВАНИХ ПИТАНЬ, ПЕРЕДАВАТИ ІНФОРМАЦІЮ ПРО ПОБАЧЕНЕ Й ПОЧУТЕ. ОПОРА НА АВТЕНТИЧНІ ВІДЕОМАТЕРІАЛИ СТВОРЮЄ СПРИЯТЛИВІ УМОВИ ДЛЯ ОВОЛОДІННЯ УЧНЕМ НОВОЮ КРАЇНОЗНАВЧОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ, МОВНОЮ ПОВЕДІНКОЮ НОСІЇВ МОВИ, СПРЯЄ ЗНАЙОМСТВУ УЧНІВ З ПОБУТОМ НАРОДУ, ЙОГО КУЛЬТУРОЮ.

ЗДІЙСНЕННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ДОПОМАГАЄ ФОРМУВАННЮ В УЧНІВ ЦІЛІСНОГО УЯВЛЕННЯ ПРО ЯВИЩА ПРИРОДИ І ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МІЖ НИМИ І ТОМУ РОБИТЬ ЗНАННЯ ПРАКТИЧНО БІЛЬШ ЗНАЧУЩИМИ І ЗАСТОСОВАНИМИ. ПРИ ЦЬОМУ ПІДВИЩУЄТЬСЯ ЕФЕКТИВНІСТЬ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ, ЗАБЕЗПЕЧУЄТЬСЯ МОЖЛИВІСТЬ НАСКРІЗНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ЗНАНЬ, УМІНЬ, НАВИЧОК, ОТРИМАНИХ НА УРОКАХ З РІЗНИХ ПРЕДМЕТІВ. НАВЧАЛЬНІ ПРЕДМЕТИ ПОЧИНАЮТЬ ДОПОМАГАТИ ОДИН ОДНОМУ. У ПОСЛІДОВНОМУ ПРИНЦИПІ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ МІСТЯТЬСЯ ВАЖЛИВІ РЕЗЕРВИ ПОДАЛЬШОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. БЕХ І. Інтеграція як освітня перспектива – К.: Ленвіт, 2002. – С. 5-6.
2. Ільченко О. Використання відеозапису на уроках англійської мови // ПЕРШЕ ВЕРЕСНЯ, Англійська мова. 2003. № 9. С. 7-9.
3. КАЛІНІНА Л.В., САМОЙЛЮКЕВИЧ І.В. Англ. мова: підруч. для 1-го кл. спец. шкІІ з поглиб. вивч. англ. мови. – К.: Центр навч.-метод. л-ри, 2012. – 160с.: іл.
4. КАЛІНІНА Л.В., САМОЙЛЮКЕВИЧ І.В. Англ. мова: підруч. для 1-го кл. загальноосв. навч. закл. – К.: Центр навч.-метод. л-ри, 2012. – 112с.: іл.
5. КАРП'ЮК О.Д. Англ. мова: підруч. для 1-го кл. загальноосв. навч. закладів. – Тернопіль: Видавництво «Астон», 2012. – 104с.: іл.
6. КОЗАЧІНЕР О.С. Формування лексичних навичок в учнів 1-го класу // Англійська мова та література. – 2008. – №3. – С. 2-3.
7. ПІНЧУК Л.М., БОБРУЛЬ О.О. Інтегрований підхід до навчання англійської мови з використання проектної технології. [Електронний ресурс]. – РЕЖИМ ДОСТУПУ: [HTTP://KNOWLEDGE.ALLBEST.RU/PEDAGOGICS/2c0b65625b2ac78b4c53a88521316d26_0.html](http://knowledge.allbest.ru/pedagogics/2c0b65625b2ac78b4c53a88521316d26_0.html)
8. МЕЖПРЕДМЕТНЫЕ СВЯЗИ КАК СРЕДСТВО ОПТИМИЗАЦИИ ПРОЦЕССА ФОРМИРОВАНИЯ ЯЗЫКОВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ. [Електронний ресурс]. – РЕЖИМ ДОСТУПУ: [HTTP://BANKRAVOT.COM/WORK/WORK_12657.html](http://bankrivot.com/work/work_12657.html).
9. МОРСЬКА Н.О. Інтегрований підхід до викладання іноземної мови. [Електронний ресурс]. – РЕЖИМ ДОСТУПУ: [HTTP://WWW.GOOGLE.COM.UA/URL?SA=T&RCT=J&Q=&ESRC=S&SOURCE=WEB&CD=3&VED=0CDwQFjAC&URL=HTTP%3A%2F%2Fena.lp.edu.ua%3A8080%2Fbitstream%2Fntb%2F8472%2F1%2F05.pdf&EI=FVw7UsAoo6T1BMvBGMgM&USG=AFQjCNEK9Bwtm7IhhzCzTPyvrO8miF_AZA&bvm=bv.52288139,d.bge](http://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CDwQFjAC&url=http%3A%2F%2Fena.lp.edu.ua%3A8080%2Fbitstream%2Fntb%2F8472%2F1%2F05.pdf&ei=FVw7UsAoo6T1BMvBGMgM&usg=AFQjCNEK9Bwtm7IhhzCzTPyvrO8miF_AZA&bvm=bv.52288139,d.bge)
10. НЕСВІТ А.М. Англ. мова: підруч. для 1-го кл. загальноосв. навч. закладів. – К.: Генеза, 2012. – 128с.: іл.

2.4. ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ТА МЕТОДИ ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

(О. С. МИХАЙЛОВА)

Загальноновизнано, що позакласна робота (ПР) з іноземної мови (ІМ) є невід'ємним складником усього процесу навчання іноземних мов. Під час переходу загальноосвітньої школи на нову програму з ІМ роль ПР особливо зростає, оскільки новою метою навчання ІМ стає формування комунікативної компетенції, до складу якої входять мовна, мовленнєва, стратегічна і соціокультурна компетенції. Безумовно, успішна реалізація такої складної мети можлива тільки за умови умлого поєднання класної та позакласної роботи.

Правильно організована позакласна діяльність робить можливим значне розширення потенціального словника учнів, охоплює велике коло проблем і питань, які виходять за межі шкільної програми поглиблює соціокультурні знання учнів. Крім того, ПР дозволяє залучити учнів до неформального вивчення ІМ, коли максимально враховуються їхні особисті потреби, оскільки вони самі вибирають той чи інший гурток або беруть участь у тому чи іншому позакласному заході.

ПР має істотні відмінності у змісті та формах її організації порівняно з урочною формою навчання. Вона характеризується добровільною участю учнів; довільною формою проведення; відсутністю програмних вимог, обліку і контролю знань та навичок. ПР не можна ототожнювати із факультативними заняттями. Факультативи з ІМ є у шкільному розкладі учнів і мають навчальний характер. Позакласні заходи не вносять до розкладу, вони мають освітньо-виховний характер. Перевірку результатів ПР здійснюють у формі вечорів, конкурсів, вистав тощо.

Позакласна робота – це різноманітні види діяльності учнів освітньо-виховного характеру, яку організовують і проводять у школі в позаурочний час і яка дає можливість учням використовувати ІМ як засіб навчання.

У сучасній методичній літературі починає з'являтися думка, що цілі уроку та ПР не ідентичні: головною в уроці завжди буде залишатися навчальна ціль (звичайно в її взаємозв'язку з виховною та розвиваючою); в ПР акцент буде змішуватись на виховну, розвиваючу та пізнавальну цілі в залежності від форми і характеру заходу, що проводиться.

ПР вирішує такі **завдання**: розвиває і підтримує інтерес учнів до вивчення ІМ; удосконалює знання, навички і вміння, набути на уроках ІМ; розширює світогляд учнів; розвиває творчі здібності, самостійність, естетичні смаки; виховує любов та повагу до людей свого рідного краю та країни, мова якої вивчається.

Основні **вимоги**, що висуваються до змісту та організації ПР: 1) ПР повинна ґрунтуватися на навичках та вміннях, якими оволоділи учні на уроках ІМ. Проте участь у ній дає змогу учням розширити лексичний запас, підвищити рівень володіння іншомовною мовленнєвою діяльністю; 2) Матеріал, що використовують у процесі проведення позакласних заходів, має бути інформативним та цікавим. Лексико-граматичний матеріал, який засвоїли учні

НА УРОКАХ, СЛІД ЗАСТОСОВУВАТИ У НОВИХ ПРИРОДНИХ СИТУАЦІЯХ; 3) ДОБРОВІЛЬНИЙ ХАРАКТЕР УЧАСТІ УЧНІВ У ПР ПОТРІБНО ПОЄДНУВАТИ З ОБОВ'ЯЗКОВИМ ВИКОНАННЯМ НИМИ ПЕВНИХ ДОРУЧЕНЬ У ГРУПОВИХ АБО МАСОВИХ ЗАХОДАХ; 4) ЦІЛЕСПРЯМОВАНІСТЬ ТА РЕГУЛЯРНІСТЬ ПР З ОРІЄНТАЦІЄЮ НА РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ ІНІЦІАТИВИ ТА САМОСТІЙНОСТІ УЧНІВ.

Методистами доведено, що ПР стимулює учнів до поглибленого вивчення мови з використанням резервів кожної особистості окремо і всього колективу гуртка чи класу в цілому. Учні, які не можуть з різних причин реалізувати себе на уроці, мають можливість розкрити свої приховані здібності під час ПР, адже саме тоді створюється спеціальна атмосфера взаєморозуміння, співробітництва, довіри, взаємодопомоги. Нестандартні форми проведення ПР надихають учнів до самовдосконалення прогаляти, поглиблення набутих знань, розвитку мовної та мовленнєвої компетенції.

Принципи ПР з ІМ – вихідні положення, які визначають вимоги до її змісту, методів і форм організації. Вони відповідають цілям та завданням усієї ПР з ІМ в школі та ілюструють суть педагогічної діяльності вчителя – організатора позакласної роботи. Основними організаційними принципами ПР з ІМ є *принцип комунікативної активності учнів, принцип добровільності та масовості, принцип урахування і розвитку індивідуальних особливостей та інтересів учнів, принцип зв'язку позакласної роботи з уроками або принцип між предметних зв'язків* (В. І. ШЕПЕЛЕВА).

Під час ПР розвиваються сформовані мовленнєві вміння та навички, завдяки чому реалізується *принцип комунікативної активності учнів*, яку забезпечують шляхом добору мовного та мовленнєвого матеріалу, що зумовлює інтерес учнів певної вікової групи; створення ситуацій, наближених до природних умов спілкування (із застосуванням наочності та ТЗН).

Принцип добровільності полягає в тому, що учні включаються в ПР за власним бажанням. Цей принцип має свою особливість: учень, який сам визначив свою участь в тому чи іншому виді позакласної діяльності, бере на себе добровільне зобов'язання продовжувати вивчення ІМ, що вимагає від нього додаткових зусиль.

Принцип масовості передбачає активну участь в позакласних заходах якнайбільшої кількості учнів з різним рівнем володіння ІМ.

Принцип урахування і розвитку індивідуальних особливостей та інтересів учнів передбачає врахування в контексті діяльності учнів їх власного досвіду, інтересів, бажань, нахилів, світогляду, емоційно-почуттєвої сфери та статусу особистості в колективі.

Під час позакласних заходів з ІМ використовують інформативні матеріали з географії, історії, літератури та інших предметів, що реалізується у *принципі зв'язку позакласної роботи з уроками*. Цей принцип полягає в тому, щоб забезпечити єдність практичних, розвиваючих та виховних цілей позакласних занять та уроків. Він також передбачає зв'язок навчальних матеріалів, які використовуються в ПР, з матеріалом діючих навчально-методичних комплексів з ІМ.

Принцип комплексності має забезпечити єдність і взаємозв'язок патріотичного, морального, естетичного, трудового і фізичного виховання. ПР з

ІМ повинна виховувати щирого громадянина, який з повагою ставиться до своєї країни і країни, мову якої він вивчає.

Принцип захопленості пов'язаний з вибором конкретних цікавих прийомів, які сприяють ефективному досягненню поставлених завдань.

Принцип розвитку ініціативи та самодіяльності передбачає стимулювання й розвиток у школярів самодіяльності та ініціативи в роботі.

Принцип цікавості допомагає порушити в учнів безпосередній інтерес до предмету, викликати прагнення до отримання знань. Викликаючи у школярів інтерес, вони підтримують дух пошуків, відкриттів, активного пізнання нового, сприяють створенню позитивної емоційної обстановки, без чого неможливе активне засвоєння матеріалу учнями.

Всі вищезазнані принципи доповнюють один одного і в цілому забезпечують цілеспрямований, послідовний, систематичний і водночас різнобічний вплив на розвиток особистості.

Факторами, що забезпечують ефективність **ПР з ІМ** є інформативність і змістовність; комунікативна спрямованість; ситуативність; мовленнєва активність учнів; емоційність форм і способів реалізації.

Розвиток пізнавальних процесів у молодшому шкільному віці має свої особливості.

Сприймання. Сприймання молодших школярів характеризується недостатньою диференційованістю: діти можуть неправильно ідентифікувати літери або слова, що сприймаються ними на слух, роблять помилки в їх правописі. Тому вчитель повинен планувати навчально-виховну діяльність таким чином, щоб новий матеріал у зв'язку з вже пройденим матеріалом, наголошуючи на ньому.

Увага. Молодші школярі активно реагують на все нове яскраве та незвичайне, усе те, що виділяється з-поміж одноманітного. Цілеспрямована увага у дітей цього віку не розвинена. Увага молодшого школяра тісно пов'язана із значущістю, важливості його засвоєння, інтерес до його змісту є умовою стійкості їх уваги, тому вчитель повинен планувати роботу з використанням матеріалу, що привертає увагу. Для цього доцільним буде використання кольорів, рухів, звуків. Наприклад, використовувати пісні, малюнки, міміку тощо.

Пам'ять. Діти початкових класів запам'ятовують мимовільно. Дітей приваблюють і інтригують незрозумілі слова, пісні, тексти чи інший матеріал, який стає їм цікавим, незвичним і значущим. Молодші школярі прагнуть до конкретної, але нетривалої діяльності. Вони виявляють зацікавленість до всього нового, емоційно активні та допитливі, мають добре розвинену механічну пам'ять. Для дітей даного віку одним із основних видів діяльності є гра, особливо гра в ролях, коли вони обирають поведінку певного персонажу чи уявної особи. На даному етапі слід використовувати наочний матеріал, він є ефективніший, ніж словесний, тому навчаючи молодших школярів учителю слід використовувати малюнки, звуки, рухи.

Уява. Молодші школярі прагнуть розказати про те, звідки взялися ті чи інші речі, як вони створені – найважливіша психологічна передумова розвитку в них творчої (продуктивної) уяви. Це необхідно враховувати при підготовці до уроку або того чи іншого заходу з ІМ, пропонуючи дітям такі завдання, що будуть розвивати їх творчу уяву та збагачувати її образи.

Мислення. Учні початкових класів частіше всього бачать предмети однобічно, орієнтуючись лише на одну певну ознаку. Найпростіші узагальнення вони роблять, використовуючи вже раніше накопичений матеріал. Важливим завданням для вчителя є забезпечення умов для активного здійснення учнями аналітико-синтетичної діяльності. Цього можна досягти, використовуючи творчі завдання, що є доступними і цікавими для учнів, адже вони з більшим ентузіазмом виконують те, що їм цікаво, особливо, коли вчитель логічно вмотивовує виконання учнями дії і коментує їх результати.

У молодшому шкільному віці починають розвиватися міжособові стосунки, виникають короточасні об'єднання, тому вчитель повинен використовувати різні режими роботи. Це дасть дітям можливість знайти та підтримувати спільні інтереси, скеровуючи їх взаємодію до комунікації.

Початковий етап у вивченні ІМ має забезпечити певний рівень володіння мовою – рівень А, тобто початковий рівень усної та писемної комунікації в межах тем, визначених програмою, розуміння нескладного мовлення носіїв мови та адаптованих текстів. ПР сприятиме формуванню та укріпленню цього рівня знань, адже вона максимально враховує потреби та інтереси учнів цієї вікової категорії та пропонує вивчення того матеріалу, який закріплює та розвиває впевненість учнів у власних знаннях з ІМ.

Рекомендації Ради Європи виділяють два рівні володіння мовою А1 та А2, рівень А – початковий рівень володіння мовою згідно нової програми, а оскільки ПР має поглиблювати та удосконалювати знання учнів, набуті на уроці, доцільно буде побудувати так ПР, яка б дала можливість максимально наблизити учнів до рівня А2 володіння ІМ. Отже, *загальне усне мовлення* на даному рівні передбачає уміння: розповісти історію або що-небудь описати у вигляді простої послідовності пунктів; описати повсякденні аспекти свого оточення.

Загальне писемне мовлення дозволяє писати серії простих фраз та речень, з'єднаних простими словами «ТА / І / Й», «АЛЕ / ПРОТЕ», «ТОМУ / ЩО».

Загальне читання на рівні А2 дасть можливість читати короткі, прості тексти на знайомі теми конкретного типу, побудованих на широковживаному мовленні про побут і роботу / навчання.

Вивчення ІМ в ЗНЗ базується на вивченні певних тем, тому доцільно тематику ПР вивести на основі тих тем, які пропонує програма, а саме: Я, моя сім'я і друзі; шкільне життя; дозвілля; людина; природа; робота, професії; казки; життя суспільства.

Отже, тематика ПР доповнює та поглиблює матеріал уроку, та, за умов правильної організації, сприятиме його більш кращому засвоєнню, передбачає безпосередній зв'язок з життям учнів та стимулює їх потребу у спілкуванні.

Отже, ПР та урочна форми роботи у школі пов'язані за цілями (комунікативна, освітня, розвивальна та виховна цілі); змістом (знання, навички, вміння, мовний і мовленнєвий матеріал, тематика усного мовлення); прийомами роботи (ігрові на початковому ступені навчання); формами організації роботи (індивідуальні, групові, колективні). Проте з огляду на добровільний характер участі учнів ПР не має жорстко регламентованих часу, місця, форми проведення і контролю у вигляді оцінок. Порівняно з уроком позакласні заходи характеризуються невимушеністю, природністю, значним потенціалом для вияву самостійності, ініціативи та творчості школярів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. ПРАКТИКУМ з МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ у СЕРЕДНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ: ПОСІБНИК. Вид. 2-е, доп. і перероб. \Кол. Авторів під керівн. С.Ю.Ніколаєвої – К.: Ленвіт, 2004. – 360 с.
2. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ у ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ: підручник \ Л.С.Панова, І.Ф.Андрійко, С.В.Тезикова та ін. – К.: ВЦ «АКАДЕМІЯ», 2010. – 328 с.
3. КАЛІНІНА Л.В. ENGLISH AFTER CLASSES: МЕТОД. ПОСІБ. для ПОЗАКЛ. РОБОТИ на ПОЧАТКОВОМУ етапі НАВЧАННЯ у ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ. У ТРЬОХ КН. Кн. 1 \Л.В.КАЛІНІНА, І.В.САМОЙЛЮКЕВИЧ. – Харків: ВЕСТА: Видавництво «РАНОК», 2004. – 208 с.
4. Зимняя И.Я. ПСИХОЛОГИЯ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ в ШКОЛЕ. – М.: Просвещение, 1991. – 222 с.
5. ПРОГРАМИ для ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ та СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ШКІЛ з ПОГЛИБЛЕНИМ ВИВЧЕННЯМ ІНОЗЕМНИХ МОВ. ІНОЗЕМНІ МОВИ 2 – 12 КЛАСИ \За ред. Редько В.Г. та ін. – Міністерство освіти і науки України, ВТФ «Перун», 2005. – 209 с.
6. ВІКОВА та ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ: Навч. посіб. \О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. – К.: Просвіта, 2001. – 416 с.
7. ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКІ РЕКОМЕНДАЦІЇ з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання \ Науковий редактор українського видання Ніколаєва С.Ю. – К.: Ленвіт. – 2003. – 273 с.

РОЗДІЛ III

ТВОРЧИЙ ПОШУК УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКИ

3.1. ПРОЕКТНА МЕТОДИКА НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

(О. М. Чолпанова)

ПРЕДМЕТ «ІНОЗЕМНІ МОВИ» В ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ВИРІШУЄ РІЗНІ ЗАВДАННЯ. НЕЗАЛЕЖНО ВІД ТОГО, ЯКУ МОВУ ВИВЧАЮТЬ ДІТИ, МИ ЗНАЄМО, ЩО ІНОЗЕМНА МОВА ЯК МОВА ІНШОЇ КРАЇНИ РОЗВИВАЄ ПАМ'ЯТЬ, УВАГУ, СПОСТЕРЕЖЛИВІСТЬ, РОЗШИРЮЄ СВІТОГЛЯД ВИХОВАНЦІВ. ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДОЛУЧАЄ ДІТЕЙ ДО КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ТА ДУХОВНИХ ЦІННОСТЕЙ СВОГО ТА ІНШИХ НАРОДІВ, ТИМ САМИМ ВИРІШУЄТЬСЯ ЗАВДАННЯ ГУМАНІЗАЦІЇ ОСВІТИ. ЗА УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ДОШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ У НАПРЯМІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ НАДЗВИЧАЙНОЇ АКТУАЛЬНОСТІ НАБУВАЄ ПРОБЛЕМА ПОШУКУ ЕФЕКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ.

НАЙБІЛЬШ ЗНАЧУЩІ РЕЗУЛЬТАТИ ДАС МЕТОД ПРОЕКТІВ. ВІН ДОЗВОЛЯЄ СТВОРИТИ НА ЗАНЯТТІ ТВОРЧУ АТМОСФЕРУ, ДЕ КОЖНА ДИТИНА ЗАЛУЧЕНА В АКТИВНИЙ ПІЗНАВАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НА ОСНОВІ СПІВПРАЦІ. ДІТИ РОЗШИРЮЮТЬ СВІЙ СВІТОГЛЯД, КОРДОНИ ВОЛОДІННЯ МООВОЮ, ОТРИМУЮЧИ ДОСВІД ВІД ЙОГО ПРАКТИЧНОГО ВИКОРИСТАННЯ, ВЧАТЬСЯ СЛУХАТИ АНГЛІЙСЬКУ МОВУ, РОЗУМІТИ ОДИН ОДНОГО. КРІМ ТОГО, МЕТОДИКА ПРОЕКТНОГО НАВЧАННЯ ШИРОКО ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ В НАШОМУ ЗАКЛАДІ (ЖИТОМИРСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ КОМПЛЕКС № 38) ДЛЯ УЗАГАЛЬНЕННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ З ВИВЧЕНИХ ТЕМ. МИ РОЗУМІЄМО ПРОЕКТ ЯК ТВОРЧУ ДІЯЛЬНІСТЬ ВИХОВАНЦЯ, ЩО ВІДПОВІДАЄ ЙОГО ФІЗІОЛОГІЧНИМ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ МОЖЛИВОСТЯМ З УРАХУВАННЯМ ВИМОГ, ЯКІ ВИСУВАЮТЬСЯ ПРОГРАМОЮ.

ОСНОВНА ІДЕЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОЇ МЕТОДИКИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПОЛЯГАЄ В ТОМУ, ЩОБ ПЕРЕНЕСТИ АКЦЕНТ З РІЗНОГО ВИДУ ВПРАВ НА АКТИВНУ РОЗУМОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ, ЩО ВИМАГАЄ ВОЛОДІННЯ ПЕВНИМИ МОВНИМИ ЗАСОБАМИ. ТІЛЬКИ МЕТОД ПРОЕКТІВ УМОЖЛИВЛЮЄ ВИРІШЕННЯ ЦІЄЇ ЗАДАЧІ І ПЕРЕТВОРЕННЯ ЗАНЯТТЯ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ДОСЛІДНИЦЬКИЙ КЛУБ.

ПРОЕКТНА МЕТОДИКА В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ ВЖЕ БЛИЗЬКО СТА РОКІВ. НАУКОВИМ ОПИСОМ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ ЗАЙМАЛИСЯ АМЕРИКАНСЬКІ ПЕДАГОГИ І ФІЛОСОФИ Д. ДЬЮЙ, У. КІЛПАТРИК, Е. КОЛЛІНГС ТА ІН., ГРУНТУЮЧИСЬ НА ПОСТУЛАТАХ ПРАГМАТИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ, ЩО ПРОГОЛОСИЛА ПРИНЦИП «НАВЧАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ РОЗПОДІЛУ». ПРОВІДНА ІДЕЯ ЦІЄЇ НАУКОВОЇ ШКОЛИ ПОЛЯГАЛА В НЕОБХІДНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ТАКИМ ЧИНОМ, ЩОБ НАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ЩО ВИКОНУЄТЬСЯ ДИТИНОЮ, БУДУВАЛАСЯ ЗА ПРИНЦИПОМ «ВСЕ ІЗ ЖИТТЯ, ВСЕ ДЛЯ ЖИТТЯ» [ВАЩЕНКО Г. Г. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ : [ПІДРУЧНИК ДЛЯ ПЕДАГОГІВ]. – КИЇВ, УКРАЇНСЬКА ВИДАВНИЧА СПІЛКА , 1997 – С. 331–353]. Д. ДЬЮЙ ПІДКРЕСЛЮВАВ НЕОБХІДНІСТЬ ОПОРИ НА ОСОБИСТИЙ ДОСВІД ДИТИНИ ТА КОРИСНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ДЛЯ РЕАЛЬНОГО ЖИТТЯ.

У 20-х РР.. ХХ СТ. МЕТОДОМ ПРОЕКТІВ ЗАЦІКАВИЛИСЯ РАДЯНСЬКІ ПЕДАГОГИ (Б. В. ІГНАТЬЄВ, Є. Г. КАГАРОВ, М. В. КРУПЕНІНА, В. М. ШУЛЬГІН, С. Т. ШАЦЬКИЙ). ЙОГО ШИРОКО ВПРОВАДЖУВАЛИ В «ТРУДОВУ ШКОЛУ», ОСКІЛЬКИ НАБУТТЯ ЗНАНЬ

здійснювалося на основі та у зв'язку з працею учнів у рамках суспільно-корисних справ. Проблема навчання англійської мови в ДНЗ розглянута в дослідженнях К. Ю. Віттенберг, І. В. Білоущенко, О. М. Павліченко, Ю. А. Іванова, І. В. Вронської, Т. М. Шкваріної та ін. Проте в доробках цих учених найчастіше актуалізується питання використання традиційних ігрових технологій навчання. На нашу думку, використання проектного методики є надзвичайно перспективним у навчанні англійської мови дітей дошкільного віку.

Набуваючи все більшої популярності, метод проектів отримав широке застосування в педагогіці ХХ століття, залишаючись предметом досліджень багатьох науковців. Так, Є. Ф. Бехтенова розглядає умови формування проектного діяльності учнів; впливу методу проектів на формування мотивації до навчання. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки дослідженню проектного методики присвячені роботи Є. Євдокимова, Т. В. Березиної, О. А. Гребеннікова У дослідженнях Є. С. Полат увага акцентується на використанні інформаційних технологій в реалізації методу проектів. В. В. Мала досліджує метод проектів як засіб розвитку творчих здібностей.

Розробником методу проектного навчання вважається Том Хатчінсон, автор підручників «Project English». Науковець визначає проектну роботу, як «певне письмове завдання, виконуване у досить вільній формі. Така робота менше, ніж звичайні завдання, контролюється з боку вчителя. Вона найчастіше проходить наприкінці модуля, тому що вимагає багато часу для підготовки й мотивації» [Том HUTCHINSON. Project English / Oxford University Press 1985]. При цьому діти відчують, що вони справді створюють щось нове англійською мовою, і це їм приємно. Крім того, проект дозволяє набувати соціального досвіду, досвіду роботи в групі, коли розподіляються обов'язки серед членів дитячого колективу, а сильна дитина допомагає слабшій. Науковці підкреслюють той факт, що зазначений метод, як педагогічна технологія, включає в себе цільову спрямованість, наукові ідеї, на які спирається система дій вчителя і учня, критерії оцінки та якісно новий результат.

Мета проектного методу – сприяти формуванню системи знань і вмінь, втілених у кінцевий інтелектуальний продукт, сприяти самостійності, умінню логічно мислити, бачити проблеми і приймати рішення, одержувати і використовувати інформацію, розвивати грамотність та багато іншого. Перш за все, вчитель іноземної мови навчає дітей способом мовленнєвої діяльності, тому ми говоримо про комунікативну компетенцію, як одну з основних цілей навчання. За кількістю учасників проектів виокремлюються особистісні, парні та групові. Групові найбільш часто використовуються в нашій практиці. У цьому випадку необхідно правильно організувати діяльність учасників проекту в групі вихованців.

Груповий метод проектів має такі правила та принципи:

1. У команді немає лідерів. Всі члени команди рівні.
2. Команди не змагаються.
3. Усі члени команди повинні отримувати задоволення від спілкування один з одним, тому що вони разом виконують завдання.
4. Усі повинні проявляти активність і вносити свій внесок у загальну справу.
5. Відповідальність за кінцевий результат несуть всі члени команди.

Використання методу проектів має позитивні аспекти. Групи дітей формуються з урахуванням психологічної сумісності, при цьому в кожній групі є сильна дитина, середня або слабка. Група вибирає одне завдання, але при його виконанні відбувається розподіл ролей. Кожна дитина отримує самостійну ділянку роботи в проекті. У процесі виконання проекту учні приходять до висновку, що від успіху кожного залежить успіх усього проекту, тому кожен учасник активно включається в пошук нової інформації, в «добування» знань. Виконуючи проект, вихованці вчаться працювати в команді, відповідально ставитися до свого завдання, оцінювати результати своєї праці та праці своїх товаришів, що значно стимулює до активного засвоєння знань. Опановуючи культуру виконання проектних завдань, дитина привчається творчо мислити, самостійно планувати свої дії, прогнозувати можливі варіанти вирішення поставлених перед ним завдань, реалізувати засвоєні їм засоби і способи роботи.

При використанні методу проектів змінюється і роль вчителя. Вона різна на різних етапах проектування. Вчитель виступає в ролі консультанта, помічника, спостерігача, джерела інформації, координатора. Головне завдання вчителя полягає не в передачі конкретних знань, а в навчанні способам роботи для здобуття знань.

Для виконання проектного завдання дітям потрібні загальні знання про країну досліджуваної мови, включаючи знання про географію, історію, культуру, соціальні і політичні особливості, традиції та звичаї. Знання про Великобританію дозволяють нам прищеплювати дітям почуття любові до України, відчувати гордість за свою Батьківщину, формують у дітей громадянську позицію. Нестандартне бачення проблеми допомагає нам сформулювати творчу особистість. Унаслідок використання знань з інших галузей, не пов'язаних з англійською мовою, дитина розвиває основи аналітичного мислення, а приймаючи участь у виконанні проекту, розвиває здатність спілкування, що, безсумнівно, стане у пригоді кожній людині.

Практика використання методу проектів показує, що «разом вчитися не лише легше і цікавіше, але й значно ефективніше» [Полат Е. С. Метод проектов на уроках иностранного языка / Иностранные языки в школе – № 2, 3] Тому можна з упевненістю стверджувати, що в дитини розвивається її креативність, як показник комунікативного володіння іноземною мовою на певному рівні.

Будь-яка робота над темою чи просто групова робота не може називатися методом проектів. Проектна технологія передбачає певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, що дозволяють вирішити ту чи іншу проблему шляхом самостійних дій дошкільників і з обов'язковим представленням результатів. Результати виконання проектів мають бути матеріальними, тобто певним чином оформлені у вигляді альбому, газети, колажу тощо. Якщо дошкільники не залучені до активної діяльності, то будь-який змістовий матеріал викличе в них споглядальний інтерес до предмета, що не буде пізнавальним інтересом. Щоб підвищити мотивацію, стимулювати активну діяльність вихованців, їм потрібно запропонувати цікаву та значущу проблему. Метод проектів дозволяє дошкільникам перейти від одержання готових знань до їх усвідомленого набуття. Поряд із зазначеними нами перевагами застосування проектного методу на заняттях з іноземної мови у ДНЗ варто враховувати й певні недоліки. Так, зокрема виконання будь-якого проектного завдання вимагає більших часових

ВИТРАТ, РОБОТИ З РІЗНОМАНІТНОЮ КІЛЬКІСТЮ ДЖЕРЕЛ ТА ЗАЙМАЄ ОБ'ЄМНІШИХ ОБСЯГІВ РОБОТИ. НЕЗВАЖАЮЧИ НА ЦЕ, ДІТИ ВІDDАЮТЬ ПЕРЕВАГУ ПРОЕКТНИМ ЗАВДАННЯМ ПЕРЕД ТРАДИЦІЙНИМИ МЕТОДАМИ РОБОТИ.

ЗВАЖАЮЧИ НА ВІКОВІ, ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДОШКІЛЬНЯТ, ТРИВАЛІСТЬ ЗАНЯТТЯ (25 ХВИЛИН), МИ ВВАЖАЄМО ЗА ДОЦІЛЬНЕ ВИКОРИСТОВУВАТИ НА СВОЇХ ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЕЛЕМЕНТИ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

НАВЕДЕМО ПРИКЛАД ПРОЕКТНОГО ЗАВДАННЯ НА ТЕМУ «КОЛЬОРИ».

№1. “MY FAVOURITE COLOUR”

ДИТЯЧІЙ УВАЗІ ПРОПОНУЄТЬСЯ ЗРАЗОК ПЕЛЮСТКИ. УЧИТЕЛЬ ПОЯСНЮЄ ДОШКІЛЬНЯТАМ, ЩО ВОНИ МАЮТЬ ВИБРАТИ ТАКУ Ж ПЕЛЮСТКУ, АЛЕ ЗІ СВОЇМ УЛЮБЛЕНИМ КОЛЬОРОМ. ОБРАВШИ ПЕЛЮСТКУ, ДІТИ РОЗПОВІДАЮТЬ ПРО КОЛІР, ЯКИЙ ЇМ ПОДОБАЄТЬСЯ Й ОФОРМЛЮЮТЬ РІЗНОБАРВНІ КВІТОЧКИ, ЯКІ ПОТІМ ПІДРАХОВУЮТЬСЯ ТА НАКЛЕЮЮТЬСЯ НА ЗЕЛЕНУ ГАЛЯВИНУ. МОЖЕМО ПРИКРАСИТИ НИМИ НАШ АНГЛІЙСЬКИЙ КАБІНЕТ.

НА ЗАНЯТТІ НА ТЕМУ «ОВОЧІ» ВИКОРИСТОВУЄТЬСЯ СПІЛЬНЕ УКЛАДАННЯ РЕЦЕПТУ УКРАЇНСЬКОЇ СТРАВИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

№2. “BORSHCH RECIPE”

ДОШКІЛЬНЯТАМ ПРОПОНУЄТЬСЯ ПОДУМАТИ, ЯКІ ОВОЧІ ВОНИ БУДУТЬ ВАРИТИ У БОРЩИКУ. ПОТІМ ДІТИ ПРИКЛЕЮЮТЬ ЇХ, У ЗАЗДАЛЕГІДЬ ПРИГОТОВЛЕНИЙ ВЧИТЕЛЕМ ГЛЕЧИК, НАЗИВАЮЧИ КОЛІР ТА ЯКОСТІ КОЖНОГО З НИХ. ОВОЧІ ТАКОЖ МОЖНА ПОРАХУВАТИ АБО ПРИГАДАТИ ВІРШІ, ЗАГАДКИ, ДЕ ВОНИ ЗГАДУЮТЬСЯ, ТОЩО.

НА ЗАНЯТТІ НА ТЕМУ «ФРУКТИ» ДОЦІЛЬНО ВИКОРИСТОВУВАТИ ТАКІ ЕЛЕМЕНТИ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

№3 “MY FAVOURITE FRUIT SALAD”

ДІТЯМ ПРОПОНУЄТЬСЯ ВИБРАТИ КАРТИНКИ ФРУКТІВ ДЛЯ ФРУКТОВОГО САЛАТУ. ПОТІМ ФРУКТИ «СКЛАДАЮТЬ» У ЗАЗДАЛЕГІДЬ ПРИГОТОВЛЕНИЙ ВЧИТЕЛЕМ КОШИК, НАЗИВАЮЧИ ЇХ, КОЛІР ТА ЯКОСТІ КОЖНОГО З НИХ. НАПРИКЛАД: THIS IS A BANANA. IT’S YELLOW. IT’S LONG. IT’S YUMMY. МОЖНА ПРИГАДАТИ ПІСНІ, ВІРШІ ТА ЗАГАДКИ, ДЕ ВОНИ ЗГАДУЮТЬСЯ.

№ 4. “Zoo”

Дітям пропонується принести іграшки - тваринки, які б вони хотіли бачити у своєму зоопарку.

Учитель пояснює дошкільнятам, що вони мають розташувати звірят у приготовленому зоопарку. Виконавши це, дітям пропонується одягти маску обраної тваринки та розказати про неї, про її колір та про те, що вміє ця тваринка робити. Наприклад: This is a monkey. It is brown. It can climb. It can jump. I like my animal. Можна використати технологію роботи з джазовими ритмами.

Дитячій увазі пропонується, тримаючи один одного за руки, пересуватись від однієї клітинки з тваринкою до іншої, промовляючи наступний джазовий ритм:

WE GO, GO, GO
WE GO TO THE ZOO
WE SEE A ZEBRA AND
A KANGAROO
WE SEE A LION, A
CROCODILE
A MONKEY, A BEAR
AND WE SEE A HARE.

№ 5. “MY FAVOURITES”

Дитячій увазі пропонується приготувати дома матеріал (вирізки з журналів, малюнки), який ілюструє їх захоплення. На занятті на листках кольорового картону вони оформлюють сторінки альбому, де кожна дитина розповідає про те, що їй подобається.

№ 6.” WASHING LINE”

Діти пропонуються намалювати одяг, а потім розвісити його за допомогою прищипок на мотузку.

Роботу над проектами можна будувати в групах чи індивідуально. Слід зазначити, що метод проектів допомагає вихованцям оволодіти цілим рядом таких умінь, як, зокрема, уміння працювати в колективі, приймати відповідальність за вибір, розподіляти відповідальність з членами команди, аналізувати результати діяльності, тощо.

Отже, що підвищення ефективності навчання безпосередньо залежить від доцільності добору та використання різноманітних, найбільш адекватних навчальній темі методів навчання, а також від активізації всього навчального процесу. Під час навчання доцільно використовувати метод проектів, тому що в дітей виникає бажання до творчої, результативної роботи, вихованці стають активними, розкутими, намагаються досягти успіху, при цьому не порушуючи поведінку.

Метод проектів дозволяє дошкільникам виявити самостійність у виборі джерел інформації, способи її викладу і презентації. Проектна методика дозволяє здійснювати індивідуальне опрацювання теми, викликаючи найбільший інтерес у кожного учасника проекту та стимулюючи підвищену мотивовану активність дитини. Вона сама обирає об'єкт дослідження, сама для себе вирішує свою роль у виконанні проекту. Діти часто звертаються до додаткових джерел інформації, аналізують, порівнюють, залишаючи найважливіше й найцікавіше. Виконання проектних завдань дозволяє дошкільникам бачити практичну користь від вивчення іноземної мови, слідством чого є підвищення інтересу до цього предмету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бегтсом Ф . Проект на уроці іноземної мови / Ф. Бегтсом // К. : Основа, 2007. – 45 с.
2. Ващенко Г. Г. Загальні методи навчання : [Підручник для педагогів]. – Київ , українська видавнича спілка , 1997 – С. 331 – 353.
3. Ганжа Е. А. «Использование проектной методики на уроке английского языка с детьми дошкольного и младшего школьного возраста».
4. Дьоміна О .М. Метод проектів як засіб розвитку творчої особистості та ефективної співпраці учнів та вчителя. / О. Дьоміна // Англійська мова та література. - 2012. № 3, С. 7 – 10.
5. Нехорошева А. В. З досвіду роботи з проектною методикою. [Т.екст] // ИЯШ, 2002. - № 1. - С.18 – 21.
6. Пахомова Н. Ю. Що таке метод проектів? [Текст] / Н. Ю. Пахомова // Шкільні технології, 2004. – № 4. - С. 93-96.
7. Полат Е. С. Метод проектов на уроках иностранного языка / Иностранные языки в школе – № 2, 3.
8. Том HUTCHINSON . PROJECT ENGLISH / OXFORD UNIVERSITY PRESS – 1985. – Р. 1 – 120.

3.2. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЕКТІВ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

(Т. Л. БЄЛОВА)

Значні зміни, які відбуваються в суспільстві, вимагають розвитку нових ефективних технологій освіти, спрямованих на індивідуальний розвиток особистості. Навчання повинне орієнтуватися на інтереси й потреби учнів. Адже сучасна дитина – це особистість, якій все цікаво. Їй хочеться багато знати, вона подорожує і спілкується, отримує доступ до культури багатьох народів, соціальних мереж, розширюючи свій кругозір та всебічно розвиваючись. Інтерес до пізнання нового необхідно постійно підтримувати в школі. Це можливо лише за допомогою використання різноманітних методів та технологій, метою яких є виявлення, розвиток, зростання творчих інтересів і здібностей кожного школяра, стимулювання його самостійної продуктивної навчальної діяльності.

Учень має стати не тільки активним учасником навчального процесу, а й постійно відчувати свої успіхи. Мотивація успішності задовольняє особисті потреби дитини, дає відчуття впевненості й віри в свої сили. Виходячи з вимог, яким повинні відповідати сучасні методи навчання молодших школярів іноземної мови, зупиняємо свій вибір саме на *методі проектного навчання*, який повністю відповідає освітнім потребам сьогодення, але в початковій школі використовується не достатньо широко.

Проект – це конкретний комплекс взаємопов'язаних заходів, спрямованих на розв'язання проблеми або реалізацію ініціативи в умовах часових і ресурсних обмежень. Результатом проекту стає створення нових продуктів і послуг, які, як правило, є унікальними і мають певну цінність. *Основними структурними компонентами проекту* є мета і цілі, засоби їх досягнення, виконавці і учасники, часові межі, необхідні матеріальні, людські й фінансові ресурси [Кармушка В. Освітньо-інформаційна складова програмно-проектної діяльності // Післядипломна освіта в Україні. – 2006. – №2. – С. 3]. Суть методу проектів полягає у «функціонуванні цілісної системи дидактичних (змісту, методів, прийомів, форм тощо) та інших засобів, побудованої відповідно до вимог навчального проектування» [Цимбал І. «Кейс-проект» як засіб розвитку творчого потенціалу вчителя // Директор школи. – 2008. – №12. – С.19-21].

У європейській мові слово «проект» запозичене з латини: *PROJECTUS* означає «викинутий вперед», «виступає», «кидається в очі». Метод проектів виник на початку минулого століття в 1919 році в Америці. В основі його лежать ідеї Джона Дьюї, Вільгельма Августа Лая, Едварда Торндайка, Джона Кілпатріка та інших американських вчених, які відзначали, що для покращення ефективності навчання педагогу варто іноді виходити за межі навчального предмета, враховуючи інтереси учнівської аудиторії. Науковці вказували на доцільність самостійного вибору дітьми навчальних завдань, пов'язаних із розв'язанням життєвих ситуацій. Американські вчені пропонували будувати навчання на активній основі, через практичну діяльність учня, орієнтуючись на його особистий інтерес і застосування отриманих знань у подальшому житті.

У сучасній освіті метод проектів – один з інтерактивних методів навчання, який останнім часом набуває значної популярності та стає складовою

частиною навчального процесу. Практика його використання показує, як зазначає Є. С. Полат, що «разом вчитися не тільки легше і цікавіше, але і значно ефективніше» [Полат Е.С. Метод проектов на уроках иностранного языка / / Иностранные языки в школе. - 2000. - № 2. - С. 3]. Під методом проектів розуміється система навчання, при якій дитина набуває знання й уміння в процесі самостійного планування та виконання, поступового ускладнення практичних завдань - проектів.

У вітчизняній педагогіці методу проектів приділяється суттєва увага. Так І. Цимбал досліджує особливості використання проектних технологій на уроках англійської мови. Є. С. Полат запропонувала в своїх роботах найбільш повну класифікацію проектів, яка може бути застосована до проектів, що використовуються у викладанні будь-якої навчальної дисципліни. У наступній таблиці представляємо класифікацію проектів за різними типологічними ознаками та наводимо приклади проектних робіт для учнів початкової школи на уроках англійської мови.

Таблиця 1

Типологія проектів, їх ознаки та приклади застосування у початковій школі

Типологічні ознаки проектів	Види проектів	Приклади проектів для початкової школи
За домінуючим видом діяльності	Дослідницькі проекти	«OUR BIRTHDAYS», «FAVOURITE FOOD»
	Творчі проекти	«MY FAMILY TREE», «CAFÉ MENU»
	Практико-орієнтовані проекти	«OUR PETS»
	Рольові проекти	«LAST PARTY»
	Інформаційні проекти	«BRITISH AND UKRAINIAN HOLIDAYS»
За предметно- змістовним характером	Моно проекти	«MY FAVOURITE TOY»
	Між предметні проекти	«AMAZING ANIMALS»
За характером координації проекту	Безпосередній	
	Неявний, що імітує учасника проекту	
За характером контактів	Внутрішній (регіональний)	«OUR CITY»
	Міжнародний	
За кількістю учасників проекту	Особистісні	«NAME BADGES»
	Парні	«MY FRIEND'S HOBBY»
	Групові	«FUNNY CLOWNS»
За тривалістю виконання проекту	Міні-проекти	«SCHOOL RULES»
	Короткострокові	«MY LAST JOURNEY»

	ПРОЕКТИ	
	ТИЖНЕВІ ПРОЕКТИ	«OUR SCHOOL»
	РІЧНІ ПРОЕКТИ	«ABOUT MYSELF»

Стосовно уроків іноземної мови проектний метод входить в життя як вимога часу. Так, зазвичай, у багатьох він асоціюється лише з учнями середньої та старшої ланок. Наш досвід роботи з молодшими школярами показав, що і в початковій школі він може успішно працювати з урахуванням особливостей молодших школярів. Його застосування допомагає вирішенню однієї з найважливіших проблем навчання іноземним мовам, а саме розвитку самостійності в роботі учнів, орієнтуванню їх на активне творче засвоєння матеріалу, вміння логічно мислити і оперативно приймати самостійне рішення.

Вміло організована проектна діяльність дозволяє учням продемонструвати досягнуті успіхи, починаючи з раннього етапу вивчення іноземної мови. Звісно, молодші школярі ще не володіють великим лексичним та граматичним запасом, не вміють працювати з довідковою літературою, не можуть оформити і представити свої роботи, не мають великого досвіду роботи в парах та групах. Всьому цьому їх потрібно навчити, тому використання методу проектів в початковій школі вимагає кропіткої роботи від учителя. На етапі знайомства з проектною діяльністю збільшується також і час підготовки дітей, що окупується згодом якістю сформованих знань, умінь і навичок.

Виходячи з досвіду використання цього методу, доцільно починати поступове впровадження деяких елементів проектного навчання, поетапного ознайомлення з проектною діяльністю і розвитку навичок презентації до реалізації довгострокових проектів. Також для ефективного застосування проектних робіт в початкових класах вчителів іноземної мови повинен враховувати:

Вікові особливості учнів

У дітей молодшого шкільного віку переважає ігрова діяльність, яка поступово замінюється навчальною. Увага учнів зосереджується на одному виді діяльності лише 5-8 хвилин. Тому на уроці необхідна часта зміна видів роботи. Задача вчителя - зацікавити дітей, адже вони потребують особливої мотивації, яка відповідає їх інтересам та знанням. Діти люблять грати, декламувати вірші, співати, малювати, розфарбовувати, робити аплікації, щось вирізати, приклеювати, виконувати фізичні вправи. Дітям дуже важко висидіти урочний час за партою. Тому частину уроку займають активні, рухливі види діяльності, які рекомендовано змінювати на більш спокійні. Тут в нагоді і може стати створення невеличких міні проектів, які можна використати на майбутніх уроках під час вивчення тієї чи іншої теми.

Простота та посиленість проектних завдань

Проект в початковій школі не може бути складним. Завдання має відповідати рівню знань і умінь учнів. Робота має бути доступна школярам, виходячи з наявних у них знань, опиратися на них і на життєвий досвід дітей, але в той же час досліджуваний матеріал не повинен бути і занадто легким. Інформаційно бідний матеріал не має мотиваційного ефекту, його вивчення стає для учнів нудним і, як наслідок, відсутність інтересу до проекту.

Чіткість та зрозумілість завдань проекту

Інструкції щодо виконання проектної роботи мають бути чіткими, зрозумілими.

ВРАХУВАННЯ ІНТЕРЕСІВ ТА НАХИЛІВ ДІТЕЙ ПРИ ВИБОРІ ТЕМИ ПРОЕКТУ

Вчитель має обирати та пропонувати такі завдання для розв'язання, які цікавлять дітей даного віку, враховуючи їх інтереси та нахили, та дадуть можливість отримувати конкретні результати (наприклад, вітальна листівка, листівка-запрошення, плакати, ширми, значки чи бейджики, виставка малюнків, тощо).

РОЗВИТОК НЕЗАЛЕЖНОСТІ УЧНІВ ПРИ ВИБОРІ ТЕМИ.

Зазвичай вчитель пропонує дітям ситуацію для розв'язання, але потрібно бути готовим і до того, що учні представлять свої власні шляхи до її вирішення. Отже, однією з важливих особливостей проектної методики в початковій школі є її відкритість. Також необхідно розвивати в учнів здатність робити вибір та діяти самостійно, працюючи індивідуально, в парах, в групах, уміння послідовно виконувати певні дії. Учні вчаться поетапно працювати над проектом за допомоги та підтримки вчителя, який не тільки координує роботу, але й ініціює, планує, організовує її, навчає різноманітних видів діяльності, забезпечує право вибору.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕГРОВАНІХ ЗНАЬ

Варто застосовувати в проектній діяльності знання та досвід молодших школярів, набуті ними з інших предметів.

ОРГАНІЗАЦІЯ ВЧИТЕЛЕМ ПОПЕРЕДНЬОГО ВИВЧЕННЯ МОВНИХ АСПЕКТІВ на початковому рівні, що спрямоване на формування лінгвістичної, мовленнєвої та соціокультурної компетенції.

У початковій школі використовуються проектні завдання в тісному контакті з навчальною програмою та навчально-методичним комплексом, що дає можливість практично засвоювати мовний матеріал, організувати активну комунікативну діяльність учнів на уроці і в позаурочний час, стимулювати їх самостійну роботу, тобто забезпечити формування комунікативної компетенції. Також у молодших школярів формується і інформаційна компетенція, яка проявляється в умінні самостійно працювати з довідковою літературою, знаходити необхідну інформацію з різних галузей знань за допомогою інформаційно-комп'ютерних технологій.

Робота над проектом є творчим процесом, метою якого є створення конкретного продукту, який відрізняється від традиційного результату навчання своїм зв'язком з реальним життям, незвичністю форми і самостійністю виготовлення. Різноманіття засобів вираження дає нагоду дітям проявити власну фантазію і креативність, активність і самостійність. Тому можна стверджувати з упевненістю, що в учнів розвивається креативна компетенція як показник комунікативного володіння іноземною мовою на певному рівні. При цьому в учбовому процесі створюється така ситуація, в якій вживання школярами іноземної мови є природним і вільним, таким, яким воно виступає в рідній мові. Абсолютно очевидно, що в цій ситуації від учасників проекту очікується уміння зосередити свою увагу не стільки на мовній формі вислову, скільки на його змісті.

Учні початкової школи мають освоювати проектну діяльність поступово, починаючи від простих мікропроектів (малюнків, альбомів, колажів, настінних

ПЛАКАТИВ). ДУЖЕ ВАЖЛИВО ОРГАНІЗУВАТИ ПРОЕКТНУ РОБОТУ, СТВОРИВШИ МАКСИМАЛЬНО СПРИЯТЛИВІ УМОВИ ДЛЯ РОЗКРИТТЯ І ПРОЯВУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ. РОБОТА НАД ПРОЕКТАМИ НЕ ПОВИННА БУТИ ХАОТИЧНОЮ, СПОНТАННОЮ, ТОМУ, ПЕРШ ЗА ВСЕ, НЕОБХІДНО СПРОБУВАТИ ВИЗНАЧИТИ ПЕРІОДИЧНІСТЬ І ЯКІСНИЙ СКЛАД ПРОЕКТНИХ ЗАВДАНЬ В РАМКАХ КОЖНОЇ ТЕМИ. САМИМ ОПТИМАЛЬНИМ ВАРІАНТОМ, НА НАШУ ДУМКУ, Є РОБОТА НАД ОДИМ ПРОЕКТОМ В МЕЖАХ ОДНІЄЇ ТЕМИ. ЦЕ МОЖЕ БУТИ ТВОРЧИЙ, ІНФОРМАЦІЙНИЙ АБО ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ПРОЕКТ. ВАЖЛИВО ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТАКОЖ СТВОРИТИ ДРУЖНЮ АТМОСФЕРУ В КЛАСІ ТА НА УРОЦІ, ЗАОХОТИТИ УЧНІВ ДО СПІЛКУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ ПІД ЧАС ОБГОВОРЕННЯ І ЗДІЙСНЕННЯ ПРОЕКТУ. КОЖНА ДИТИНА, ЯКА БЕРЕ УЧАСТЬ У ВИКОНАННІ ПРОЕКТУ ОБОВ'ЯЗКОВО ПОВИННА БУТИ ВИСЛУХАНА, ОЦІНЕНА ТА ПІДТРИМАНА ВЧИТЕЛЕМ ТА ОДНОКЛАСНИКАМИ. ЛИШЕ ЗА ЦІЄЇ УМОВИ НАСТУПНІ ПРОЕКТНІ РОБОТИ БУДУТЬ ВИКОНУВАТИСЬ ІЗ ЗАДОВОЛЕННЯМ.

При організації проектної діяльності учнів з англійської мови в початковій школі плануються такі види діяльності, як:

- ІНДИВІДУАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ, В МЕЖАХ ЯКОЇ ПРОЕКТ – РЕЗУЛЬТАТ РОБОТИ ОДНОГО УЧНЯ. ДАЛІ З ТАКИХ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ВИРОБІВ МОЖНА ОРГАНІЗУВАТИ ВИСТАВКУ.
- КОЛЕКТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ: КОНЦЕРТ АБО ВИСТАВА ЧИ ІНСЦЕНІЗАЦІЯ ІЗ ЗАГАЛЬНОЮ ПІДГОТОВКОЮ І РЕПЕТИЦІЯМИ ЗА УЧАСТЮ ВСІХ БАЖАЮЧИХ ДІТЕЙ І Т.Д.
- РОБОТА В МАЛИХ ГРУПАХ: ВИГОТОВЛЕННЯ ПЛАКАТИВ, АЛЬБОМІВ, КОЛАЖІВ, МАКЕТІВ, ТОЩО.

Групові проекти використовуються найчастіше, тому, залучаючи школярів до цього виду роботи, необхідно правильно з методичної точки зору організувати діяльність учасників проекту в групі, і роль педагога-координатора особливо важлива.

Груповий метод проектів має такі правила та принципи:

1. У команді немає лідерів. Всі члени команди рівні.
2. Команди не змагаються.
3. Всі члени команди повинні отримувати задоволення від спілкування один з одним, тому що вони разом виконують завдання.
4. Всі повинні проявляти активність і вносити свій внесок у загальну справу.
5. Відповідальність за кінцевий результат несуть всі члени команди.

Групи учнів формуються з урахуванням психологічної сумісності, при цьому в кожній групі є сильний учень, середній, слабкий. Група вибирає одне завдання, але при його виконанні відбувається розподіл ролей. Кожен учень отримує самостійну ділянку роботи в проекті.

Як показує практика, школярі із задоволенням беруть участь у підготовці групових проектів, так як колективна форма роботи дає можливість знайти застосування їх індивідуальним здібностям, потребам, інтересам і талантам; для кожного в проекті знаходиться справа до душі і під силу. Проект – це цікава справа, яка згуртовує учнів. Навіть самі сором'язливі і малоактивні діти залучаються до проектної діяльності, прагнучи внести свій посильний внесок у спільну справу. Учні приходять до висновку, що від успіху кожного залежить успіх всього проекту, тому кожен учасник активно включається в пошук нової інформації, в «добування» знань. Діти вчаться самостійно, але під координацією вчителя шукати потрібну інформацію, аналізувати і об'єднувати індивідуально зібрані матеріали в єдине ціле. Працюючи в «команді», учні привчаються також відповідально ставитися до виконання своєї ділянки роботи, оцінювати

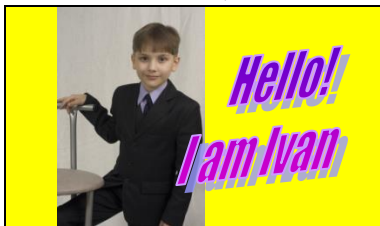
РЕЗУЛЬТАТИ СВОЄЇ ПРАЦІ І ПРАЦІ СВОЇХ ТОВАРИШІВ. А ЦЕ ВЕЛИЧЕЗНИЙ СТИМУЛ ДО АКТИВНОГО ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ.

ЗА ПРЕДМЕТНО-ЗМІСТОВНИМ ХАРАКТЕРОМ У ПОЧАТКОВІЙ ЛАНЦІ УЧНЯМИ ВИКОНУЮТЬСЯ В ОСНОВНОМУ ТВОРЧІ, ПРАКТИКО-ОРІЄНТОВАНІ, ІНФОРМАЦІЙНІ ПРОЕКТИ. ТАКОЖ З'ЯВЛЯЄТЬСЯ ІНТЕРЕС ДО ВИКОНАННЯ НАЙПРОСТІШИХ ЛІТЕРАТУРНО-ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ У РАМКАХ ТЕМ, ЩО ВИВЧАЮТЬСЯ. ДО ПРОЕКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ВАРТО ЗАЛУЧАТИ, ПОЧИНАЮЧИ ВЖЕ З ПЕРШОГО КЛАСУ.

НАВЕДЕМО ОКРЕМІ ПРИКЛАДИ ТВОРЧИХ ПРОЕКТІВ, ЗАПРОПОНОВАНИХ УЧНЯМ І КЛАСУ:

«ІМЕННІ БЕЙДЖИКИ» (“NAME BADGES”)

У МЕЖАХ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ “LET’S GET AQUAINTED” ДІТЯМ ПРОПОНУЄТЬСЯ ОФОРМИТИ БЕЙДЖИК З КОЛЬОРОВОГО КАРТОНУ, НАПИСАТИ “HELLO, I’M ...” В ЦЕНТРІ, А ТАКОЖ НАКЛЕЇТИ НА НЬОГО СВОЮ ФОТОГРАФІЮ.

Рис.1. Зразок іменного бейджика

«РОДИННЕ ДЕРЕВО» (“MY FAMILY TREE”)

ОФОРМЛЕННЯ РОДИННОГО ДЕРЕВА ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕМИ “MY FAMILY”. УЧНІ РАЗОМ З БАТЬКАМИ ПІДБИРАЮТЬ ФОТОГРАФІЇ ЧЛЕНІВ СВОЄЇ СІМ’Ї, НАКЛЕЮЮТЬ ЇХ НА РОДИННЕ ДЕРЕВО В РОБОЧОМУ ЗОШИТІ. НА УРОЦІ УЧНІ ЗНАЙОМЛЯТЬ ОДНОКЛАСНИКІВ ЗІ СВОЇМИ СІМ’ЯМИ.

«НАШІ ДОМАШНІ УЛЮБЛЕНЦІ» (“OUR PETS”)

ОФОРМЛЕННЯ МАЛЮНКІВ НА ТЕМУ «OUR PETS» ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕМАТИЧНОЇ ВИСТАВКИ. УЧНЯМ ПРОПОНУЄТЬСЯ НАМАЛЮВАТИ СВОГО ДОМАШНЬОГО УЛЮБЛЕНЦЯ АБО ТУ ТВАРИНКУ, ПРО ЯКУ МРІЮТЬ, І РОЗПОВІСТИ ПРО НЬОГО. В ХОДІ ПІДГОТОВКИ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАННЯ ШКОЛЯРАМ ВАРТО ЗАВЧАСНО НАДАТИ ІНФОРМАЦІЮ ПРО МАЙБУТНЮ РОБОТУ, А ТАКОЖ НЕОБХІДНО ОЗНАЙОМИТИ З ПРАВИЛАМИ ОФОРМЛЕННЯ (НАЯВНІСТЬ ЗАГОЛОВКА, АВТОРА ПРОЕКТУ, КЛАС, ОХАЙНЕ ОФОРМЛЕННЯ), ІЛЮСТРУЮЧИ ЗРАЗКИ ВЖЕ ВИКОНАНИХ ПРОЕКТІВ ПОПЕРЕДНІХ РОКІВ ТА РАЗОМ ОБГОВОРЮЮЧИ ЇХ ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ. НА НАСТУПНОМУ УРОЦІ ВІДБУВАЄТЬСЯ ПРЕЗЕНТАЦІЯ РОБІТ ТА ВЛАШТОВУЄТЬСЯ ВИСТАВКА. В КІНЦІ УРОКУ РАЗОМ З ДІТЬМИ ВІДЗНАЧАЮТЬСЯ ПОЗИТИВНІ СТОРОНИ КОЖНОГО ПРОЕКТУ І НАДАЮТЬСЯ ПОРАДИ НА МАЙБУТНЄ. НА ЦЬОМУ ПРОЕКТ НЕ ЗАКІНЧУЄТЬСЯ. НАПРИКІНЦІ МОЖНА ОФОРМИТИ В НЕВЕЛИКУ КНИГУ АБО АЛЬБОМ ВЛАСНОГО ВИГОТОВЛЕННЯ ПІД НАЗВОЮ “OUR PETS”.

МЕТОЮ ІНШИХ РОБІТ Є ВИГОТОВЛЕННЯ КОРИСНИХ РЕЧЕЙ, ЯКІ МОЖУТЬ БУТИ ВИКОРИСТАНІ В РЕАЛЬНОМУ ЖИТТІ (МАСКИ УЛЮБЛЕНИХ ТВАРИН (ТЕМА “ANIMALS”), СМУЖКИ РІЗНИХ КОЛЬОРІВ З КАРТОНУ (ТЕМА “COLOURS”). КРИМ ТОГО, ПРОДУКТ ПРОЕКТУ МОЛОДШІ ШКОЛЯРІ МОЖУТЬ ВИКОРИСТОВУВАТИ ДЛЯ ГРИ.

РЯД ПРОЕКТІВ ДОЗВОЛЯЄ РОЗВИВАТИ І МЕНЕДЖЕРСЬКІ НАВИЧКИ, НАПРИКЛАД, УМІННЯ ПЛАНУВАТИ ДІЯЛЬНІСТЬ І ЧАС. ДОСЯГТИ ТАКОГО РЕЗУЛЬТАТУ ДОПОМАГАЄ ПРОЕКТ **«ВЕСЕЛІ КЛОУНИ» (“FUNNY CLOWNS”)** ПО ТЕМІ “PARTS OF THE BODY”, ДЕ УЧНІ, ПРАЦЮЮЧИ В ПАРАХ, ПОВИННІ ВИРІЗАТИ ЧАСТИНИ ОБЛИЧЧЯ КЛОУНА, ЗРОБИТИ АПЛІКАЦІЮ, ПРИДУМАТИ

ім'я для свого героя та описати його зовнішність. Школярам надаються вказівки щодо планування діяльності, а саме – погодити в групі, хто буде вирізати, а хто клеїти. Також дітям оголошується точний час для виконання завдання. Учителю необхідно переконатися, що задача ясна, але при цьому відзначити, що це не змагання. Закінчується робота по сигналу “STOP”. Виконання подібних завдань допомагає навчити учнів початкової школи чіткому розподілу обов'язків в групі, плануванню спільної роботи, відповідальності за результат спільної діяльності. Крім того, школярі мають можливість відчувати себе і в ролі генератора ідей, і в ролі оформлювача.

Рис.2. Зразок аплікації клоуна для виконання проектної роботи “FUNNY CLOWNS”

У другому класі проектна робота продовжується. Починаючи з початку навчального року освітній процес з англійської мови доцільно будувати із виконанням проектів наприкінці вивчення таких тем, як “My FAMILY”, “My House”, “My BIRTHDAY”, “My FAVOURITE SEASON”, “FAVOURITE FOOD”, “My TIMETABLE”. Поступово в кабінеті створюється банк учнівських творчих робіт. Школярі дуже пишаються своїми проектами, тому з метою покращення мотивації навчання варто проводити виставки для батьків, однокласників та учнів інших класів. Також цей матеріал є прекрасним посібником для інших школярів. Причому зазвичай учні читають розповіді однолітків з великим захопленням. Цінність представленого досвіду полягає в тому, що дитячі роботи використовуються багато разів не тільки в даному, а й в інших класах.

Що стосується дослідницьких проектів, то в 2 класі виконується наступний «**Наші дні народження» (“OUR BIRTHDAYS”)**. Діти отримують завдання взяти інтерв'ю у однокласників по темі “BIRTHDAYS” з подальшим заповненням таблиці. Після отримання відповіді на питання “When is your birthday?” учні записують імена опитаних у відповідному секторі таблиці. Пізніше підводяться підсумки: скільки учнів святкують день народження в кожному місяці року (Рис. 3).

Молодші школярі можуть також провести дослідження про смаки і переваги в їжі по темі “FAVOURITE FOOD”, виконуючи груповий проект. В результаті опитування учні заповнюють таблицю. Роль вчителя – переконатися, що назви продуктів учням знайомі, в подальшому стежити за процесом, не перериваючи, а тільки коректуючи правильність вимови та інтонацію питань. Після закінчення роботи підводяться підсумки. Таблиця повинна привертати увагу дітей, допомагати зберегти в пам'яті значення того, що потрібно сприймати і викликати бажання працювати. Подібні проекти розвивають у молодших школярів пошукові уміння (уміння запрошувати інформацію, висувати гіпотези, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки).

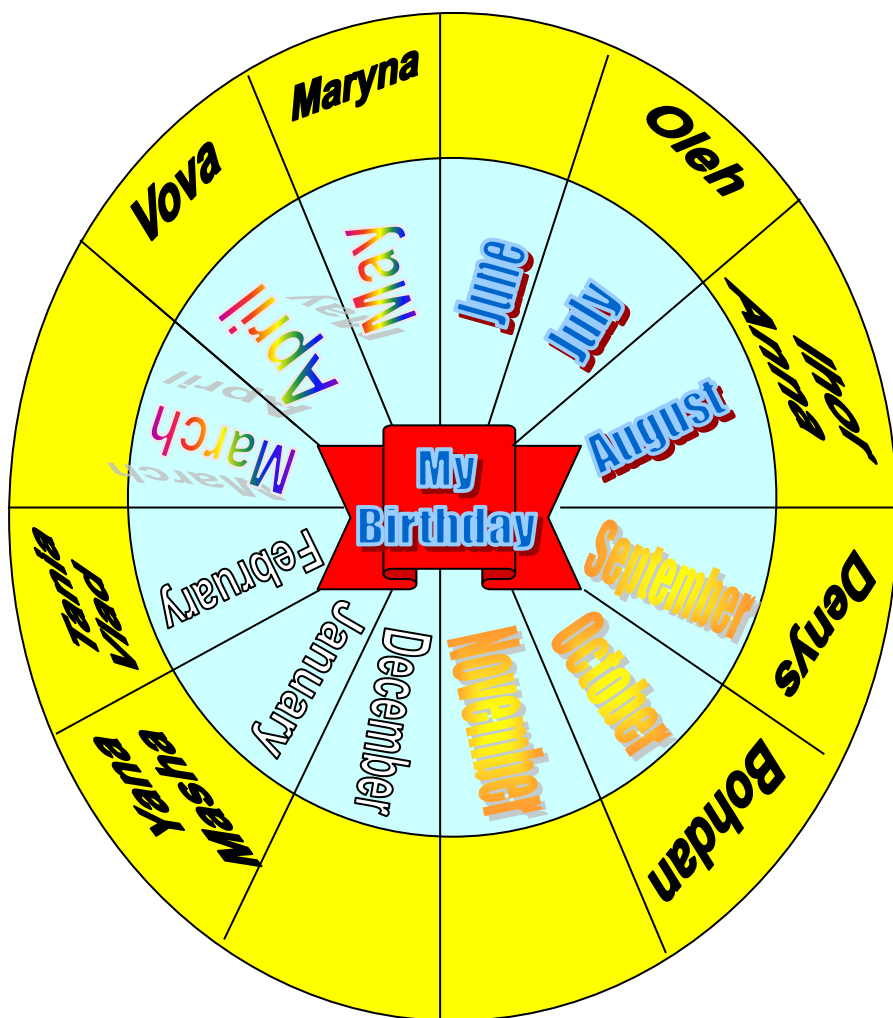

Рис.3. Зразок проектної роботи з теми «OUR BIRTHDAYS»

						
	pizza	ice-cream	soup	cake	meat	por

Deny	+	+	--	+	+	--
Oleh						
Mash						
Mary						
Tetya						

Рис.4. Зразок таблиці для виконання проектної роботи з теми «Favourite Food»

У 3-му та 4-му класах проекти ускладнюються за формою і за змістом. Тривалість проекту не перевищує одного місяця і обмежується рамками вивчення однієї лексичної теми (10-12 уроків). Критерії оцінювання проектів також ускладнюються. Прикладом творчого проекту в 3-у класі може бути складання **МЕНЮ ДЛЯ ВЛАСНОГО РЕСТОРАНУ (КАФЕ)**, де готують улюблену їжу. До меню учням пропонується включити: 1) закуски (STARTER), 2) основне блюдо (MAIN COURSE), 3) десерт (DESSERT). Крім того, ресторану потрібно дати назву.

Застосовувалась технологія проектної діяльності при вивченні теми **«ШКОЛА»**. Загальним завданням стало створення презентації школи. У роботі над проектом беруть участь 3 групи. Частини проекту (його план) обговорюються в групах. На етапі підготовки учні засвоюють лексичний та мовний мінімум. Вчитель виконує роль консультанта, помічника, координатора. На презентації був представлений план будівлі школи і шкільного двору у вигляді плаката, схеми, фотоальбом, малюнки, у яких викладалася суть проекту. Основна пошукова робота велася в позаурочний час, а й на уроки відводилося 10-15 хвилин, щоб попрацювати над проектом. Форму презентації та оформлення результатів своєї проектної діяльності вибирають самі діти.

У 4 класі проект **“ABOUT MYSELF”** довгостроковий. Проект триває весь навчальний рік і об'єднує всі розповіді, діалоги, вірші, листи, презентації, виступи, складені дитиною протягом року. Теми інших проектів: “MY HOLIDAYS”, “MY HOBBIES (LETTER TO A PENFRIEND)”, “BRITISH AND UKRAINIAN HOLIDAYS”, “MY LAST BIRTHDAY PARTY”, “MY CITY”, “MY FAVOURITE FILM / BOOK”, “FAVOURITE CHARACTER”, “AMAZING ANIMALS”, “MY COUNTRY”, “LAST JOURNEY”.

Коли діти стають старше, завдання в межах проекту для них слід ускладнювати. Дуже вдалий варіант – введення міжкультурного компоненту. Наприклад, в 4 класі молодші школярі можуть виконати творчу проектну роботу “MY CALENDAR”. Суть його полягає в складанні календаря основних свят. Заздалегідь діти вивчають інформацію про свята, значущі для англійських школярів і вносять їх в 1-у колонку, а в другу вносять інформацію про свята в Україні. Учні прикрашають календар малюнками та ілюстраціями символів цих свят. Таким чином, розвиваємо в дітях соціокультурну компетенцію. Крім того, даючи можливість школярам поступово знайомитися з реальним життям їх

ОДНОЛІТКІВ З ІНШИХ КРАЇН І ДОЗВОЛЯЮЧИ ПОРІВНЮВАТИ З СВОЇМ, ТИМ САМИМ, РОЗВИВАЄМО В НИХ ТОЛЕРАНТНІСТЬ, СПРИЯЄМО РОЗВИТКУ ДІАЛОГУ КУЛЬТУР.

На 4-му році навчання доцільно розвивати у школярів такі комунікативні навички як уміння вести дискусію і захищати свою точку зору, крім того, паралельно потрібно розвивати презентаційні навички, такі як навички монологічного мовлення, уміння упевнено тримати себе під час виступу. Крім того, діти вчаться оцінювати роботи своїх товаришів. В зв'язку з цим доцільний наступний проект: дітям, що працюють в групах, потрібно прорекламувати фільм, який вони пропонують переглянути одноліткам в позаурочний час. Учні мають зацікавити товаришів. Кожен учасник групи приймає участь у виготовленні афші для шкільного кінозалу, не забуваючи вказати години перегляду фільму, а також зробити декілька простих ілюстрацій. Після закінчення пропонується визначити кращу роботу, аргументуючи свій вибір. В позаурочний час ми з учнями переглядаємо ті фільми, які найбільш зацікавили дітей.

Третьюкласникам та четверокласникам цілком під силу міжпредметні проекти. Наприклад, при вивченні теми “ANIMALS” учні 3-го та 4-го класів працювали над виконанням проекту “ZHYTOMYR Zoo”, розв'язуючи поставлені перед ними завдання. На підготовчому етапі школярі збирали інформацію про диких екзотичних тварин з різних регіонів мешкання, які в майбутньому могли б стати мешканцями зоопарку, створеному в рідному місті. Їм необхідно було підібрати відповідний матеріал у вигляді малюнків, вирізок з журналів, фотографій, цікавих відомостей про тварин. Крім навичок роботи з енциклопедією та іншими джерелами інформації, для виконання роботи їм знадобилися знання, одержані на уроках природознавства та з власного досвіду. Підсумком проектної роботи стала конференція юних біологів, які представили цікаві відомості про незвичайних тварин та обговорили можливості їх утримання та проживання в Україні. Такі проекти цінні ще і тим, що сприяють розвитку екологічної компетенції.

Представимо розробки уроків з захисту проектних робіт по цій темі в 3-му та 4-му класах з поглибленим вивченням англійської мови:

PROJECT TOPIC: “ANIMALS. ZHYTOMYR Zoo” (FORM 3)

AIMS:

- TO PRACTICE GROUP WORK;
- TO REVISE THE VOCABULARY;
- TO DEVELOP STUDENTS' COMMUNICATIVE SKILLS;
- TO DEVELOP LOVE TO ANIMALS;
- TO DEVELOP LOVE AND INTEREST TO ENGLISH

MATERIALS: PHOTOS OF DIFFERENT ANIMALS, CARDS WITH THEIR NAMES, MAP OF THE WORLD, SHEETS OF PAPER FOR ADVERTISEMENT, GLUE, CARDS WITH ITEMS FOR PLANNING, CARDS FOR DIVIDING INTO GROUPS.

PROCEDURE:

1.GREETING:

T.—HELLO, CHILDREN! NICE TO MEET YOU AGAIN!

PS.—HELLO, TEACHER! NICE TO MEET YOU AGAIN TOO!

RYHME “GOOD MORNING!”

2.THEME AND AIM OF THE LESSON:

T. – THE THEME OF OUR LESSON IS “ANIMALS”. WE’VE SPOKEN ABOUT ANIMALS A LOT. I KNOW THAT YOUR LOVELIEST DREAM IS TO ORGANIZE A ZOO IN OUR TOWN. AND TODAY WE ARE GATHERING TO DECIDE THIS PROBLEM.

T. – DO YOU AGREE?

P1. – YES, WE DO.

P2. – WE REALLY LIKE ANIMALS AND WANT TO HAVE A ZOO IN OUR TOWN.

3. PLANNING THE WORK:

НА ДОШКІ СКЛАДАЄТЬСЯ ПЛАН УРОКУ. УЧНІ РОЗТАШОВУЮТЬ В ПОСЛІДОВНОСТІ ЗАПРОПОНОВАНІ ВЧИТЕЛЕМ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ УРОКУ.

T. – LET’S PLAN OUR PROGRESS WORK TOGETHER. I PROPOSE YOU TO DISCUSS SUCH ITEMS:

- ✓ CONDITIONS OF ANIMALS’ LIVING.
- ✓ KINDS OF ANIMALS FOR THE ZOO.
- ✓ COUNTRIES AND CONTINENTS OF ANIMALS’ LIVING.

MAKE THE ITEMS IN ORDER.

P1. – WE CAN START FROM DISCUSSING “KINDS OF ANIMALS FOR THE ZOO”.

P2. – THEN WE’LL DISCUSS “COUNTRIES AND CONTINENTS OF ANIMALS’ LIVING”.

P3. – AND “CONDITIONS OF ANIMALS’ LIVING”.

4. GROUP WORK (ВИГОТОВЛЕННЯ РЕКЛАМНОЇ АФІШИ ЗООПАРКУ)

CHOOSE, MATCH AND MAKE UP AN ADVERTISEMENT

T.– FOR THE NEXT WORK WE’LL DIVIDE INTO 2 GROUPS (УЧНІ БЕРУТЬ КАРТКИ 2X КОЛЬОРІВ, ВІДПОВІДНО ЯКИХ ПОДІЛЯЮТЬСЯ НА ГРУПИ). THE 1ST GROUP WILL WORK WITH ANIMALS FROM HOT AREAS, THE 2ND GROUP – WITH ANIMALS FROM COLD AND TEMPERATE CLIMATE AREAS. YOUR TASK IS TO MAKE UP THE ADVERTISEMENT OF FUTURE ZOO.

EVERY GROUP HAS LOTS OF SHEETS OF PAPER WITH THE NAMES OF ANIMALS AND THE PHOTOS OF THEM. CHOOSE THOSE ANIMALS WHICH YOU WANT TO SEE IN OUR ZOO, GLUE THEIR PHOTOS AND MATCH THE PHOTOS WITH THE NAMES, MAKING AN ADVERTISEMENT OF YOUR ZOO. AFTER THAT THE MANAGER OF YOUR GROUP WILL REPRESENT YOUR AD.

MANAGER 1: SOON YOU WILL SEE A GIRAFFE, A CROCODILE, ... IN ZHYTOMYR ZOO.

MANAGER 2: THERE IS A MONKEY, A ... IN OUR AD.

MANAGER 3: YOU CAN SEE A TIGER, A ... IN THE ADVERTISEMENT.

5. WORK WITH THE MAP OF THE WORLD:

T. – I SEE ALL ANIMALS FROM DIFFERENT PARTS OF OUR PLANET. WHAT CONTINENTS AND COUNTRIES DO THEY LIVE IN? LET’S WORK WITH A MAP. PUT THE ANIMALS ON THEIR NATIVE PLACES. (УЧНІ КОЖНОЇ ГРУПИ ПО ЧЕРЗІ ВИХОДЯТЬ ДО ДОШКИ ТА РОЗМІЩУЮТЬ НА КАРТІ ТВАРИН ВІДПОВІДНО ЇХ МІСЦЬ МЕШКАННЯ).

P1. – THE KANGAROO LIVES IN AUSTRALIA.

P2. – THE PLATYPUS AND THE KOALA LIVE IN AUSTRALIA TOO.

6. DISCUSSION OF RESULTS:

T. – NOW WE ARE READY TO GO ON AN ANIMALS HUNT FOR OUR ZOO. LET’S GO!

P1. – STOP! WE DON’T KNOW ABOUT ANIMALS’ CONDITIONS OF LIVING.

P2. – WE NEED SOME INFORMATION.

P3. – I HAVE A GOOD IDEA. LET’S CONNECT WITH SCIENTISTS.

T. – WE CAN CONNECT WITH THE WORLD BIOLOGISTS’ COMPANY.

P4. – WE CAN USE THE INTERNET.

P5. – LET’S GO TO THE INTERNET CLUB.

7. SUMMING UP:

T. – THANK YOU FOR YOUR CREATIVE IDEAS. YOU KNOW ANIMALS VERY WELL. TODAY YOU SHOWED GOOD KNOWLEDGE IN GEOGRAPHY AND YOU WERE GOOD MANAGERS. IT’S TIME TO GET MARKS. I PROPOSE YOU TO ASSESS YOUR OWN WORK AT THE LESSON.

PROJECT TOPIC: “AMAZING ANIMALS (BIOLOGISTS’ CONFERENCE)” (FORM 4)

AIMS:

- TO PRACTICE GROUP WORK;
- TO DEVELOP STUDENTS’ COMMUNICATIVE SKILLS;
- TO DEVELOP LOVE TO ANIMALS;
- TO DEVELOP LOVE AND INTEREST TO ENGLISH

MATERIALS: STUDENTS’ WORKS

PROCEDURE:

1. GREETINGS

T. – GOOD MORNING, LADIES AND GENTLEMEN! GLAD TO SEE YOU AT OUR SCIENTIFIC CONFERENCE.

Ps. – GOOD MORNING TO YOU! WE’RE GLAD TO SEE YOU TOO!

2. PRESENTATION:

T. – TODAY WE HAVE A SCIENTIFIC CONFERENCE – A MEETING WITH THE GROUP OF WORLD KNOWN BIOLOGISTS. FOR A LONG TIME YOU’VE STUDIED THE LIFE OF THE MOST AMAZING ANIMALS IN THE WORLD. AND TODAY WE ARE GATHERING TO TELL EACH OTHER THE MOST INTERESTING FACTS ABOUT THESE ANIMALS. BESIDES WE’LL DISCUSS THE CONDITIONS OF ANIMALS’ LIVING.

3. PRESENTATIONS OF PROJECT WORKS:

T. – THERE ARE 3 GROUPS OF SCIENTISTS:

- 1ST GROUP HAVE STUDIED THE LIFE OF AFRICAN ANIMALS
- 2ND GROUP – ASIAN AND AUSTRALIAN ANIMALS
- 3^D GROUP – OCEANIA AND ANTARCTIC ANIMALS

УЧНІ ПРЕЗЕНТУЮТЬ ВЛАСНІ ПРОЕКТНІ РОБОТИ.

AFRICA

P1. – OUR GROUP STUDIES THE LIFE OF AFRICAN ANIMALS:

ELEPHANT

IT'S THE BIGGEST ANIMAL WHICH LIVES ON LAND. IT LIVES IN AFRICA OR ASIA. IT'S VERY CLEVER BUT IT CAN BE DANGEROUS. AN ELEPHANT'S TRUNK HAS NO BONES BUT IT HAS ABOUT 40,000 MUSCLES. A TRUNK CAN KILL A LION WITH ONE BLOW. IT CAN PICK UP A FEATHER. AN ELEPHANT TUSKS BE 3 METERS LONG AND CAN WEIGH 200 KILOS.

P2.

GIRAFFE

IT'S THE TALLEST ANIMAL. IT LIVES IN AFRICA. IT CAN RUN FAST. GIRAFFE EATS LEAVES FROM THE TREES. A GIRAFFE'S TONGUE IS 40 CENTIMETERS LONG. GIRAFFES CAN LIVE FOR ONE MONTH WITHOUT WATER. A BABY GIRAFFE CAN BE 2 METERS TALL. IT CAN STAND UP AND WALK TWENTY MINUTES AFTER ITS BIRTH.

P3.

GORILLA

IT'S THE LARGEST MONKEY. IT LIVES IN AFRICA IN HIGH MOUNTAINS. THIS MONKEY IS BLACK OR BROWN. IT'S HEIGHT IS UP TO 175 CENTIMETERS AND IT'S WEIGHT IS 140-180 KILOGRAMS. IT EATS FRUIT AND VEGETABLES. IT SLEEPS IN A TREE AT NIGHT. TODAY THIS ANIMAL IS IN DANGER, BECAUSE MEN HUNTED THEM FOR THEIR FUR.

P4.

CHEETAH

THE FASTEST ANIMAL ON THE LAND IS THE AMERICAN CHEETAH. IT CAN RUN AT 100 KILOMETERS AN HOUR. IT EATS WEAK ANIMALS. THERE ARE VERY FEW CHEETAHS IN AFRICA NOWADAYS.

AUSTRALIA

P5. – LET US TELL YOU ABOUT AUSTRALIAN AND ASIAN ANIMALS. AUSTRALIAN FAUNA IS VERY EXOTIC. TRY TO GUESS ABOUT WHAT ANIMALS WE'LL TELL YOU.

PLATYPUS

IT IS A VERY STRANGE ANIMAL. IT LIVES IN AUSTRALIA. IT HAS FUR LIKE A CAT. IT HAS A BEAK LIKE A DUCK. IT CAN SWIM VERY WELL AND EATS PLANTS AND INSECTS UNDER THE WATER. IT LAYS EGGS LIKE A SNAKE. AND THE BABIES DRINK MILK FROM THEIR MOTHER.

P6.

KOALA

THIS ANIMAL LIVES IN AUSTRALIA. IT IS FROM KANGAROO FAMILY. THEY HAVE GOT POUCHES AS WELL AS KANGAROOS. THEIR BABIES LIVE IN POUCHES. THEY ARE GREAT SLEEPERS. THEY SLEEP ON THE BRANCHES OF THE TREES FOR ABOUT 19 HOURS A DAY.

ASIA

P7.

TIGER

THIS ANIMAL COMES FROM THE CAT FAMILY. IT LIVES IN ASIA. IT'S VERY FAST AND CAN JUMP AND SWIM VERY WELL. IT HAS GOT STRONG TEETH AND IT KILLS OTHER ANIMALS FOR FOOD. THE ANIMAL HAS A BEAUTIFUL RED FUR WITH BLACK STRIPES.

P8. PANDA

THIS ANIMAL LIVES IN BAMBOO FORESTS IN CHINA. IT WALKS ON FOUR LEGS AND IT CAN CLIMB THE TREES. IT EATS BAMBOO.

P9. CAMEL

CAMELS ARE PERFECT FOR DESERT LIFE. THEY HAVE TWO ROWS OF EYELASHES TO KEEP SAND OUT OF THEIR EYES. THEY CAN CLOSE THEIR LONG NOSES TO KEEP OUT THE SAND TOO. CAMELS HAVE HUMPS ON THEIR BACKS. THEY DO NOT CARRY WATER. THEY CARRY FOOD. IF A CAMEL IS HUNGRY, ITS HUMP WILL GET SMALLER. IF A CAMEL IS THIRSTY IT WILL DRINK A LOT OF WATER AT ONCE. A THIRSTY CAMEL CAN DRINK UP TO 140 LITERS OF WATER. IF IT DRINKS A LOT OF WATER, IT WON'T DRINK AGAIN FOR OVER A WEEK.

OCEANIA REGION

P10. SHARK

SHARK IS THE MOST DANGEROUS AND THE ANGRIEST FISH. IT CAN EAT A MAN. IT LIVES IN WARM WATER IN THE OCEAN. IT EATS OTHER FISH.

P11. DOLPHIN

DOLPHINS ARE THE MOST FRIENDLY TO PEOPLE AND LIKE TO PLAY WITH THEM. THIS ANIMAL LIVES IN WARM WATERS. FOR EXAMPLE, IN THE ATLANTIC OCEAN. IT SWIMS VERY FAST AND JUMPS 3 METERS OUT OF WATER. IT CAN SPEAK. THEY HAVE SOME SOUNDS TO SPEAK WITH EACH OTHER. IT IS VERY CLEVER. IT EATS SMALL FISH.

P12. THE BLUE WHALE

THIS ANIMAL LIVES IN THE SEA BUT IT IS NOT A FISH. IT IS THE LARGEST ANIMAL IN THE WORLD. IT IS MUCH BIGGER THAN ANY ANIMAL ON LAND. WHALES BREATHE AIR A HOLE IN THE TOP OF THEIR HEAD. THEY CAN STAY UNDER WATER FOR ABOUT AN HOUR WITHOUT BREATHING. MEN HUNTED THEM AND TODAY THERE ARE VERY FEW – ONLY 12,000. THIS ANIMAL IS DANGEROUS.

ANTARCTIC

P13. PENGUIN

IT IS A BIG BIRD OF BLACK AND WHITE COLOURS. IT LIVES IN ANTARCTICA. IT HAS TWO SMALL WINGS, BUT IT CANNOT FLY. IT CAN SWIM VERY FAST. IT EATS SMALL FISH. IT IS NOT DANGEROUS FOR PEOPLE.

SPEAKING:

T. – WE HAVE A MESSAGE FROM UKRAINIAN SCHOOLCHILDREN. THEY WANT TO ORGANIZE A ZOO IN THEIR NATIVE TOWN AND NEED YOUR ADVISES AS FOR THE ANIMALS' CONDITIONS OF LIVING.

T. – WHAT IS IT NECESSARY TO LOOK AFTER AFRICAN ANIMALS?

P3. – IT'S NECESSARY TO HAVE WARM CAGES FOR THEM IN WINTER.

T. – WHAT ARE YOUR ADVISES AS FOR AUSTRALIAN ANIMALS?

P5. – THESE EXOTIC ANIMALS CAN LIVE ONLY IN NATIVE CONTINENT. IT'S IMPOSSIBLE TO LOOK AFTER THEM IN UKRAINE.

T. – CAN THEY TO LOOK AFTER PANDAS IN UKRAINE?

P8. – PANDAS EAT BAMBOO LEAVES. THERE ARE NO BAMBOO TREES IN UKRAINE. THEY WILL HAVE PROBLEMS WITH EATING.

T. – WHAT ABOUT CONDITIONS FOR SHARK AND DOLPHIN?

P10. – YOU NEED A BIG AQUARIUM WITH SEA WATER FOR SHARK.

P11. – DOLPHINS CAN LIVE IN A BIG POOL WITH SEA WATER.

T. – WHAT IS ABOUT PENGUINS?

P13. – PENGUINS LIVE IN VERY COLD AREAS, THAT’S WHY THEY NEED A COOLING PLANT IN THE ZOO.

4. SUMMING UP:

Учнім пропонується оцінити свою роботу.

T. – WAS OUR MEETING USEFUL?

P1. – I THINK IT WAS VERY USEFUL.

T. – WAS IT INTERESTING?

P2. – YES, IT WAS.

T. – WHO WAS THE BEST SCIENTIST?

P3. – AS FOR ME SASHA AND VIKA WERE.

T. – WHO WAS THE MOST INQUISITIVE?

P4. – YURA WAS.

T. – DO YOU LIKE SUCH WORK?

P5. – YES, WE DO. IT WAS EXCITING.

T. – YOU WERE GREAT SCIENTISTS TODAY AND TOLD A LOT OF INTERESTING FACTS ABOUT AMAZING ANIMALS. LET’S APPRECIATE OUR WORK AT THE LESSON. EVERY GROUP WILL PUT MARKS TO YOUR CLASSMATES FROM OTHER GROUP.

Учні отримують аркуші з іменами однокласників з іншої групи та виставляють їм оцінки. Вчитель підсумовує результати.

5. HOMEWORK

WRITE AN E-MAIL TO UKRAINIAN CHILDREN WITH YOUR ADVICES ABOUT CONDITIONS OF LIVING OF EXOTIC ANIMALS.

Отже, практика роботи показує, що використання методу проектів в процесі викладання англійської мови в початковій школі стимулює у школярів інтерес до навчання, розвиває бажання практично використовувати іноземну мову, а також активізує учня, роблячи його головною дійовою особою в учбовому процесі. Виконуючи проектні завдання, дитина вчиться працювати самостійно на рівні своїх фізичних, інтелектуальних та емоційних можливостей, що забезпечує диференціацію та індивідуалізацію навчального процесу. В ході проектної діяльності в класі розвивається «командний дух», комунікабельність та вміння учнів співпрацювати один з одним, а на уроці створюється атмосфера, в якій кожен відчуває себе комфортно і вільно. Також у молодших школярів забезпечується механізм критичного мислення, вміння шукати шляхи вирішення проблеми та розвиваються самостійність, творчість і дослідницькі вміння. Виконання завдань проекту часто виходить за рамки уроку і вимагає досить багато часу, але ці зусилля виправдовують себе та стають безцінним надбанням на середньому та старшому етапах навчання.

Якщо Ви правильно оцінили можливості ваших учнів, не пошкодували часу, то, використовуючи метод проектів, Ви отримаєте чудовий результат: моральне задоволення від своєї праці, неповторні авторські роботи школярів, якими будете пишатися і Ви, і Ваші учні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кармушка В. Освітньо-інформаційна складова програмно-проектної діяльності // Післядипломна освіта в Україні. – 2006. – №2. – С. 3.

2. КРАВЧУК, Л. ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ МЕТОДІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ: МЕТОД ПРОЕКТІВ / Л. КРАВЧУК // СУЧАСНА ШК. УКРАЇНИ. – 2009. – № 8. – С. 47–66.
3. НОВЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ И ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ / Под ред. Е. С. ПОЛАТ. – М., 1999.
4. ПОЛАТ Е.С. МЕТОД ПРОЕКТОВ НА УРОКАХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА / ИНОСТРАННЫЕ ЯЗЫКИ В ШКОЛЕ. - 2000. - № 2. - С.3-10.
5. ЦИМБАЛ, О. М. ПРОЕКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ / О. М. ЦИМБАЛ, О. В. ТЯГЛО, П. В. ЦИМБАЛ // ПОЧАТ. НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ. – 2008. – № 19-21. – С. 2–13.
6. ЦИМБАЛ І. ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ У НАВЧАННІ // ДИРЕКТОР ШКОЛИ. – 2008. – №11. – С.10-13.
7. PHILLIPS DIANE. PROJECTS WITH YOUNG LEARNERS / DIANE PHILLIPS, SARAH BURWOOD, HELEN DUNFORD / – OXFORD UNIVERSITY PRESS, 1999. – 180 p.

3.3. НАВЧАЛЬНО-ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ОВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МООВОЮ

(І. І. ВОЛЯНСЬКА)

РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ ПОСТАВИЛИ ПЕРЕД СУСПІЛЬСТВОМ ПРОБЛЕМУ ОВОЛОДІННЯ МООВОЮ ЯК ЗАСОБОМ СПІЛКУВАННЯ ТА ВЗАЄМОДІЇ. ЦЕ СУТТЕВО ВПЛИНУЛО НА ЗМІНУ ПІДХОДУ ДО ІНОЗЕМНОЇ МООВИ ЯК ДО НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТУ У ШКОЛІ ТА БАЗОВОГО КОМПОНЕНТУ ДОШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ТА НАВЧАННЯ. ПЕРЕД ШКОЛОЮ ПОСТАВЛЕНА НИЗКА ЗАВДАНЬ, ЗУМОВЛЕНИХ ЯК ПОТРЕБАМИ ДЕРЖАВИ, ТАК І ОСОБИСТОСТІ ЗОКРЕМА. МОДЕЛЬ СУЧАСНОГО УЧНЯ ПЕРЕДБАЧАЄ ВИСОКИЙ ГАРМОНІЙНИЙ РОЗВИТОК, ДОСКОНАЛИЙ ІНТЕЛЕКТ, ВІДПОВІДНИЙ РІВЕНЬ СУСПІЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МООВИ НАДАЄ ЗМОГУ ШКОЛЯРАМ ОРІЄНТУВАТИСЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ, САМОСТІЙНО ЗДОБУВАТИ НЕОБХІДНІ ЗНАННЯ. КРІМ ТОГО, ЦІ ЗНАННЯ СТАЮТЬ ПІДґРУНТЯМ ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО СПРИЙНЯТТЯ ІСТОРІЇ ПЕВНОЇ КРАЇНИ, ЇЇ НАРОДУ, ГЕОГРАФІЇ, ЛІТЕРАТУРИ, НАУКИ ТА МИСТЕЦТВА. ОСНОВНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРЕДМЕТА – ФОРМУВАТИ ВІДПОВІДНІ ВМІННЯ ТА НАВИЧКИ УЧНІВ СПІЛКУВАТИСЯ В УСНІЙ ТА ПИСЬМОВІЙ ФОРМАХ ВІДПОВІДНО ДО СОЦІАЛЬНИХ НОРМ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ТИПОВИХ СИТУАЦІЙ.

РАННЄ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МООВИ – ОДИН З ОСНОВНИХ НАПРЯМІВ УДОСКОНАЛЕННЯ І РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ, ЯКИЙ БУВ ВИЗНАЧЕНИЙ ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИМИ РЕКОМЕНДАЦІЯМИ З МОВНОЇ ОСВІТИ, НАЦІОНАЛЬНОЮ ДОКТРИНОЮ РОЗВИТКУ ОСВІТИ УКРАЇНИ У ХХІ СТОЛІТТІ, ДЕРЖАВНИМ СТАНДАРТОМ ПОЧАТКОВОЇ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ, ПРОГРАМАМИ З ІНОЗЕМНОЇ МООВИ ДЛЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНИХ І СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТОЩО.

У ДЕРЖАВНОМУ СТАНДАРТІ ЗАЗНАЧАЄТЬСЯ, ЩО ВСЯ СИСТЕМА ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ГАЛУЗІ ІНОЗЕМНОЇ МООВИ МАЄ ФОРМУВАТИ В УЧНЯХ УМІННЯ ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ, ЩО СПРИЯЄ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ДО СВІТОВОЇ СПІЛЬНОТИ. ВІДПОВІДНО, ПРЕДМЕТ «ІНОЗЕМНА МООВА» НАЛЕЖИТЬ ДО ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ «МООВА І ЛІТЕРАТУРА», ЩО НАДАЄ ШИРОКІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УЗГОДЖЕНОГО НАВЧАННЯ МООВ: РІДНОЇ ТА ІНОЗЕМНОЇ ТА ПЕРЕДБАЧАЄ ВРАХУВАННЯ ЗАКОНОМІРНОСТЕЙ ВИВЧЕННЯ РІЗНИХ МООВ, А ТАКОЖ ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЧНІВ НА ОСНОВІ ЦІЛІСНОГО РОЗУМІННЯ

індивідуальних особливостей дитини, її життєвого і загальнокультурного досвіду.

Саме перед вчителем, що працює з учнями початкової ланки виникає низка питань, сутність яких полягає не тільки в тому як зробити навчання цікавим та різнобічним, а і як використати багатогранність кожної дитини так, щоб інтерес та захоплення мовою переросли в постійну потребу сучасного життя. Враховуючи вимоги основних документів у сфері освіти та особливості навчальної діяльності учнів на початковому етапі, ми вважаємо, що навчально-ігрова діяльність є перспективною у вирішенні завдань з розвитку комунікативної компетенції молодших школярів як однієї із цілей іншомовної освіти. Навчати вчитися на незнайомій мові, оволодівати просторами знань – завдання для вчителя та його маленьких учнів не просте та відповідальне. Зробити цей процес цікавим та успішним неможливо без урахування психологічних та фізіологічних особливостей дітей молодшого шкільного віку.

Відомий психолінгвіст Наом Хомський зазначав, що ми народжуємося із здатністю засвоювати будь-яку мову швидко і без проблем і зберігаємо цей талант приблизно до 12 років [1]. За результатами наукових досліджень та практичних спостережень вчені зробили висновок про закінченість нейрофізіологічного дозрівання мозку дитини до 15 років. На думку Л. С. Виготського та Ш. О. Амонашвілі, розквіт людських здібностей для засвоєння другої мови пов'язаний з чинниками фізіологічного порядку припадає на період від 4-х до 10-ти років. На цей період визначається локалізація мовних функцій мозку як у лівій, так і частково у правій півкулі. Дитина засвоює рідну мову, а разом з тим її мозок досить пластичний для вироблення нових зв'язків [2]. Така оптимальність нейронної бази забезпечує високу чутливість до мови, артикуляційну гнучкість, точне наслідування, вироблення моторних навичок. Саме такі показники не залишають сумніву у доцільності вивчення іноземної мови з молодшого шкільного віку. Поєднання дитячого інтересу, допитливості, бажання пізнати нове з віковими особливостями в ігровій діяльності надає можливість відкрити для них інший до цього часу невідомий мовний світ, сформувати стійке бажання оволодівати спочатку за допомогою педагога, а потім самостійно його висотами.

Особистий багаторічний досвід роботи у Житомирському навчально-виховному комплексі №25 (заклад, що надає можливість збереження безперервності та наступності у навчання дошкільного та молодшого шкільного віку) переконує у необхідності реалізації навчально-ігрової діяльності на уроках, заняттях з використанням музики, співів, елементами театральної діяльності, що визначає різні прийоми оволодіння мовою і сприяє розвитку особистих та творчих здібностей кожної дитини.

Як визначають практики та теоретики О. І. Васько, А. В. Басіна, Ю. І. Федусенко, важливу психологічну умову успішного розвитку і навчання становлять особистісні характеристики молодших школярів: емоційність, прагнення новизни, допитливість, розвинута уява, довіра вчителю.

Необхідно зазначити, що навчальна діяльність у початковій школі набуває специфічного змісту, що зумовлено особливостями формування та розвитку пізнавальних інтересів учнів, їхньої поведінки, емоційно-вольової та мотиваційної сфери, своєрідним характером діяльності та мовлення. На цьому

ЕТАПІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ НАВЧАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТАЄ ДОМІНУЮЧОЮ. ВОНА ВІДПОВІДНИМ ЧИНОМ ЗУМОВЛЮЄ ТРАНСФОРМАЦІЇ У ПСИХІЦІ ДИТИНИ, СЕРЕД ЯКИХ МОЖНА ВВАЖАТИ РЕФЛЕКСІЮ, ПЛАНУВАННЯ, ПОЯВУ В МИСЛЕННІ АНАЛІЗУ І СИНТЕЗУ, НОВИХ ФОРМ ПОРІВНЯННЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ. ПІД ВПЛИВОМ НАВЧАННЯ ЗМІНЮЮТЬСЯ ОРІЄНТОВНІ РЕАКЦІЇ НА СЛОВО, ФІКСУЮТЬСЯ ПРОЦЕСИ ОВОЛОДІННЯ НОВИМИ ФОРМАМИ СПРИЙМАННЯ, ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ФОРМУВАННЯ ДОВІЛЬНИХ ДІЙ ТОЩО. НАСТУПАЄ ПОЧАТОК НОВОГО ПЕРІОДУ СКЛАДНОГО ПСИХІЧНОГО ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ. ПІДВИЩЕНА ЧУТЛИВІСТЬ, ДОВІРЛИВЕ СТАВЛЕННЯ ДО АВТОРИТЕТУ, ВРАЗЛИВІСТЬ, ВИСОКА РЕАКТИВНІСТЬ У РУХАХ, СПРЯМОВАНІСТЬ НА ОТОЧУЮЧИЙ СВІТ, НАСЛІДУВАЛЬНІСТЬ У ДІЯХ, ШВИДКА ВТОМЛЮВАНІСТЬ – ЦІ ТА ІНШІ ОЗНАКИ Є ХАРАКТЕРНИМИ ДЛЯ 6-7 РІЧНИХ ДІТЕЙ .З ІНШОГО БОКУ ВИЯВЛЯЄТЬСЯ ПРИРОДНА ЦІКАВІСТЬ, ГОТОВНІСТЬ НАВЧАТИСЯ, ПІЗНАВАТИ СВІТ; НАДЗВИЧАЙНО ВИСОКА ПОТРЕБА В СПІЛКУВАННІ, СПІЛЬНИХ З ІНШИМИ ДІТЬМИ В ДІЯХ, ВІДКРИТІСТЬ І ВІДСУТНІСТЬ БАР'ЄРІВ (ДІТИ ДОБРЕ СПРИЙМАЮТЬ ІНОЗЕМНУ МОВУ, НАВІТЬ НЕ РОЗУМІЮЧИ ЗНАЧЕННЯ ОКРЕМИХ СЛІВ); ЗДАТНІСТЬ ОТРИМАННЯ РІЗНОСТОРОННЬОЇ ІНФОРМАЦІЇ ІЗ ЗОВНІШНЬОГО ОТОЧЕННЯ. ЦІ ОСНОВНІ ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ФІЗІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ПОЧАТКОВОГО ВІКУ ПРИВОДЯТЬ ДО ЧІТКОГО ВИЗНАННЯ, ЩО РОЗУМІННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ НА ПОЧАТКУ СКЛАДАЄТЬСЯ НЕ СТИЛЬКИ З ПОЯСНЕНЬ, СКІЛЬКИ З ТОГО, ЩО ВОНИ САМІ БАЧАТЬ, ЧУЮТЬ, ВІДЧУВАЮТЬ НА ДОТИК, ТОБТО ЩЕ НА ЦЬОМУ ЕТАПІ ВОНИ КРАЩЕ НАВЧАЮТЬСЯ В ПРОЦЕСІ ВЗАЄМОДІЇ З ІНШИМИ ДІТЬМИ І З НАВКОЛИШНІМ СВІТОМ. НА ШЛЯХУ ОТРИМАННЯ ЗНАЙВІЗНАЧАЄТЬСЯ ВИСОКИЙ ВІДСОТОК «ІНСТРУМЕНТАЛЬНОГО НАВЧАННЯ»: МОЛОДШІ ШКОЛЯРІ НАЙКРАЩЕ СПРИЙМАЮТЬ МОВУ ЧЕРЕЗ ПРОСТІ НАВЧАЛЬНІ ДІЇ, ТАКІ ЯК МАЛЮВАННЯ, РОЗФАРБОВУВАННЯ, ВИРІЗАННЯ, СПРЯМОВАНІ НА ЗАДОВОЛЕННЯ ПОТРЕБ УЧНЯ. ПРИРОДНА ЕМОЦІЙНІСТЬ ДІТЕЙ СПРИЯЄ КРАЩОМУ ЗАСВОЄННЮ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ, ЯКИЙ ВИКЛИКАЄ НАЙБІЛЬШИЙ ЕМОЦІЙНИЙ ВІДГУК. ПРОДУМАНИЙ ВІДБІР ЦІКАВИХ РІЗНОПЛАНОВИХ ЗАВДАНЬ І СТВОРЕННЯ МАКСИМАЛЬНО СПРИЯТЛИВОЇ ДОБРОЗИЧЛИВОЇ АТМОСФЕРИ, ТОВАРИСЬКІ СТОСУНКИ, ВРІВНОВАЖЕНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ, ДЕМОНСТРАЦІЯ ПОВАГИ КОЖНОЇ ТОЧКИ ЗОРУ СПРИЯЮТЬ ШВИДКОМУ ОПАНУВАННЮ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.

ПОДОРОЖ ДО НЕЗНАЙОМОЇ КОРОЛІВСЬКОЇ КРАЇНИ, З ХАРАКТЕРНОЮ МЕЛОДІЄЮ СПІВІВ, ТЕАТРАЛІЗАЦІЄЮ, ДЕ ВІДБУВАЄТЬСЯ ПЕРЕВТІЛЕННЯ В КАЗКОВИХ ПЕРСОНАЖІВ ВІДКРИВАЄ РІЗНІ ШЛЯХИ ОВОЛОДІННЯ МОВОЮ ДЛЯ КОЖНОЇ ДИТИНИ, РОЗВИТКУ ЇЇ ОСОБИСТИХ, ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ. ПРОВІДНИКОМ ЦІЛЬНОЇ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ СИСТЕМИ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ ТА ПРИЙОМІВ Є ВЧИТЕЛЬ, ЯКИЙ ВИКОНУЄ РОЛЬ І РЕЖИСЕРА, СЦЕНАРИСТА, СПІВАКА, ХУДОЖНИКА, ПОЕТА. ВІД ТОГО ЯК РЕАЛІЗУЄТЬСЯ СИСТЕМА НАВЧАННЯ НА РАННЬОМУ ЕТАПІ ЗАЛЕЖИТЬ УСПІХ В ОПАНУВАННІ ПРЕДМЕТА І НА НАСТУПНИХ ЕТАПАХ: СЕРЕДНЬОМУ ТА СТАРШОМУ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ.

НАВЧАЮЧИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ, МАЄМО ЗАЗНАЧИТИ, ЩО ВЕЛИКЕ ЗНАЧЕННЯ В ДОСЯГНЕННІ ПОЗИТИВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В ОПАНУВАННІ МОВИ МАЮТЬ НЕ ТІЛЬКИ ІНДИВІДУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ УЧНІВ, А І ВИЗНАЧЕННЯ ВЧИТЕЛЕМ РІЗНИХ СТИЛІВ НАВЧАННЯ, СПІВВІДНОШЕННЯМ ФОРМ, ЗАСОВІВ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. ЗАГАЛОМ, НАВЧАННЯ КОЖНОЇ ДИТИНИ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ В ДВОХ ПЛОЩИНАХ: ІНДИВІДУАЛЬНІЙ І КОЛЕКТИВНІЙ. З НАВЧАННЯМ ДІТЕЙ В ПЛОЩИНІ КОЛЕКТИВНОЇ РОБОТИ У ПЕРЕВАЖНОЇ БІЛЬШОСТІ ВЧИТЕЛІВ НЕ ВИНИКАЄ ПРОБЛЕМ, В ТОЙ ЧАС ЯК ІНДИВІДУАЛЬНА ПЛОЩИНА ВИКЛИКАЄ ПРОБЛЕМИ, ЩО ПЕРЕШКОДЖАЮТЬ АКТИВНОМУ ЗАСТОСУВАННЮ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПІДХОДУ. ДАЛЕКО НЕ ВСІ ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ, ВИКОРИСТАННЯ РІЗНИХ ПРИЙОМІВ, МЕТОДІВ МОЖУТЬ ПРИВЕСТИ ДО ОДНАКОВО ЕФЕКТИВНОГО ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ВСІМА УЧНЯМИ. АНАЛІЗУЮЧИ НАВЧАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ І

ДОСЯГНЕННЯ, ВАЖЛИВО ВРАХОВУВАТИ, ЩО НАВЧАЮЧИСЬ В ОДНАКОВИХ УМОВАХ, РЕЗУЛЬТАТИ У КОЖНОЇ ДИТИНИ РІЗНІ. ЯК СВІДЧИТЬ ДОСВІД ЦЕ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ТИПУ ІНТЕЛЕКТУ УЧНІА І ВІРНО ВИЗНАЧЕНОГО СТИЛЮ НАВЧАННЯ. ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ДОМІНУЮЧИЙ ТИП ІНТЕЛЕКТУ МОЖЕ БУТИ ЕМОЦІЙНИМ, МУЗИЧНИМ, ВІЗУАЛЬНИМ, ВЕРБАЛЬНИМ, ЛІНГВІСТИЧНИМ, МАТЕМАТИЧНИМ, ПРОСТОРОВИМ, МІЖСОБИСТІСНИМ, КІНЕСТИЧНИМ. ЕФЕКТИВНІСТЬ РОЗВИТКУ І НАВЧАННЯ ЛЮДИНИ ЗАЛЕЖИТЬ ВІД ТОГО, ЯКИЙ САМЕ ІНТЕЛЕКТ ЗАНАЄ НАЙБІЛЬШОГО ВПЛИВУ. ХОЧА ОСТАННІ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОВОДЯТЬ, ЩО ЦІЛЕСПРЯМОВАНИЙ РОЗВИТОК ОДНОГО ІНТЕЛЕКТУ, ЯК ПРАВИЛО, ДАЄ ПОШТОВХ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВСІХ ІНШИХ. АЛЕ ДЛЯ ЦЬОГО ВЧИТЕЛЬ ПОВИНЕН ЙОГО ІДЕНТИФІКУВАТИ Й ОРГАНІЗУВАТИ НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ДЛЯ НАЙБІЛЬШОГО ВПЛИВУ НА ЦЮ ОСОБЛИВІСТЬ. НАПРИКЛАД, УЧЕНЬ З ДОБРЕ РОЗВИНЕНИМ МУЗИЧНИМ ІНТЕЛЕКТОМ КРАЩЕ ЗАСВОЄС НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ У МУЗИЧНОМУ СУПРОВІДІ У ВИГЛЯДІ ПІСЕНЬ, ДЖАЗОВИХ РИТМІВ. УЧЕНЬ З ДОМІНУЮЧИМ ЕМОЦІЙНИМ ІНТЕЛЕКТОМ ШВИДШЕ НАВЧАЄТЬСЯ, КОЛИ Є МОЖЛИВІСТЬ ПЕРЕВТІЛИТИСЬ У ГЕРОА ЛЯЛЬКОВОГО ТЕАТРУ, ВИКОНАТИ РОЛЬ В СЮЖЕТНО-РОЛЬОВІЙ ГРІ. УЧЕНЬ З АКЦЕНТОВАНИМ ВІЗУАЛЬНИМ ІНТЕЛЕКТОМ КРАЩЕ СПРІЙМАС МАТЕРІАЛ, КОЛИ МАС МОЖЛИВІСТЬ ПОБАЧИТИ МАЛЮНКИ, РОЗФАРБУВАТИ АБО ОТРИМАТИ НАВЧАЛЬНУ ІНФОРМАЦІЮ У ФОРМІ ВІДЕО КУРСУ ТОЩО. ДІТИ-КІНЕСТЕТИКИ ОТРИМАЮТЬ МІЦНІШІ ЗНАННЯ, КОЛИ МАЮТЬ МОЖЛИВІСТЬ РУХАТИСЯ, ЕКСПЕРИМЕНТУВАТИ, ГРАТИСЯ. ВЕРБАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ ДОПОМАГАЄ ОВОЛОДІТИ ВЕЛИКИМ СЛОВНИКОВИМ ЗАПАСОМ, РОЗУМІТИ ПРОЧИТАНЕ, ФОРМУЛОВАТИ СВОЇ ДУМКИ І ПОГЛЯДИ ПІД ЧАС ВИБОРУ ЗАВДАНЬ ТА ПРИЙОМІВ ВІДБУВАЄТЬСЯ ВПЛИВ НА ВСІ ПРИТАМАННІ ГРУПИ УЧНІВ ІНТЕЛЕКТУ. ОРІЕНТАЦІА НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА СПІВВІДНОШЕННЯ СТИЛЮ НАВЧАННЯ ТА ТИПУ ІНТЕЛЕКТУ ПРИВОДИТЬ ДО ВИНИКНЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО РЕЗОНАНСУ, НАСЛІДКОМ ЯКОГО Є НАЙКРАЩИЙ РЕЗУЛЬТАТ В ОПАНУВАННІ ПРЕДМЕТА.

САМЕ ЗАСТОСУВАННЯ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ РІЗНОГО ВИДУ ІГОР ТА ІГРОВИХ ПРИЙОМІВ СПРІАЄ ФОРМУВАННЮ Й РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ ТА ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УЧНІВ, ЩО ЗБУДЖУЄ ЇХНЮ АКТИВНІСТЬ, ДОПОМАГАЄ ШВИДШЕ АДАПТУВАТИСЯ ДО ШКІЛЬНОГО СОЦІУМУ, ОСКІЛЬКИ ЦЬОМУ СПРІАЮТЬ БАЖАННЯ, ПОТРЕБИ Й ЗАЦІКАВЛЕНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ГРОЮ. ПРО ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ІГОР ВІДОМО ДАВНО. БАГАТО ВИДАТНИХ ПЕДАГОГІВ СПРАВЕДЛИВО ЗВЕРТАЛИ УВАГУ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ. І ЦЕ ЗРОЗУМІЛО, ОСКІЛЬКИ У ГРІ ЗДІБНОСТІ ДИТИНИ ВИЯВЛЯЮТЬСЯ НАЙПОВНІШЕ І ДЕКОЛИ НЕСПОДІВАНО. ГРА – ОРГАНІЗОВАНИЙ ПРОЦЕС, ЯКИЙ ВИМАГАЄ ЕМОЦІЙНИХ І РОЗУМОВИХ СИЛ. ГРА ЗАВЖДИ ВИМАГАЄ УХВАЛЕННЯ РІШЕННЯ: ЯК ВЧИНИТИ, ЯК СКАЗАТИ, ЯК ВИГРАТИ. БАЖАННЯ ВИРІШИТИ ЦІ ПРОБЛЕМИ ЗАГОСТРЮЄ РОЗУМОВУ ДІАЛЬНІСТЬ ГРАВЦІВ. А ЯКЩО ДИТИНА ПРИ ЦЬОМУ ГОВОРИТИМЕ ІНОЗЕМНОЮ МООВОЮ? ЧИ НЕ ПРИХОВАНІ ТУТ НАВЧАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ? ДІТИ, ПРОТЕ, НАД ЦИМ НЕ ЗАМИСЛЮЮТЬСЯ. ДЛЯ НИХ ГРА, ЦЕ ПЕРШ ЗА ВСЕ – ЗАХОПЛЮЮЧА СПРАВА. У ГРІ ВСІ РІВНІ. ВОНА ПОСИЛЬНА УСІМ УЧНІАМ. БІЛЬШ ТОГО, СЛАБКИЙ УЧЕНЬ МОЖЕ СТАТИ ПЕРШИМ У ГРІ: ВИНАХІДЛИВІСТЬ І КМІТЛИВІСТЬ ВИЯВЛЯЮТЬСЯ ДЕКОЛИ ВАЖЛИВИШИМИ, НІЖ ЗНАННЯ ПРЕДМЕТА. ВІДЧУТТЯ РІВНОПРАВНОСТІ, АТМОСФЕРА ЗАХОПЛЕНOSTІ Й РАДОСТІ – УСЕ ЦЕ ДАЄ МОЖЛИВІСТЬ ДІТІАМ ПОДОЛАТИ СОРОМ'ЯЗЛИВІСТЬ, ЯКА ЧАСТО ЗАВАЖАЄ ВІЛЬНО ВЖИВАТИ В МОВЛЕННІ СЛОВА ЧУЖОЇ МОВИ, І СПРИЯТЛИВО ПОЗНАЧАЄТЬСЯ НА РЕЗУЛЬТАТАХ НАВЧАННЯ. НЕПОМІТНО ЗАСВОЄЮЄТЬСЯ МОВНИЙ МАТЕРІАЛ, А У ШКОЛЯРА ФОРМУЄТЬСЯ ВПЕВНЕНІСТЬ ТА БАЖАННЯ НАВЧАТИСЯ ДАЛІ.

УЧЕНІ РОЗГЛЯДАЛИ ГРУ В РІЗНИХ АСПЕКТАХ, АЛЕ БІЛЬШІСТЬ ВИЗНАЧЕНЬ, ДОВОДЯТЬ ТЕЗУ ПРО ТЕ, ЩО ГРА – ЦЕ НАСАМПЕРЕД ВИД ДІАЛЬНОСТІ. ДІАЛЬНІСТЬ ЛЮДЕЙ ТЕЖ РІЗНОМАНІТНА І, ЯК ПРАВИЛО, АКУМУЛЮЄТЬСЯ В ТРЬОХ ОСНОВНИХ ВИДАХ: ПРАЦІ,

навчанні та гри. Через гру дитина готується до трудової діяльності. Під час гри формуються вольові якості, зачатки характеру. Проблеми класифікації ігор досліджувалися значною кількістю науковців. Результати проведеного аналізу різних класифікацій ігор дозволили констатувати відсутність єдності у визначенні їх показників і критеріїв. Найбільш повною є класифікація, що передбачає сукупність таких категорій: вік учасників гри, мета гри, місце та засоби проведення, кількісний склад учасників, спосіб підготовки до проведення гри, очікуваний результат. Залежно від матеріалу, що використовується під час проведення навчальної гри, розглядають:

А) ІГРИ З ПРЕДМЕТАМИ: під час їх проведення використовуються іграшки, картки з малюнками, граючись з якими, діти вчаться порівнювати, встановлювати подібності та відмінності предметів;

Б) НАСТІЛЬНО-ДРУКОВАНІ ІГРИ; В) СЛОВЕСНІ ІГРИ. Розрізняють ігри за їх значенням у життєдіяльності людини та цілями, виділяючи: **ІГРИ -РОЗВАГИ, СПОРТИВНІ, НАВЧАЛЬНІ, ДІЛОВІ.**

Одним із ефективних і оптимальних засобів реалізації можливостей раннього навчання та вирішення проблем є дидактична гра, яка на межі дошкільного і молодшого шкільного віку залишається домінуючим видом діяльності дітей цієї вікової категорії. С. У. Гончаренко визначає, що ігрова діяльність – різновид активної діяльності людини, у процесі якої відбувається оволодіння суспільними функціями, відносинами як засобами спілкування. Це дитяче моделювання соціальних відносин, яке під впливом педагогічним керівництвом формує емоційну, моральну та інтелектуальну сфери дитини, розвиває уяву, виховує волю до дії та здатність до гальмування – якості, необхідні людині в трудовій та суспільній діяльності. Як визначають дослідники (В. Г. Яковлев, В. А. Крутий, С. В. Роман) саме дидактична гра сприяє появі в учнів інтересу до пізнання, оскільки дидактичні завдання, що ставить учитель перед учнями, сприймаються як гра. Під час гри розвиваються здібності аналізувати, синтезувати, застосовувати одержану інформацію у практичній діяльності. Крім того, дидактична гра має колективний характер і викликає потребу у спілкуванні. Як засіб навчання дидактична гра багатифункціональна. Серед багатьох функцій необхідно виділити мотиваційну. Відомо, що успішна організація навчального процесу значною мірою залежить від того наскільки вчитель умовляє дії учнів. В умовах навчально-ігрової діяльності засвоєння необхідних знань стає внутрішньою потребою учня, адже він сам шукає шляхи і способи вирішення проблем, а це породжує мотиви навчальної діяльності, які дозволяють інтенсифікувати процес навчання. Необхідно відзначити ще одну особливу функцію дидактичної гри – компенсаційну. Проявляється у здатності компенсувати відсутність навчального досвіду у молодших школярів, а також прискорити його адаптацію до нових умов життєдіяльності, а саме включення у шкільний соціум. Дидактична гра наближає навчальний процес до умов оволодіння мовою в життєвих ситуаціях. Тому здатність гри продемонструвати дію певного правила (мовленнєвого явища) дає можливість апробувати його у практичній діяльності, а в разі неуспіху знову повторити до повного оволодіння ним, виправдовують потребу у використанні дидактичних ігор у навчальному процесі. В основу багатьох дидактичних ігор покладені рухи, які активізують функціональний розвиток органів і систем, стимулюють удосконалення функцій різних

АНАЛІЗАТОРІВ, СПРІЯЮТЬ ЗБЕРЕЖЕННЮ БАЛАНСУ МІЖ ЗБУДЖУВАЛЬНИМИ ТА ГАЛЬМІВНИМИ ПРОЦЕСАМИ. ПІД ЧАС ІГОР ЗАПОВНЮЮТЬСЯ ПРОГАЛИНИ ДЕФІЦИТУ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ І ПІДВИЩУЄТЬСЯ ЗАГАЛЬНА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ ДІТЕЙ НА УРОЦІ, ЗНИМАЄТЬСЯ НАПРУГА І УТОМА ВІД ІНТЕНСИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.

УРАХОВУЮЧИ ДОСВІД КЛАСИФІКАЦІЇ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР ТА ВЛАСНІ МІРКУВАННЯ ЩОДО ДОСЛІДЖУВАНОЇ ПРОБЛЕМИ, ДІЙШЛА ДО ВИСНОВКУ, ЩО ЧИННЕ ПОНЯТТЯ, МОЖНА РОЗШИРИТИ, ВИДІЛИВШИ З НЬОГО ГРУПУ ІГОР, ЯКІ ГОТУЮТЬ ДО КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (ІГРИ, СПРЯМОВАНІ НА ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ), ТА ІГРИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ КОМУНІКАТИВНУ ДІЯЛЬНІСТЬ (СПРІЯЮТЬ ФОРМУВАННЮ МОВЛЕННЕВОЇ, СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ). НАЙЕФЕКТИВНІШИМИ Є ІГРИ, ЩО МАЮТЬ МУЛЬТИСЕНСОРНИЙ ПІДХІД І НАДАЮТЬ МОЖЛИВІСТЬ ВОДНОЧАС РОЗВИВАТИ ЗДІБНОСТІ УЧНІВ З РІЗНИМ СТИЛЕМ НАВЧАННЯ, ОСОБИСТИМ СПРИЙНЯТТЯМ ТА РОЗУМІННЯМ МОВНОГО МАТЕРІАЛУ. ДО ІГОР КОМУНІКАТИВНОГО НАПРЯМКУ ВІДНЕСЕНІ:

- *СИТУАТИВНІ*: ТИПОВИЙ, ІМПРОВІЗОВАНИЙ ДІАЛОГ;
- *РИТМІКО-МУЗИЧНІ*: ДЖАЗОВІ РИТМИ, РИМІВКИ, ПІСНІ.
- *ЗМАГАЛЬНІ*: МЕТА – ЗАСВОЄННЯ ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИХ СТРУКТУР;
- *ЛЕКСИЧНІ*: КРОСВОРДИ, РЕБУСИ, КВЕСТИ;
- *ТВОРЧІ*: ДРАМАТИЗАЦІЯ, ІНСЦЕНІЗАЦІЯ;
- *ІМПРОВІЗАЦІЇ* НА ТЕМУ ЗНАЙОМОЇ КАЗКИ;
- *СЮЖЕТНО-РОЛЬОВІ*.

ОДНІЄЮ ІЗ ОСНОВНИХ УМОВ ЕФЕКТИВНОСТІ НАВЧАЛЬНО ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ – СТВОРЕННЯ ОПТИМАЛЬНИХ УМОВ ДЛЯ УСПІШНОСТІ КОЖНОГО ШКОЛЯРА. РЕАЛІЗАЦІЯ ЦЬОЇ УМОВИ ВИЗНАЧАЄ ЗМІСТ ІГОР І СПОСОБИ ЇХ ОРГАНІЗАЦІЇ З УРАХУВАННЯМ ВІКОВИХ ТА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЧНІВ, РІВНЯ ЇХНЬОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ, ОБСЯГ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ УМІНЬ І НАВИЧОК. ДІБРАНІ ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ПОВИННІ БУТИ ПОСИЛЬНИМИ ДЛЯ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА, А ПРАВИЛА ГРИ МАЮТЬ ВКАЗУВАТИ НА ХАРАКТЕР І ПОСЛІДОВНІСТЬ РОЗУМОВИХ І ПРАКТИЧНИХ ДІЙ. ПРАЦЮЮЧИ З МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ, НЕОБХІДНО ПАМ'ЯТАТИ:

- ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО І ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ ТА ЇХ РОЗВИТОК Є ОСНОВНИМ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ І МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ;
- МОВА ВИВЧАЄТЬСЯ ЧЕРЕЗ ОСОБИСТУ ДІЯЛЬНІСТЬ ДІТЕЙ НА УРОКАХ ТА НА ЗАНЯТТЯХ;
- У ДІТЕЙ, ЯКІ ПОЧИНАЮТЬ ВИВЧАТИ МОВУ, МОВЛЕННЄВІ МЕХАНІЗМИ ВЖЕ СФОРМОВАНІ, ТОЖ НЕ МОЖНА АБСТРАГУВАТИСЯ ВІД РІДНОЇ МОВИ, АЛЕ РІДНА МОВА ПОВИННА ВИКОРИСТОВУВАТИСЬ У ПЕВНИХ МЕЖАХ, КОЛИ ЦЕ ДОЦІЛЬНО;
- ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ Є ЕФЕКТИВНИМ, ЯКЩО ВОНО СУПРОВОДЖУЄТЬСЯ ВІДПОВІДНИМ ХАРАКТЕРНОЮ ОСОБЛИВІСТЮ ПАМ'ЯТІ ДІТЕЙ Є ЗДАТНІСТЬ ДО КОПІЮВАННЯ. ВОНИ З ЛЕГКІСТЮ ОПАНОВУЮТЬ МАТЕРІАЛ ІЗ ПРИВАБЛИВИМ РИТМОМ І МЕЛОДИКОЮ (ПІСНІ, ВІРШІ, РИМІВКИ), ЗАЛУЧАЮТЬСЯ ДО КУЛЬТУРИ КРАЇНИ, МОВУ ЯКУ ВОНИ ВИВЧАЮТЬ;
- НЕОБХІДНІСТЬ ЗОРОВОГО УНАОЧНЕННЯ;
- СИТУАТИВНЕ ДІАЛОГІЧНЕ МОВЛЕННЯ Є ПРИРОДНИМ ДЛЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ, В ЯКОМУ ЗНАЧНУ РОЛЬ ВІДІГРАЮТЬ ЖЕСТИ, МІМІКА І ПАРАЛІНГВІСТИКА;
- РОЗВИВАЮЧИ ПІЗНАВАЛЬНУ АКТИВНІСТЬ ДІТЕЙ, УЧИТЕЛЬ СПРІЯЄ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ, ЯКА ВИЯВЛЯЄТЬСЯ У ГОТОВНОСТІ ДИТИНИ ЗДІЙСНЮВАТИ АКТИВНИЙ ПОШУК ПІД ЧАС РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ТИХ ЧИ ІНШИХ ПРОБЛЕМ ЗДАТНОСТІ ПОБАЧИТИ НОВЕ В СТАРОМУ, ДОБРЕ ЗНАЙОМОМУ, У ПРАГНЕННІ ДО ПІЗНАННЯ ДО ПОШУКУ ЗАСОБІВ ЗАДОВОЛЕННЯ ЖАДОБИ ДО ЗНАТЬ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Качанова О. В., Калницька Л. М. Усі уроки англійської мови – «Основа» - 2009.-351с.
2. Басіна А. В. Методика викладання англійської мови в початковій школі – Київ: «Шкільний світ»- 2007.-126с.
3. Камінська Н. Ігрові моменти на уроках англійської- Тернопіль:»Підручник і посібники» - 79с.
4. LAURACANDLER'SFILECABINETCL<<http://www.Icandler.web.aplus.net>>.
5. GREAT SCHOOLS STAFF” CHARACTER EDUCATION: AS IMPORTANT AS ACADEMICS?”[WWW.GOODCHARACTER.COM/](http://www.GOODCHARACTER.COM/)”DISCUSSIONS TECHNIQUES”
6. URUTSKA L.V. COOPERATIVE LEARNING – Тернопіль:” ЛІБРА ТЕРРА»-2008-31р.
7. Близнюк О.І., Панова Л.С.Ігри у навчанні іноземних мов.- К.: Освіта, 1997.—116 с.
8. Ветохов О. Зрозуміти кожного (Врахування вікових психологічних особливостей учнів під час навчання іноземної мови) // Іноземні мови.- 2003. - №2.- С.12-16.
9. LEARN ENGLISH KIDS BRITISH COUNCIL

3.4. ТЕАТРАЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНА ФОРМА НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

(Н. М. Величко)

У національній доктрині розвитку України ХХІ століття зазначається, що головною метою української системи освіти є створення умов для розвитку та самоздійснення кожної особистості, забезпечення повноцінного й всебічного розвитку сучасних дітей, формування їх соціальної та життєвої компетентності. В законі України «Про дошкільну освіту» основна увага звертається на емоційно-ціннісне становлення дошкільників, розвиток особистісної потреби в реалізації власних творчих здібностей, формування психологічної готовності дітей жити в сучасних умовах швидкої інтеграції та глобалізації полікультурного суспільства.

Реалізація поставлених завдань можлива за умови комплексного підходу до навчання та виховання у дошкільних навчальних закладах. Ефективність цього процесу забезпечується узгодженою взаємодією усіх працівників закладу, як вихователів, так і вчителів-предметників. Зокрема, під час проведення занять з англійської мови мають бути враховані всі можливості для якісного навчання та виховання підростаючого покоління. На нашу думку, широкі можливості в цьому сенсі має використання театралізованої діяльності на заняттях англійської мови.

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав високий рівень зацікавленості вчених проблемою використання театралізованої діяльності в дошкільних закладах. В роботах Л. В. Артемової, Н. В. Палій, С. Н. Томчикової, Г. П. Шевченка театралізована дія розглядається як вид дитячого самовияву та прояв життєвих вражень дошкільника. С. М. Гончаренко, О. Л. Кононко,

В. О. Моляко особливе значення надають поєднанню ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ з МУЗИЧНИМ РОЗВИТКОМ ДІТЕЙ. Для нашого дослідження важливими є також роботи І. В. Вронської, А. Ф. Гергеля, Г. Ф. Кравчикова, О. В. Чеботарьова, Т. М. Шкваріної, які вивчали використання ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ під час вивчення англійської мови.

С. Н. Томчикова розглядає ТЕАТРАЛІЗОВАНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ДОШКІЛЬНИКА як специфічний вид художньо-творчої діяльності, під час якої всі учасники засвоюють сценічне мистецтво і відповідно до обраної ролі приймають участь у театральному дійстві [4]. ТЕАТРАЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ – це найважливіший засіб розвитку у дітей емпатії, тобто здатності розпізнавати емоційний стан людини за мімікою, жестами, інтонацією, умінням ставити себе на його місце в різних ситуаціях, знаходити адекватні способи сприяння [5].

АНАЛІЗ НАУКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДОЗВОЛИВ ЗРОБИТИ ВИСНОВОК ПРО ТЕ, ЩО ТЕАТРАЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИЗНАЧАЄТЬСЯ ЯК:

- ХУДОЖНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ, ЯКА ПОВ'ЯЗАНА ЗІ СПРІЙМАННЯМ ТВОРІВ ТЕАТРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА І ВІДТВОРЕННЯМ В ІГРОВІЙ ФОРМІ НАБУТИХ УЯВЛЕНЬ, ВРАЖЕНЬ, ПОЧУТТІВ;
- НАЙЕФЕКТИВНІШИЙ ЗАСІБ ПЕДАГОГІЧНОГО ВПЛИВУ НА РОЗВИТОК ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА; СПЕЦИФІЧНИЙ ВИД ДИТЯЧОЇ АКТИВНОСТІ, ОДИН ІЗ НАЙУЛЮБЛЕНІШИХ ВИДІВ ТВОРЧОСТІ;
- СПОСІБ САМОВИРАЖЕННЯ, СПІЛКУВАННЯ, ПІЗНАННЯ СЕБЕ ЧЕРЕЗ ВІДТВОРЕННЯ РІЗНИХ ОБРАЗІВ [1; 2; 3; 4].

У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ВИЗНАЧЕНІ ОСНОВНІ НАПРЯМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ: ПІЗНАВАЛЬНИЙ, ІГРОВИЙ, СЦЕНІЧНИЙ, ЯКІ ВІДРІЗНЯЮТЬСЯ ЗА СВОЇМИ ОПЕРАЦІОНАЛЬНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ (Рис. 1) Кожен з напрямів роботи спрямований на досягнення специфічних початкових завдань та орієнтований на розвиток відповідних особистісних якостей дошкільників. [5; 6].

НА ОСНОВІ ВИОКРЕМЛЕНИХ НАПРЯМКІВ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НАМИ БУЛИ ВИЗНАЧЕНІ ЕТАПИ РОБОТИ НАД ТЕАТРАЛІЗОВАНИМ ДІЙСТВОМ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ:

- ВИБІР КАЗКИ ЧИ ЕПІЗОДУ ДЛЯ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ;
- ПОДІЛ ОБРАНОГО ТВОРУ НА УРИВКИ ТА ПЕРЕКЛАД ЙОГО РІДНОЮ МОВОЮ;
- ОПРАЦЮВАННЯ ФОНЕТИЧНО ПРАВИЛЬНОЇ ВИМОВИ СЛІВ, РЕПЛІК;
- ПОШУК МУЗИЧНОГО СУПРОВОДУ, ПОСТАНОВКА ТАНЦІВ;
- РОБОТА НАД ТЕКСТОМ, ВИВЧЕННЯ СЛІВ АКТОРАМИ;
- РОБОТА НАД ІНТОНАЦІЄЮ ТА ПОВЕДІНКОЮ ОКРЕМИХ ПЕРСОНАЖІВ;
- РЕПЕТИЦІЇ ОКРЕМИХ ЕПІЗODІВ З ДЕКОРАЦІЯМИ ТА МУЗИЧНИМ СУПРОВОДОМ;
- РЕПЕТИЦІЯ УСІЄЇ П'ЄСИ;
- ПРЕМ'ЄРА ТЕАТРАЛІЗОВАНОГО ДІЙСТВА [1; 5].

У ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ БУЛИ ВИЗНАЧЕНІ ОСНОВНІ ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. НА НАШУ ДУМКУ НАЙБІЛЬШ ЕФЕКТИВНИМИ ДЛЯ ЗАНЯТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ Є ПОКАЗИ-ДРАМАТИЗАЦІЇ, ПОКАЗИ ТЕАТРУ ІГРАШОК, ІНСЦЕНУВАННЯ ВІРШОВАНИХ ТВОРІВ, ПІСЕНЬ, КАЗОК, ПОКАЗ НАСТІЛЬНОГО ТЕАТРУ, ТЕАТРАЛІЗОВАНІ РУХЛИВІ ІГРИ [6].

Для дітей старшого дошкільного віку достатньо ефективною ТЕАТРАЛІЗОВАНОЮ ВПРАВОЮ Є ГРА **“Cat”**. Під час цієї гри удосконалюються мовні навички дітей, закріплюються фонематичні вміння та навички. НАВЕДЕМО У

СТИСЛІЙ ФОРМИ ОПИС ЦЬОЇ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ВПРАВИ. В ЗАЛІ ОБИРАЄТЬСЯ УЯВНЕ МІСЦЕ, ДЕ ЖИВЕ КОТИК. ДИТИНА-КОТИК ЗНАХОДИТЬСЯ В СВОЄМУ БУДИНОЧКУ. ІНШІ УЧАСНИКИ ГРИ ЗОБРАЖАЮТЬ МИШЕНЯТ НА ПТАШЕЧОК, ЯКІ ВИЙШЛИ ПОГРАТИСЯ НА ГАЛЯВИНУ. ВОНИ РОЗЛІПАЮТЬСЯ ТА РОЗБІГАЮТЬСЯ ПО ВСЬОМУ ЗАЛІ. ВСІ РАЗАМ ПРОМОВЛЯЮТЬ СЛОВА ПІД МУЗИКУ:

WE ARE LITTLE MICE AND BIRDS
WE PLAY AND FLY TOGETHER
MERRILY AND FUNNY
BECAUSE OF SUNNY WEATHER.
A WISE OLD OWL
IS SITTING ON A TREE
WHEN THE DARK NIGHT COMES,
TRY TO FIND ME.

МУЗИКА ЗУПИНЯЄТЬСЯ. ЦЕ СИМВОЛІЗУЄ ПОЧАТОК СУТІНКІВ. КОТИК ВИХОДИТЬ НА ПОЛЮВАННЯ. МИШЕНЯТИ ТА ПТАШКИ ЗАВМИРАЮТЬ НА МІСЦЯХ ТА НЕ ВОРУШАТЬСЯ. КОТИК ПОВІЛЬНО І ДУЖЕ ТИХО ХОДИТЬ ПОМІЖ МИШЕЙ ТА ПТАХІВ, ПРОМОВЛЯЮЧИ СЛОВА:

*WHEN YOU SHAKE AND MOVE AGAIN,
I'LL TAKE YOU FAR AND FAR AWAY.*

ТОГО, ХТО ВОРУХНУВСЯ, КОТИК ЗАБИРАЄ ДО СЕБЕ В ХАТИНКУ. ВЧИТЕЛЬ ВИМОВЛЯЄ СЛОВА: “IT IS A NEW DAY”. ГРАЄ МУЗИКА. ГРА ПОВТОРЮЄТЬСЯ.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З ДІТЬМИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ СТВОРЮЄ УМОВИ ДЛЯ УСВІДОМЛЕННЯ ВЛАСНОГО «Я» ТА СПРИЯЄ САМОВИРАЖЕННЮ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ. ДЛЯ БАГАТЬОХ ДІТЕЙ ЦЕ МОЖЛИВІСТЬ ПОДОЛАТИ ВЛАСНІ НЕДОЛІКИ, СОРОМ'ЯЗЛИВІСТЬ, НЕВПЕВНЕНІСТЬ У СОБІ. УЧАСТЬ У ТЕАТРАЛІЗОВАНОМУ ДІЙСТВІ ЗНИЖУЄ РІВЕНЬ НАПРУТИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ, СПРИЯЄ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ФОРМУВАННЮ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ ДОШКІЛЬНИКІВ, РОЗШИРЮЄ ЇХ ПОЛКУЛЬТУРНИЙ СВИТОГЛЯД. НЕОБХІДНО ЗАЗНАЧИТИ, ЩО ТЕАТРАЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ СПРИЯЄ РОЗВИТКОВІ КОГНІТИВНОЇ ТА ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВОЇ СФЕР ДОШКІЛЬНИКА.

ВІДТАК, МОЖЕМО ЗРОБИТИ ВИСНОВОК, ЩО ТЕАТРАЛІЗОВАНА ДІЯЛЬНІСТЬ - ЦЕ НАЙБІЛЬШ ДОСТУПНИЙ ТА ЦІКАВИЙ ЗАСІБ, ЩО СПРИЯЄ УСПІШНІЙ СОЦІАЛЬНІЙ АДАПТАЦІЇ, ЕМОЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ, САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ТА САМОВИРАЖЕННЮ ДОШКІЛЬНИКА. ПІД ЧАС ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЛЕКСИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ЗАПАМ'ЯТОВУЄТЬСЯ НЕВИМУШЕНО ТА ЛЕГКО, ІНТОНАЦІЙНЕ ЗАБАРВЛЕННЯ ПОСІДНУЄТЬСЯ З РУХАМИ ТА ТАНЦОВАЛЬНИМИ КОМПОЗИЦІЯМИ, МОВЛЕННЯ СТАЄ СПОНТАННИМ ТА ПРИРОДНИМ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. АРТЕМОВА Л. В. ТЕАТР І ГРА, У ДИТЯЧОМУ САДОЧК, В ШКОЛІ / Л. В. АРТЕМОВА. – К. : ТОМІРС, 2002. – 291 с.
2. ЄНІНА Л. Л. УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ТЕАТРАЛІЗОВАНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ / ЄНІНА Л.// Вісник психології та педагогіки. – № 9. – 2013. – С. 27-33
3. МАХАНЕВА М. Д. ТЕАТРАЛЬНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ДОШКОЛЬНИКОВ / М. Д. МАХАНЕВА. ДОШКОЛЬНОЕ ВОСПИТАНИЕ. – 1999. - № 11. – С. 6- 14.

4. Томчикова С. Н. Подготовка студентов к творческому развитию дошкольников в театрализованной деятельности [Текст]: Учебное методическое пособие /С. Н. Томчикова. — Магнитогорск: МАГУ, 2002. — 90 с.

5. [HTTP://UAREFERAT.COM/Особливості_організації_театралізованої_діяльності_в_старшому_дошкільному_віці](http://uareferat.com/Особливості_організації_театралізованої_діяльності_в_старшому_дошкільному_віці)

6. DNZROMASHKA.RV.UA/.../SCHUROCHENKO_K_T ПРОГРАМА ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

3.5. КОМУНІКАТИВНО-ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У НАВЧАННІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

(Л. М. КОЗИНСЬКА)

На сьогодні комунікативний підхід є одним з пріоритетних підходів до вивчення іноземних мов. У рекомендаціях Ради Європи основною метою навчання іноземних мов є формування комунікативної компетенції. Важливість цієї компетенції зумовлена тим, що погляд експертів Ради Європи з мовної освіти зосереджено на необхідності розвитку лінгвістичного репертуару, в якому присутні усі мовні здібності.

Ранній підлітковий вік – найскладніший період у розвитку дитини. У цей час відбуваються різні якісні зміни, які стосуються усіх сфер функціонування особистості: триває бурхливий фізичний і розумовий розвиток, етичне і соціальне дорослішання, дитина має підвищену збудливість, імпульсивність, на які накладено статевий потяг, часто неусвідомлений. Важливим психічним новоутворенням раннього підліткового віку є розвиток діяльності усіх психічних процесів. Учні-підлітки уже можуть самостійно концентрувати увагу, розвивати пам'ять і мислення, регулювати власні емоційно-вольові процеси. Ці особливості учнівської психіки слід урахувати в процесі навчання іноземних мов. Мислення молодших школярів конкретне, тому важливо новий матеріал ілюструвати, використовуючи роздатковий матеріал – основний компонент навчально-методичного комплексу для 1-3х класів. Це набір предметних, сюжетних, тематичних картинок, малюнків для роботи в класі й удома. Він має бути в кожного школяра.

Відомо, що діти дошкільного віку 80% знань, умінь та навичок опановують через гру, молодші школярі – 50%, підлітки – 20%. Перевагою молодших школярів є також потенційно великі можливості довготривалої пам'яті. Навчальні труднощі молодших підлітків залежать від емоційної сторони навчання, інтересу, заохочення, похвали вчителя чи їхньої відсутності. Як зазначають психологи, навчальна діяльність дитини визріває в надрах ігрової діяльності. Лише поступово вона стає провідною в наслідок формування загальнонавчальних умінь: організаційних (організація учнем свого робочого місця, орієнтування в часі, планування навчальних дій), загальнонавчальних (уміння зосереджено слухати, виділяти смислові елементи, уміння запитувати і відповідати, уміння міркувати), загальнопізнавальних умінь, пов'язаних з формуванням розумових дій аналізу і синтезу; контрольно-оцінювальних умінь, пов'язаних з контролем та оцінюванням учнем своїх навчальних результатів.

Ігри займають важливе місце в навчанні іноземної мови. Вони підвищують ефективність засвоєння й посилюють мотивацію вивчення англійської мови. Використання ігор стимулює учнів до опанування мовного матеріалу. Ігри є ефективним засобом для розвитку особистості. Кожна гра розвиває багатий спектр різноманітних здібностей та позитивних цінностей молодших школярів – уміння співпрацювати, терпіння, вірність, доброту, ініціативу, пошуковість, а головне – здатність брати на себе відповідальність за свої вчинки.

Як головний вид комунікативно-ігрової діяльності учнів початкових класів ігри мають низку переваг: розвивають пам'ять, позбавляють заняття монотонності, знімають фізичну напруженість. Ігри допомагають розвивати мовленнєві навички: аудіювання, читання, усне мовлення, письмо. Вони спонукають дітей стежити і уважно слухати один одного. У іграх діти краще запам'ятовують слова, літери, правила читання, структури. Ігри використовуються не тільки для відпочинку та розваг – з їх допомогою легко змінюється хід уроку. Ігри поділені на такі групи: фонетичні, граматичні, лексичні.

У навчанні іноземної мови ігри є ефективним за таких причин:

- Мова та рухова діяльність є найсприятливішою комбінацією для дітей дошкільного віку;
  - Мова, яка використовується в іграх, повторювальна та під час гри використовуються основні її структури;
  - Під час гри діти бачать реальну ціль для використання мови;
  - У грі діти забувають про навчання, це сприяє спонтанному використанню мови;
  - Ігри ефективні для введення і практикування нових слів та структур;
  - Ігри створюють почуття близькості на занятті.
- Розглянемо деякі приклади ігор в колі (CIRCLE GAMES).

1. Гра "I SEE SOMEONE"

Мета: повторити лексику з теми: "MY APPEARANCE".

Діти стають у коло. Учитель починає гру, промовляючи певну фразу, наприклад: "I SEE SOMEONE WITH CURLY HAIR". Той, хто здогадається, що мова йде про нього, каже: "YOU SEE ME". Якщо учень правий, він стає ведучим і гра продовжується: "I SEE SOMEONE..." Якщо ніхто не відгадав себе, ведучий дає ще один натяк.

2. Гра "PASS THE PRESENT"

Мета: активізувати вивчену лексику та організувати відпочинок на уроці.

Учитель загортає предмет (гумку, олівець тощо) у декілька шарів тонкого паперу й перев'язує його стрічкою. Під спокійну музику учні передають «подарунок» по колу. Коли вчитель зупиняє музику, гравець починає розгортати пакунок. Музика продовжується – «подарунок» передають знову. Гра триває доти, поки вся обгортка не буде знята. Учень, який отримав «подарунок» (зняв останній шар паперу), називає предмет. Наприклад: "IT'S A RUBBER".

3. Гра "CHIEF CRAZY HORSE"

Мета гри: активізувати вивчену лексику, організувати відпочинок на уроці.

Усі учні сідають у коло в індіанському стилі, вибирають ведучого. Він стає позаду одного з гравців. Ведучий запитує: "BRAVE, HAVE YOU SEEN MY HORSE?"

СМІЛИВЕЦЬ ВІДПОВІДАЄ: "WHAT DOES HE LOOK LIKE?" ВЕДУЧИЙ ПОЧИНАЄ ОПИСУВАТИ КОГОСЬ ІЗ УЧНІВ У КОЛІ. ВІН МОЖЕ СКАЗАТИ: "SHE IS WEARING A RED DRESS AND BLACK SHOES AND HER HAIR IS BROWN". КОЛИ ГРАВЕЦЬ ВІДГАДАВ, ЩО ОПИСУЮТЬ САМЕ ЙОГО, ВІН ВСТАЄ Й БІЖИТЬ ПО КОЛУ. УЧАСНИК ГРИ, ЯКИЙ СИДИТЬ ПЕРЕД ВЕДУЧИМ, ТАКОЖ ВСТАЄ Й НАМАГАЄТЬСЯ ПІЙМАТИ "HORSE" – УЧНЯ, ЯКИЙ УТІКАЄ. У ЦЕЙ ЧАС ВЕДУЧИЙ ЗАЙМАЄ ВІЛЬНЕ МІСЦЕ В КОЛІ. ТОЙ, ХТО ПРОГРАВ ПЕРЕГОНИ ("HORSE" АБО "BRAVE"), ЗАЙМАЄ МІСЦЕ ВЕДУЧОГО, І ГРА ПОЧИНАЄТЬСЯ ЗНОВУ.

4. Гра "GUESS"

НА ДОШЦІ – ЖОВТИЙ ОВАЛ ІЗ ЗНАКОМ ЗАПИТАННЯ. ВЕДУЧИЙ ЗАГАДУЄ СЛОВО, А УЧНІ ВІДГАДУЮТЬ. "IS IT A ...?", "YES, IT IS." / "NOT, IT IS NOT". ХТО ВІДГАДАЄ, ТОЙ СТАЄ ВЕДУЧИМ.

5. Гра "ЩО В МЕНЕ Є?"

ПОКУЗЮЮ ДІТЯМ КАЗКОВИЙ БУДИНОЧОК: "I HAVE GOT A...". А УЧНІ ЗАПИТУЮТЬ: "HAVE YOU GOT A...?". "YES, I HAVE GOT / NO, I HAVE NOT GOT". ХТО ШВИДШЕ ВІДГАДАЄ, ТОЙ СТАЄ ВЕДУЧИМ.

6. Гра "ДОВГЕ РЕЧЕННЯ"

ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕМИ «Моя родина» УЧИТЕЛЬ ДАЄ ДИТИНІ М'ЯЧИК І КАЖЕ: "I HAVE GOT A FATHER". ДИТИНА КАЖЕ: "I HAVE GOT A FATHER AND A MOTHER". НАСТУПНА ДИТИНА ПОВТОРЮЄ ЦЕ РЕЧЕННЯ І ДОДАЄ СВОЄ СЛОВО "I HAVE GOT A FATHER AND A MOTHER, AND A SISTER". І ТАК, ПОКИ НЕ ПРОГОВРЯТЬ ВСІХ ЧЛЕНІВ РОДИНИ.

7. НАВЧАННЯ ГРАМАТИКИ МОЖЕ ПЕРЕТВОРИТИСЯ НА ЗАНЯТТІ У ЗАХОПЛЮЮЧУ ГРУ. ГРАМАТИКА НЕ ПОЯСНЮЄТЬСЯ, А ГРАМАТИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ ВВОДЯТЬСЯ, ЯК МОВНІ ЗРАЗКИ У ДОСТУПНІЙ ДЛЯ ДІТЕЙ ФОРМІ, ЧЕРЕЗ КАЗКИ, ІСТОРІЇ, ВІРШІ, ПРИГОДИ. НАПРИКЛАД, РОЗГЛЯД ДІСЛОВА ТО ВЕ Є МОЖЛИВИМ ЧЕРЕЗ ВИВЧЕННЯ ПІСНІ «У ЛІСІ, ЛІСІ ТЕМНОМУ»:

I AM	AM I
YOU ARE	ARE YOU
HE IS	IS HE
SHE IS	IS SHE
IT IS	IS IT
WE ARE	ARE WE
THEY ARE	ARE THEY

8. ДЛЯ ВИВЧЕННЯ СТРУКТУРИ "THERE IS / THERE ARE", УЧИТЕЛЬ ПРИНОСИТЬ КОРОБКУ ЧИ СУМКУ, ДЕ Є БАГАТО РІЗНИХ ПРЕДМЕТІВ, НАЗВИ ЯКИХ ВІДОМІ ДІТЯМ. ДІТИ ПО ЧЕРЗІ РОЗПОВІДАЮТЬ, ЩО В КОРОБЦІ ЧИ СУМЦІ: "THERE IS A PEN IN THE BAG".

9. ДЛЯ ТРЕНУВАННЯ ТА ВЖИВАННЯ ПРИЙМЕНИКІВ МІСЦЯ УЧИТЕЛЬ ХОВАЄ БУДЬ-ЯКИЙ ПРЕДМЕТ, А ДІТИ ШУКАЮТЬ ЙОГО. ПРИКЛАД ГРИ: -ARE YOU UNDER THE BED? -ARE YOU BEHIND THE DOOR? -ARE YOU ON THE CHAIR? -ARE YOU IN THE BOX? ТОЙ, ХТО «ЗНАЙДЕ» ВЕДУЧОГО, САМ СТАЄ ВЕДУЧИМ.

МИ ВВАЖАЄМО, ЩО БАЖАННЯ ВИВЧАТИ ІНОЗЕМНУ МОВУ – ЦЕ ПОЧАТОК ГАРНОГО СТАВЛЕННЯ І ДО СВОЄЇ МОВИ, ПІЗНАННЯ ІНШИХ ЛЮДЕЙ НАШОЇ ПЛАНЕТИ. АЛЕ ЦЕ БАЖАННЯ ТРЕБА ПІДТРИМУВАТИ КРОПІТКОЮ ПРАЦЕЮ З ДНЯ НА ДЕНЬ, ПРОСУВАЮЧИСЯ МАЛЕНЬКИМИ КРОКАМИ. ДІТЯМ ПОТРІБНО БЕЗПІЧ РАЗ ПОВТОРЮВАТИ ОДНІ Й ТІ Ж ФРАЗИ, НЕ РОЗЧАРОВУЮЧИ ЇХ, І НАВЧАТИ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНО-ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ БУДЕ НАБАГАТО ЕФЕКТИВНІШИМ ЗА УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ РІЗНОМАНІТНИХ ІГОР ТА СТИМУЛЮВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ЦІЛОМУ. НАВЧАННЯ ДІТЕЙ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ РОЗШИРЮЄ СВІТОГЛЯД, ПОГЛИБЛЮЄ ЗАГАЛЬНУ ЕРУДИЦІЮ, СПРИЯЄ ЛІНГВІСТИЧНОМУ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ, СПРИЯЄ

МАКСИМАЛЬНОМУ ВИКОРИСТАННЮ РЕЗЕРВІВ ОСОБИСТОСТЕЙ ДИТИНИ, А ТАКОЖ ФОРМУЄ ТАКІ ЯКОСТІ, ЯК УВАЖНІСТЬ, НАПОЛЕГЛЕВІСТЬ, САМОСТІЙНІСТЬ, ПРАЦЬОВИТІСТЬ, ЩО СПРИЯЄ РОЗВИТКУ ПАМ'ЯТІ, УЯВИ ТА МИСЛЕННЯ. МОЖЛИВІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЗАСОБУ СПІЛКУВАННЯ І ПОБУДОВИ ЙОГО ЯК ПРОЦЕСУ, МАКСИМАЛЬНО НАБЛИЖЕНОГО ДО ВИКОРИСТАННЯ РІДНОЇ МОВИ ЗУМОВЛЕНА ІНШОЮ ВАЖЛИВОЮ ПЕРЕВАГОЮ ДОШКІЛЬНОГО І МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ – НАЯВНІСТЮ У ДІТЕЙ ГЛОБАЛЬНО ДІЮЧОЇ ІГРОВОЇ МОТИВАЦІЇ. ТОМУ ЗА ДОПОМОГОЮ ГРИ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ МОЖНА ЗРОБИТИ КОМУНІКАТИВНО ЦІННИМИ ПРАКТИЧНО БУДЬ-ЯКІ МОВНІ ОДИНИЦІ. А ДОПОВНЕННЯ ГРИ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРИЙОМІВ СОЦІАЛЬНОГО ТРЕНІНГУ (ТИПУ LINE UP, SMILE, KIND WORDS, POLITENESS, GRATITUDE), А ТАКОЖ ВЗАЄМОДІЄЮ УЧНІВ У ПАРАХ, МАЛИХ ГРУПАХ, КОМАНДАХ, ЗА ДАНИМИ ПСИХОЛОГІЇ І МЕТОДИКИ, СТВОРЮЄ ПСИХОЛОГІЧНО ЦІННЕ СЕРЕДОВИЩЕ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ВІДНОСИН ТВОРЧОГО СПІВРОБІТНИЦТВА. КОМУНІКАТИВНО-ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ СПРИЯЄ СТВОРЕННЮ НА ЗАНЯТТІ АТМОСФЕРИ ВЗАЄМОДІЇ, ВЗАЄМОПІТРИМКИ, ІСТИННО КОМУНІКАТИВНОГО СЕРЕДОВИЩА, ОСКІЛЬКИ СПІЛКУВАННЯ – ЦЕ ПРОЦЕС, ЯКИЙ ВИМАГАЄ НАЯВНОСТІ ПАРТНЕРА. РАЗОМ ІЗ ТИМ, УМІННЯ ПРАЦЮВАТИ З ПАРТНЕРОМ СПРИЯЄ РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОСТІ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Скрипченко О. В. Вікова та педагогічна психологія. – Київ : Просвіта, 2001. – 416 с.
2. Воронка Г.С. Англійська мова для дітей – Київ : Логос, 2001. – 96 с.
3. Роман С. В. Методика навчання англійської мови у початковій школі : навч. посібник / С. В. Роман. – Київ : Ленвіт, 2005 – 208 с.
4. GENEVIVE ROTH. TEACHING VERY YOUNG CHILDREN. RICHMOND PUBLISHING, 1998.

Навчальне видання

Методичний експрес:

**Актуальні напрями професійного розвитку вчителя
іноземної мови в дошкільній та початковій освіті**

Навчально-методичний посібник
для учителів загальноосвітніх навчальних закладів
та студентів педагогічних спеціальностей

Формат 60×84 ¹/₁₆. Умовн. друк. арк. 6,0.
Наклад 300 прим.
Видавець О. О. Євенок
м. Житомир, вул. М. Бердичівська, 17А
тел.: (0412) 422-106

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції України
серія ДК №3544 від 05.08.2009 р.*

Друк та палітурні роботи ФОП О. О. Євенок
10014, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 17А
тел.: (0412) 422-106, e-mail: b ook_druk@i.ua